

Szabályozás
Eljárások
Egységes működési törvény
Hálózatok
Elektronikus irásforgókönyv
Jelenlegi jogszabályi célok
Digitális igazgatási eljárás törvény
Zugláréletpolitikai modell

Elektronikus információszabadság törvény
Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

...
és képességek
Belső kommunikáció
Szolgáltatás típusú funkciók
Back-office
Szervezeti felépítés
Front-office

Elektronikus és demokratikusabb kormányzat építése

Doktori disszertáció

Kerekes Pál

Az e-kormányzat, e-közigazgatás fejlődése és jelenlegi helyzete
Magyarországon; a könyvtár és a digitális gyűjtemények helye, szerepe
az elektronikus közszolgáltatások rendszerében; az
e-közigazgatás elektronikus tájékoztató felületei

Irodalomtudomány Doktori Iskola
Vezető: Prof. Kenyeres Zoltán
Könyvtártudomány Program
Vezető: Prof. Sebestyén György

A bizottság tagjai és tudományos fokozatuk:
Prof. Dr. Csepeli György elnök
Dr. Fodor János PhD. opponens
Dr. Magyar Gábor PhD. opponens
Dr. Iván Géza CSc.
Dr. Kiszl Péter PhD.

Témavezető: Prof. Dr. Sebestyén György

Budapest, 2008.

Tartalomjegyzék

A. AZ ELEKTRONIKUS KÖZSZOLGÁLTATÁSOK ÉS A DIGITÁLIS GYŰJTEMÉNYI SZOLGÁLTATÁSOK ÖSSZEFÜGGÉSEI, KAPCSOLATRENDSZERE.....	3
I. TÉMA MEGHATÁROZÁSA; HITVALLÁS ÉS PÉLDAKÉP.....	3
II. Egy XVI. SZÁZADI MAGYAR KÖNYVES ESETE A RENDSZERVÁLTÁSSAL; A DOLGOZAT HIPOTÉZISEI	3
III. SZEMLÉLETI ELSŐSÉGEK, MÓDSZERTAN	4
IV. DIGITALIZÁCIÓ: KULTURÁLIS FUTÓHOMOK VAGY ÉRTÉKMEGKÖTÉS?	5
V. OLVASÁSI KÉPLET – ÜGYINTÉZÉSI IDŐ.....	5
VI. E-KÖNYVTÁR ÉS E-KÖZIGAZGATÁS: ALKALMI KAPCSOLAT VAGY SZERVEZETT KAPCSOLÓDÁS?.....	5
VII. PORTÁLOK A KÖZIGAZGATÁS SZOLGÁLTATÁBAN – KÖNYVTÁRAK IS JELEN VANNAK?	6
VIII. Az ELEKTRONIKUS ÜGYINTÉZÉS SZOLGÁLTATÓI SZINTJEI	7
IX. KÖNYVTÁR: KULTURÁLIS VAGY INFORMÁCIÓS TÁRSADALOM SZEKTOR.....	8
X. E-DEMOKRÁCIA: FOGALMI KÜLÖNBÖZŐSÉGE AZ E-KÖZIGAZGATÁSTÓL; AZ E-DEMOKRÁCIA DOKUMENTUMKEZELÉSI ÉS TARTALOMSZOLGÁLTATÁSI PROJEKTJEI	8
XI. KORMÁNYZATI PORTÁL, AZ INFORMATIKAI ZÁSzlÓSHAJÓ: KÖNYVTÁRI NAVIGÁCIÓS MŰSZEREK NÉLKŰL.....	8
B. AZ ELEKTRONIKUS KORMÁNYZAT FELÉPÍTÉSE, RENDSZERE MAGYARORSZÁGON.....	10
I. BEVEZETŐ.....	10
II. FOGALOM-MEGHATÁROZÁSOK.....	10
III. E-KORMÁNYZAT, E-KÖZIGAZGATÁS, E-DEMOKRÁCIA FOGALOMRENDSZER; KÜLÖNBÖZŐSÉGEK ÉS AZONOSSÁGOK; TOVÁBBI KAPCSOLÓDÓ KIFEJEZÉSEK ..	11
IV. Az E-KORMÁNYZÁS LÉPCSŐFOKAI, SZEREPLŐI, ÉPÍTŐKÖVEI.....	13
1. Lépcsőfokok.....	13
2. Szereplők.....	13
3. Építőkövek.....	13
V. Egy FONTOS, DE RITKÁBBAN HASZNÁLT FOGALOM: E-ÖNKORMÁNYZÁS.....	16
VI. Az E-ÜGYINTÉZÉS, E-DOKUMENTUM FOGALMA; AZ ELEKTRONIKUS IDENTITÁS LEHETŐSÉGEI.....	16
VII. A PARLAMENT ÉS BUDAPEST Közgyűlésének HONLAPJAI, TÁJÉKOZTATÁSI FELÜLETEI INFORMÁCIÓ-SZOLGÁLTATÁS SZEMPONTJÁBÓL.....	17
1. Parlamenti portál.....	17

2. Budapest portál.....	18
VIII. A TESTÜLETI ANYAGOK KÖNYVTÁRI KEZELÉSE; EGY PÉLDA NAGYKÖRÖSRŐL.....	19
IX. KORMÁNYZATI PORTÁL; MAGYARORSZAG.HU [MOHU].....	20
X. AZ E-KORMÁNYZAT ÉS AZ E-DEMOKRÁCIA ELEKTRONIKUS TÁJÉKOZTATÁSI FELÜLETEINEK ALAPPILLÉREI; A KÖZADATTÁR ÉS MÁS JOGSZABÁLY- GYŰJTEMÉNYEK.....	21
1. Jogi háttér.....	21
2. Célok és eszközrendszere; határidők.....	22
3. Közadatkereső, közadattár.....	22
4. Teljes szövegű jogszabályok az interneten – Hatályos Jogszabályok Elektronikus Gyűjteménye.....	24
5. Magyar Közlöny elektronikus változata.....	24
C. E-KORMÁNYZATI STRATÉGIÁK EURÓPÁBAN ÉS MAGYARORSZÁGON; KÖNYVTÁRI VONATKOZÁSOK.....	26
I. EURÓPAI STRATÉGIATÖRTÉNET.....	26
II. I2010, AZ ÉRVÉNYES EURÓPAI INFORMÁCIÓS STRATÉGIA.....	27
III. I2010 EURÓPAI STRATÉGIA E-KORMÁNYZATI CSELEKVÉSI TERVE.....	28
IV. MINISZTERI DEKLARÁCIÓ A IV. E-KORMÁNYZATI MINISZTERI KONFERENCIA ALKALMÁBÓL.....	29
V. MAGYAR ÁLTALÁNOS INFORMATIKAI STRATÉGIA: MITS.....	30
VI. ÚJ MAGYARORSZÁG FEJLESZTÉSI TERV.....	31
VII. E-KÖZIGAZGATÁS 2010 STRATÉGIA.....	31
VIII. A KÖNYVTÁR: ÖTÖDIK PRIORITÁS	33
D. AZ E-KÖZIGAZGATÁS, E-KORMÁNYZAT, ÉS AZ ELEKTRONIKUS KÖZSZOLGÁLTATÁSOK HAZAI ÉS EURÓPAI HELYZETE ÁLTALÁBAN ÉS A SZÁMOK TÜKRÉBEN.....	35
I. AZ ELMÚLT TÍZ ÉV FŐBB TRENDJEI AZ ELEKTRONIKUS KÖZIGAZGATÁSBAN.....	35
II. A JELENLEGI HAZAI HELYZET NÉHÁNY JELLEMZŐJE.....	36
III. AZ ELEKTRONIKUS KÖZIGAZGATÁS A SZÁMOK TÜKRÉBEN.....	37
E. AZ E-KORMÁNYZATHOZ KAPCSOLÓDÓ, DE ÖNÁLLÓ MŰKÖDTETÉSŰ ELEKTRONIKUS SZOLGÁLTATÓ SZERVEZETEK, KEZDEMÉNYEZÉSEK; KÖNYVTÁRI VONATKOZÁSOK.....	65
I. TELEHÁZ.....	65
II. E-MAGYARORSZÁG PONTOK.....	66
III. E-BEFOGADÁS (EINCLUSION).....	67
IV. TSR (TÖBBCÉLŰ SZÉKTORKÖZI RENDSZER) MODELL.....	68
F. AZ ELEKTRONIKUS KORMÁNYZÁS JÖVŐKÉPE; TUDÁSTÁRAK CSATASORBAN.....	70

I. IGÉNY ALAPÚ HOLISZTIKUS MEGKÖZELÍTÉS.....	70
II. KÖZSZOLGÁLTÁSOK 2.0.....	70
G. MEGÁLLAPÍTÁSOK.....	73
H. MELLÉKLETEK.....	74
I. IRODALOM.....	74
1. Publikációk.....	74
2. Kormányzati honlapok.....	79
3. E-közigazgatás kutatói portálok.....	80
4. Hírlevelek.....	80
5. Szakmai és civil szervezetek oldalai.....	80
6. Oktatói-kutatói gyűjteményes honlapok.....	81
7. Európai eGovernment honlapok.....	81
8. E-közigazgatási periodikák, különszámok, tájékoztatási felületek.....	81
II. AZ ELEKTRONIKUS KÖZIGAZGATÁS JOGSZABÁLYAI.....	82
1. Törvények.....	82
2. Rendeletek, utasítások.....	82
III. AZ ÉRTEKEZÉS ÁBRÁINAK JEGYZÉKE.....	83

A. Az elektronikus közszolgáltatások és a digitális gyűjteményi szolgáltatások összefüggései, kapcsolatrendszere

I. Téma meghatározása; Hitvallás és példakép

A doktori értekezés – mint címe is egyértelműen jelzi – az utóbbi évtizedek fejlődésének eredményeként létrejött és egyre jelentősebben kiterjedő elektronizáció kérdéskörével foglalkozik. Nem a teljes, nagybetűs eVilággal természetesen, hanem ezen belül egy részterülettel: a közszolgáltatások elektronikus válfajainak kialakulásával, jelenlegi helyzetével, illetve ebben az új e-közigazgatási rendszerben a könyvtárnak – itt a bibliotéka fogalmát a lehető legtágabban értelmezve –, mint a kialakuló új digitális igazgatási és önkormányzati infrastruktúrák versenyében létező szervezetnek a leírásával, ön- és irányított pozíció keresésének értékelésével, esélyeinek meghatározásával. Egész konkrétan: az elektronikus kormányzat fogalmkörébe hogyan kapcsolódik a könyvtár, mint a tudástársadalom információs közintézménye, az ismeretorganizáció hálózatának – ha az – a megszervezője és működtetője.

Példaként állt előttem „A közszolgálat a digitális korban” című tanulmány¹ kutatócsoportjának szemlélete. A szerzőkollektíva az archívumot egyenesen – szinte igazgatási terminológiával élve –, mint közteret határozza meg, utalva arra a tendenciára, miszerint az ismeret-reprezentáció ugyanolyan súlyú könyvtári feladatnak tekinthető, mint az ismeret-kompetencia, vagyis az elérés és kereshetőség módszertanának kialakítása, elméleti- és gyakorlati oktatása, technikai

---

¹ Csepeli György – Dessewffy Tibor – Hammer Ferenc – Kitzinger Dávid – Magyar Gábor – Monory Mész András – Rozgonyi Krisztina: Közszolgálat a digitális korban. In: Médiakutató. 5. évf. 2007. 2. sz. 7-23. old.

kereteinek biztosítása. Ez a gondolat is rámutat arra, hogy a formálódó hazai tudástársadalom elektronikus terei nem választhatók szét mereven. A digitális társadalmi mozzanatok – ellentétben az előző korszakok szigorú határok közé szorított köztevékenységi normáival – fedik egymást, többnyire egymásra épülnek, így az összefüggések, kölcsönhatások vizsgálata termékeny és hasznos lehet az érintett területeket illetően, különösen a feladat-megosztások ésszerű meghatározásában, elkerülve a párhuzamosságokat, a sokszor felelhető projekt-rivalizálást.

A választott téma jellegéből következően gyakran merőben új terminológiák, esetenként gyökeresen átalakult fogalmak és tevékenységi formák kerülnek megtárgyalásra. Ezért szükségesnek éreztem egyfajta szerzői irányultság és dinamizáló kötődés előrebocsátását. Heltai Gáspár nyomdász és nyelvmester életútját választottam. Úgy érzem, korának művelődéspolitikai zsenije volt: felismerte, hogy az új lehetőség, a könyvnyomtatás, olyan embereket is igényel, akik nem az akkor szokásos tudásösszegző attitűddel dolgoznak a közért, hanem másképp, vagyis a tudás-terjesztés hagyományosan elfogadott normáinak szétfeszítésével, új befogadói rétegek megnyerésével. Ahogy akkor a könyvnyomtatás, ma az Internet jelenti a tudás-hozzáférés bővítését, a digitalizált tartalom és a személyi számítógép használata pedig újabb és újabb, eddig műveltségi perifériákon élő emberek bevonását eredményezi. Mindehhez jön, hogy Heltai Gáspár is „rendszer váltás”-ban élt, elég csak a vallásreformációra és a középkori Magyarország felbomlására gondolni.

Ide kapcsolódik Sebestyén György tanszékvezető professzor, a PhD iskola vezetőjének „leleménye”, vagyis elméleti értékű megállapítása, miszerint az első igazi globalista tudósok egyike Európában nem más volt, mint Körösi Csoma Sándor². Az az erdélyi magyar, aki ugyan minden szállal hazájához kötődött, munkássága mégis egy másik földrészen, az ázsiai Indiában bontakozott ki: tibeti szótára a korabeli világ tudós elitjének minőségi teljesítményeihez sorolható.

---

² Sebestyén György: Légy az információs társadalom polgára! Budapest, ELTE Eötvös Kiadó, cop. 2002. 34-45 old.

Külön is érdemes szólni arról, hogy éppen az e-közigazgatás meghatározó műhelyei egy talán általánosságban kevésbé ismert tudóst és művelődéspolitikust, Magyar Zoltánt tekintik elődjüknek. Egyetemi kutatóműhely is viseli a jeles tudományszervező nevét. Magyar Zoltán a két világháború közötti Magyarországon kultúra-irányítói feladatkörökben dolgozott, részt vett a könyvtárak és múzeumok országos felügyeletének megszervezésében, elsősorban Klebelsberg Kunó szellemi és hivatali társaként. Majd erről a területről lépett át végérvényesen a közigazgatás, mint új tudományterület művelésére, oktatására. Munkájában tehát – ez inkább érdekesség, mint törvényszerűség – meglepő szervességgel kapcsolódik össze a tudás-megőrző intézmények és a közigazgatási rendszerek megszervezésének, felügyeletének, mai szóval menedzselésének kutatása, elméleti megalapozása. Élelművének kutatói egyenesen az elektronikus közigazgatás előfutárának tekintik.³ Témánk szempontjából ez mindenestre észreveendő kuriózum.

A magyar múlt alakjaihoz való visszanyúlás lehetőségében – az információ-gazdálkodás folyamatainak értelmezési dimenzióit keresve – tehát meghatározó, fentebb is említett tudós-kutatók példáját igyekszem követni. Heltai Gáspár élelművének főbb művelődési haszon-pontjait kísérem meg összevetni a mai digitalizációs kultúrakép elemeivel, fejlődési tendenciáival.

II. Egy XVI. századi magyar könyves esete a rendszerváltással; a dolgozat hipotézisei

Minden országot, így hazánkat is jellemző történelmi rendszerváltások közül a legmélyrehatóbb talán a középkori Magyarország három részre szakadása lehetett, megszüntetve a társadalmi keretek folyamatosságát. Emellett az évszázados

---

³ Juhász Lilla: Magyar Zoltán, ez elektronikus közigazgatás előfutára In: Világosság. 47. évf. 2006. 1. sz. 21-28. p. Elektronikusan elérhető: <http://www.vilagosság.hu/pdf/20060227155552.pdf>

ideológiai alapok a reformációval gyökeresen megváltoztak, más vallási szokásrendszerekhez kellett alkalmazkodni. Mindezt tetézte az új uralkodói házak megjelenésével együtt járó hatalmi elitnek helykeresése, nem minden erőszaktól mentes integrációja.

A társadalmi megrázkódtatás mellett – és itt már nyilvánvaló a hasonlóság jelenkorunk utóbbi évtizedeihez – média-forradalom is zajlott. Mint most az Internet, akkor a könyvnyomtatás feltalálása és hazai elterjedése teremtett új helyzetet. Igaz ugyan, hogy rendkívül korán, Európa nyugati felét is jócskán megelőzve működött már nálunk nyomda (Hess András 1773), de az igazi könyvtermelés csak a következő század második felében indult el a már három részre szakadt ország magyar részeiben. Néhány év alatt a gépi sokszorosítás szétzilálta az alkotói és befogadói rendszereket, művelődési és tanulási monopóliumok rogytak össze. Korábban elképzelhetetlen mértékű kulturális kiszélesedés indult meg, sokszorosára bővültek – az irányultságukban nyitott – társadalmi kapcsolattartás formái. A betűn keresztül megnőtt az érdekegyeztetés fórumaihoz való hozzáférés lehetősége. Csakúgy, mint napjainkban.

Tehát éppen akkor keletkeztek és forrtak ki új kommunikációs eszközök, amikor gyökeresen és veszélyesen felfordult az emberek élete. Talán nem túlzás azt állítani, hogy valami kísértetiesen hasonló történt hazánkban is az utóbbi évtizedekben.

Az „itt és most” megértését talán elősegítheti az „ott és akkor” elemzése. Lehetnek tanulságok, talán prognosztizálható is néhány tendencia, megkönnyítve a mai fejlesztési lépések meghatározását. Egy korabeli nyomtató mester, Heltai Gáspár fordító, író-prédikátor tevékenységét szeretném felidézni.

Működésének kezdetét (1550, Kolozsvár) ugyanazok a változások jellemezték, mint korunkat. Rendszerváltás zajlott, politikai és földrajzi értelemben. Ugyanakkor kommunikációs fordulat is felpörgette az eseményeket, a könyvnyomtatás - mint napjainkban az Internet – gyökeresen átalakította a nyilvánosság eszközrendszerét.

Mit tett Heltai? Az egyébként német anyanyelvű városi lelkész, Kolozsvár stabil munkahellyel rendelkező, jó fizetésű alkalmazottja?

Elsősorban (1) birtokba vette és fejlesztette az új technikát, a könyvkészítést, holott természetesen ilyen jellegű képzettsége nem volt, nem lehetett. Felnőttként, egy társadalmilag magas státuszú hivatás, s a hozzá tartozó jó állás ellenére kezdte újra a tanulást, a gyötrelmes önképzést. Szinte említeni sem kell, hogy magyarul is meg kellett tanulnia, hiszen ezt a nyelvet sem otthon, sem a tanulmányai során nem használta.

Másodsorban (2) nem tett ideológiai különbséget. Bár lutheránus volt, a katolikus kiadványokat is ő készítette, hozzá vitték a munkát az ellenlábasai is. Ő volt a minőség, azt többre tartották, mint az egyébként nem éppen finom módszerekkel zajló vallási vetélkedést.

Harmadsorban (3) üzletileg sikeres volt. Persze rájött, nem elég a jobbító szándék és a lelkesedés, pénzügyileg is meg kell alapoznia a nyomdáját és kiadóját. Először a támogatókra épített, és csak akkor kezdte meg az önálló kiadványok létrehozását, amikor már képes volt saját lábán megállni. Bár később is kiadott szponzorált könyveket. Gazdasági egyensúlyt tartott.

Negyedszer (4) átlátta, hogy új piacok kellene, a latin és német betűtengerben csak akkor van esélye Kolozsvárott, ha képes lesz magyar nyelvű kiadványokat nyomni és terjeszteni. De hát hol van ehhez a nyelv, és az olvasó? Megteremtette. Mester és művész volt egyszerre: írt, fordított, korrektúrával bajlódott, nyelvtant szerkesztett. Értékek mellett – mai szóval – bulvárt is nyomott, kereste az eredetit, de nem vetette meg az átiratokat sem. Kultúrától független vállalkozásokat is üzemeltetett.⁴

A rövid és csak felvillantásokban fogalmazott Heltai ismertető alapján milyen következtetések fogalmazódhatnak meg? A felvetések egyben az értekezés hipotéziseinek is tekinthetők.

---

4 Dömötör Adrienne: Régi magyar nyelvemlékek. A kezdetektől a XVI. Század végéig. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2006. 121. old. „Sokoldalú vállalkozóként (Heltai) nemcsak a könyvkiadásban volt érdekelt; egyéb irányú üzleti tevékenységével kapcsolatban ismeretes, hogy fürdőházat, bástyát, üzlethelyiséget épített, pénzt kölcsönzött városának.”

(1) A papírtól leválasztott, de egyelőre mégis túlnyomórészt a betűre épülő elektronikus formátár – az Internet – művelődéstechnikai birtokbavétele elkerülhetetlen. Ez a folyamat zajlik napjainkban, a könyvtárak döntő szerepe a változásokban vitathatatlan. Minden kezdeményezés, amely az elektronikus bibliotéka szolgáltatásbővülését kutatja-kísérletezi – ide sorolható például Kiszl Péter munkálkodása az üzleti információ-szolgáltatás témájában⁵ – fontos lehet az egész könyvtári rendszer jövőjére vonatkozóan. A könyvtár – mint európai direktívák által beazonosított elektronikus közszolgáltatások territórium – még kevésbé volt vizsgálva Magyarországon, a kutatások ilyen irányú véleményem szerint pozitívan befolyásolhatja a jelenleg is szükségképp zajló könyvtári funkcióváltások elfogadottságát.

(2) Az információs- és emlékezetbázisok, szak- és általános archívumok feladata – a mainál talán jobban elszakadva a mennyiségi önigazolódástól, a fenntartók által gyakran (sokszor bevallatlanul) képviselt műveltség-összetételi konzervativizmustól – elsősorban az lehet, hogy tempóvesztés nélkül vegyék át, hasznosítsák a felhasználók igényeit visszaigazoló kezdeményezéseket; igaz, átszűrve az egyre inkább megalapozódó nemzeti tartalomipar normarendszerén, és a hálózati kultúra – benne az e-demokrácia kialakuló formáival – egyelőre többnyire informális, önként vállalt értékorientációján.

(3) A hálózati kultúra jövője a minőségen, a kvalitásos digitális termékek befogadásán és terjesztési mechanizmusának meggyökereztetésén múlik. Ehhez kezdetben társadalmi erőforrások igénybevétele szükséges, támogatási ösztönző-rendszer kialakítása és működtetése mellett. Ebből az aspektusból az elektronikus közigazgatás könyvtári rendszerhez kapcsolható elemei, mint a támogatási források egyik esélyeként és lehetőségeként merülhetnek fel.

---

⁵ Kiszl Péter: Üzleti információ, céginformáció és a könyvtárak [Közread. Eötvös Lóránd Tudományegyetem] Budapest, [Traudirex]. 2005. 235p.

(4) A jelenleg érvényes digitális stratégiák⁶ célja meghatározni az elektronizációval szinte korlátlaná váló elérhetőség bővülésének távlatos kivezetését, vagyis megtervezni új rétegek, akár tömegek információellátásának koncepcióját és menetrendjét. Heltai Gáspár tevékenységére utalva azt állítom, csatasorba lehet – helyesebben kell – állítani az online kulturalitás és tanulási kapacitás-bővülés eszközszerét a következő évtizedek remélt művelődésszerkezeti változásaiért: a nyitottságért, a tudás-központúságért, a kreativitás dominálta képzettség-architektúrákért. Szorosan ide tartozik – dolgozatom témája is ez – az elektronikus közszolgáltatások megismertetése, használatának elősegítése információmenedzsmenti eszközökkel, elsősorban könyvtári értékpontokat kínálva, és nem kis részben digitális ismerettárak rendszerbe-vonását javasolva.

Heltai Gáspár írja, mint Fitz József idézi: „*A könyv nyomtatás igen nehéz dolog. Ez okáért akar mint vigyazzon az ember, mayd soha vétec nélkül ki nem nyomtathatni egy könyvet is.*”⁷ Egy másik alkalommal, Werbőczy Hármaskönyvének előszavában így mentegetőzik: „*Im valamenyére meg tisztítottam és meg iobbitottam: de nem szinte annyira, mint én akartam auagy kéuntam volna.*”⁸ Ennek szellemében előre is elnézést az esetleges elírásokért, a témából következően talán előforduló fogalom-tisztázatlanságokért.

III. Szemléleti elsőségek, módszertan

Az elektronikus kormányzat és az elektronikus kulturális szolgáltatások összefüggésrendszere mellett a disszertáció – témából következő – másik irányultsági, rögzítendő orientációs kérdése a digitális kultúra és a könyvkultúra

---

6 Magyar Információs Társadalom Stratégia; Nemzeti Szélessávú Stratégia; E-Közigazgatás 2010 Stratégia.

7 Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története. II. kötet. A reformáció korában. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1967. 179. old.

8 Idézett mű: 177.old.

viszonya, helyesebben egymás mellett állásának látókörbe helyezése, az oda-visszahatások szemléleti tisztázása. Ezt azért látom döntő fontosságúnak, mert folyamatosan érzékelhető egyfajta ellentét-szkepticizmus, ó- és röpkeség sematizmus, amely abban nyilvánul meg legmarkánsabban, hogy hirdetői külön választják az elektronikus és a hagyományos alakzatokat, szinte kizárva, vagy csak nagyon kis részben ismerve el a pozitív kölcsönhatások lehetőségeit. Ez a látásmód – különböző mértékben, de mindenképpen jelentősen – szembeállítja a betűt a karakterrel, a jpg.-t a képpel, az MP3-at a muzsikával. És még lehetne sorolni a sokak által egymással életre-halálra küzdeni vélt kulturális instrumentumokat. A leggyakoribb példa a monitoros szöveg-görgetés, illetve a könyv-lapozás ismeretszerzési elsőbbségének hiábavaló latolgatása.

Úgy tűnt, de napjainkra bizonyosnak látszott, hogy az ilyen értelmű viták már lecsendesedtek, nincsenek jelen a közgondolkodásban. Sajátos módon azonban – ez oktatói tapasztalatom – az egyetemi hallgatóknál is markánsan megjelenik ez a látszólagos kulturális ellentét, és ugyanez a szemlélet érzékelhető vezető értelmiségi körökben is. Egyébként ez a megállapítás talán alátámasztható azzal, hogy az e-learning itthon alig-alig jut szerephez, illetve, hogy a szakmai publikációkban még mindig a nyomtatott számít igazán értékesnek, holott az olvasók csaknem egésze magát a publikációt a folyóirat elektronikus kiadásából ismerik meg, legritkábban veszik kézbe a drága és gyakran nehezen elérhető papír kiadást.

Viszonyomat a digitalizáció és a könyvkultúra értékpárjában egy Vörösmarty Mihály vers, a „Gondolatok a könyvtárban” alapján igyekeztem magam számára is megfogalmazni. A költemény egyébként másokat is rendszeres érték-választási szembesítésre ösztönöz, az elektronikus könyvészzettel kapcsolatos kétségek meditatív megfogalmazására. Csepeli György professzor, a digitalizációért is felelős államtitkár például így ír „Gondolatok a digitális Könyvtárban”⁹ című, 2007. szeptember 17-re keltezett blogbejegyzésében: *„Ha minden jól megy, pár év múlva lesz Budán, de Siófokon is egy-egy digitális könyvtár. Vörösmarty még belépett a könyvtár fizikai terébe, s ott kiáltott fel, hogy „míg nyomorra milliók születnek, néhány*

---

9 Elérhetőség: http://csepeli.blogter.hu/?post_id=192959 . Letöltés időpontja: 2008. aug. 5. 13 óra

ezernek jutna üdv a földön". Az új könyvtárban már nem találni az emberiség elhanyagolt rongyait, de az állatember összes bűnei¹⁰ ugyanúgy ott vannak, mint elődjében. A zsvány ruhája nincs meg már...

IV. Digitalizáció: kulturális futóhomok vagy értékmegekötés¹¹?

„Országok rongya! könyvtár a neved!” - írja Vörösmarty Mihály. Megrendítő szavak, a hatáselem éppen az, hogy a könyvkultúra alapvonásaként nem a materiától független mű, hanem a rongyból erjesztett, múlandó papír kerül előtérbe. Mai szóval úgy mondanánk, a szöveg helyett annak hordozója foglalja el a középpontot, megbontva a könyv, mint kulturális műdarab elfogadott összetevőit.

Nagy költőnk természetesen nem sejtette, hogy korunk valóban drámai módon szembe fog nézni a tartalom és vivőanyagai problematikájával. A könyv – akárhányszor nyomtatják újra – tartalmilag változatlan formában (legalábbis normális esetben) kerül fel ismét a polcra, addig az elektronikus dokumentumnak különféle „konvertálásokon” kell átesnie, mielőtt szolgáltatni lehet; az elektronikus archiválás az esetek túlnyomó többségében a tartalomnak a hordozótól való elválasztását és egy teljesen megváltozott formátumú, önálló dokumentum létrehozását jelenti. Ez egy új folyamat, más terminológia, amely értelemszerűen felveti a kérdést: az olvasók „megtanulják”-e az online vagy digitalizált tartalom fogyasztását, vagy csak élettelen szöveg-preparátumnak érzékelik az eléjük tároló oldalakat. Az elektronikus kínálatot a nyomtatott változat bővülésének vagy leszűkítésének érzékelik a használók? Talán nem túlzás azt állítani, hogy hermeneutikai szakadék van kialakulóban. Éppen ebben a kontextusban különösen elgondolkodtató Heidegger axiómája: „Az értelmezés nem a megértettek tudomásulvétele, hanem a megértésben kivetített lehetőségek kidolgozása”¹² Ez az értelmezési szemlélet csak

---

10 A vers eredetijében : „Miért e lom? Szagáról ismerem meg az állatember minden bűneit.”

11 A bekezdés alapszövege napilapos publicisztika alapján készült. Kerekes Pál: Kulturális futóhomok? In: Magyar Hírlap. 2007. április 27. 40. évf. 98. sz. 12. p.

12 Martin Heidegger: Lét és idő. Budapest, Osiris, 2004. 178. old.

tovább finomítja a kérdést: ami könyvként hat és igaz, nem mindig él meg a monitoron? Magyar hasonlattal élve, mint pusztában a futóhomok, olyan vad és kiszámíthatatlan adattömeggé válhat a szöveg, ha leválasztják eredeti hordozójáról, és elektronikusan prezentálják? Text-struktúráként viharzik át a monitorokon a digitális termék, csak a reprodukció élményét adva a felhasználónak alkotó viszonyulás helyett?

Fodor János a közművelődés tájékoztatási felületeit vizsgálta doktori értekezésében. Írásának „Tudás és műveltség” fejezetében megállapítja: *”A széleskörű műveltség és az átfogó tudás csak alázattal használva, érdeklődéssel párosulva jelent rangot, érdemel elismerést, szimpátiát. A formális tekintélytisztelet – kényszerítőerő hiányában – mint tanár-diák viszony, a hálózaton kevésbé működőképes. Hálózati interaktivitás csak olyan honlapokon, témákban indul meg, melyek átfedésekre épülnek, olyan résztvevők között, akik kellő kompetenciával bírnak a kérdéshez, s külön-külön elég háttértudással az új, másokat érdeklő információk rendszerbe juttatásához. Szükséges tehát, hogy a résztvevők általános érdeklődése a téma iránt arányban álljon átlagos tudásszintjükkel. S viszont, minél speciálisabb egy terület, annál kevesebbet érdekel majd olyan szinten, hogy vállalják a tanulást, a felzárkózást a kommunikációt biztosító ismeretalaphoz, illetve, hogy megérje hiányosságait, műveletlenségüket felvállalniuk az adott témában. A műveltség e szűkítő értelemben csoportképző tényező, azonban a kialakult csoporton kívül nincs jelentősége.”*¹³ Természetesen minden tudás elsajátítási technika csakis műveltségi rendszerekre épülhet, de vitathatatlan, hogy az elektronikus tudásanyag befogadása és felhasználása további – gyakran szokatlan, a régitől eltérő – motivációt és eredményfelfogást reprezentáló kulturális teret feltételez.

A „Gondolatok a könyvtárban” könyvészeti szakterminológiája – erre utal Csepeli György idézett néhány sora is – ma nem fedi le teljes azonossággal a könyvtári

---

¹³ Fodor János: Trendek és tendenciák, kialakult modellek és lehetséges stratégiák az internetes közművelődési tájékoztatásban. Doktori disszertáció. Budapest, ELTE Könyvtártudományi Tanszék, 2007. 35. p.

folyamatokat. Természetesen ez a vers gondolati kvalitásából és esztétikai értékállóságából semmit nem vesz el. Sőt, a mű tárgyi világának avulása – éppen a költő szellemóriás végtelen és időben korlátlan hatására – ösztönzi az olvasás és írás civilizációjához való kötődésünk napi újragondolását. Mindezt azért tartom fontosnak megjegyezni, mert az elektronikus ügyintézésre való átállás kezdeti viszonylagos eredménytelensége – a gyakorlati szakemberek egyöntetű véleménye szerint – döntően a kézzelfogható, nyomtatott változatokat nélkülöző iratok hiányából következő bizalmatlanságra, vagyis a papírnélküliségre, az „Országok rongya” jelenlétének kiesésére vezethető vissza. A tartalom – és nem mellékesen a személy digitálisan igazolt identitása – helyett a tartalom hordozója lépett előre meghatározónak. Ma is csak az állapítható meg, hogy nagyon lassan oldódik a digitális interakciók iránti – ügyfélre és ügyintézőre egyaránt jellemző – bürokratikus tartózkodás. Megint csak felmerül a kérdés: nem lehetett volna-e a könyvtár – a nyomtatott formátumok, de a digitális változatok respektált szolgáltatója is – a közvetítő intézménye, ha csak kis részben is, akárcsak módszertani bázisként, az elektronikus kormányzati fejlesztéseknek, különösen a digitális dokumentumkeletkeztetés- és benyújtás területén? Az archívum, mint köztér felvetés ebben az összefüggésben is értelmezhető.

V. Olvasási képlet – ügyintézési idő

Mások mellett Jakob Nielsen¹⁴ internet-filozófus végzett kutatást arról, hogy "a felhasználók hogyan olvasnak a weben". Röviden azt a választ adta rá, hogy "sehogy". Nielsen hívta fel a figyelmet arra, hogy az interneten a userek a legtöbb esetben nem olvasnak, hanem scannelnek. Átfutják, végigpásztázzák az oldalak tartalmát, megnézik a főcímekeket, az illusztrációkat, a kiemelt szavakat és számokat, beleolvasnak az első bekezdésbe, stb. Csak ha úgy döntenek, hogy kifejezetten fontos számukra az adott lap tartalma, akkor látnak neki a szisztematikus olvasásnak.

---

14 Jakob Nielsen, Rolf Molich et al.:E-commerce User Experience Report. h.n, 2002, Norman Nielsen Group.

Vizsgálatai, és más nemzetközi adatokra alapozva Nielsen kísérletet tett egy olvasási képlet megalkotására. Arra kereste a választ, hogyan függ össze az oldalon töltött idő, a megjelenített információ mennyiségével. Elemzésében csak az átlagos 30 és 1250 közötti szómennyiséget tartalmazó oldalakra koncentrált és kiszűrte azokat is, amiken túl kevés vagy gyanúsán sok időt töltöttek a felhasználók. Azt találta, hogy (másodpercekben kifejezve):

az oldalon töltött idő = 25 + a szavak száma * 0,044

Ez azt jelenti, hogy átlagosan minden oldalon (amit ténylegesen elkezdnek olvasni) 25 másodpercet töltenek a users orientációval: átfutják, mi hol van, mik a navigációs eszközök, képek, címek, stb, de ezen felül 100 szavanként csak 4,4 másodperccel töltenek többet az oldalon. Egy 300 szavas weboldalt így átlagosan $25+3*4,4= 38,2$ másodpercig olvasnak a users.¹⁵

Az elektronikus közigazgatás megalapozásában, fejlesztésében nagyon kérdéses, hogy figyelembe vették-e a fentebb vázolt szemléleti meghatározottságokat. Ilyen jellegű kutatást nem találtam. Úgy tapasztaltam, és ebben nem látható változás, hogy az ügyintézés megszokott űrlapjait, tájékoztatói nyomtatványait egyszerűen egy portálra töltik, a többit a felhasználóra bízzák. Az e-közigazgatás – ugyan minden a kényelmessége és gyorsasága mellett szól – vártnál alacsonyabb felhasználói száma talán éppen ide is vezethető vissza, azaz az írott lap és a navigálható monitor-tartalom különbségeit nem vették számba, nem elemezték. Itt megint kimutatható a kapcsolat az olvasási intézmény, a könyvtár, illetve az e-ügyintézés szervezetei között. Sajnálatos, hogy ez az együttműködés, közös munkálkodás csak nagyon kevésbé, a gyakorlatban alig-alig érzékelhető, pedig többnyire azonos költségvetési forrás, és egybevágó felső irányítás fogja össze a területet.

---

15 Laufer László: Hogyan olvassuk a web-en?

VI. E-könyvtár és E-közigazgatás: alkalmi kapcsolat vagy szervezett kapcsolódás?

A 2008. évi könyvfesztiválon vitát rendeztek a könyvtárak jövőjéről. A Hírszerző portál így számolt be az eseményről: *„Ismét beszélgetésen jártunk, ahol Csepeli György szociálpszichológust, György Péter esztétát és Harsányi Lászlót, a Nemzeti Kulturális Alap vezetőjét ültették egy asztalhoz a magyar könyvtárosok. A meghirdetett cím "A kultúra metamorfózisa" volt, a cél pedig a könyvtárak információs társadalomban való szerepéről való diskurálás.*

A könyvtárak új szerepén nincs is vita igazán. Ennek a lényege az, hogy a könyvtári hálózatot modern információs központok hálózatává kell átalakítani. Olyan intézményekké, ahol nemcsak könyvet kölcsönözni, meg folyóiratokat olvasni lehet, hanem különösen vidéken, a kis falvakban a szélessáv-adta összes pozitívum és új kötelezettség, például az elektronikus közigazgatás kihasználására, illetve teljesítésére lehetőség van.¹⁶

Három szakember – mondhatni vezető véleményformáló – teljesen egyetért abban, hogy a szükségszerű könyvtári (természetesen döntően a közkönyvtári) átalakulás egyik iránya lesz, vagy még inkább lehet, az elektronikus közszolgáltatások rendszerintegrációjában való szerepvállalás, funkció-gyűjtés, illetve beágyazódás. Le kell azonnal szögezni, hogy ez nem valami kizárólagosságot jelent, nem értelmezhető úgy, miszerint a könyvtárak egyetlen, vagy fő kezdeményező elektronikus terepe az e-kormányzat lehet. Csak arról van szó, hogy az e-közigazgatás egy fontos szegmense az információs társadalomnak, a digitális megoldások hatalmas fogyasztója, amelynek kiszolgálására sokan kívánnak vállalkozni, persze különböző megalapozottságú kompetenciákkal. A könyvtárak részvétele ebben a versengésben, tekintettel a rendszer eddigi vitathatatlan

---

¹⁶ Kiss Ádám: Internetadó és vidéki könyvtárak: alapjaiban hibás a magyar kultúrafinanszírozás. Hírszerző, 2008. ápr. 28. Elérhetőség: http://www.hirszerzo.hu/cikk.eleg_az_alsagos_liberalis_anything_goes-bol.64587.html

eredményeire, hasznos és sikeres lenne, növelné az egész szakma elfogadottságát, az e-bibliotékák hálózatának teljesítőképességét.

A dolgozat bemutatja vázlatosan azokat az e-közszolgáltatási projekteket, amelyek vagy – részben vagy egészben – a könyvtári intézményre, vagy a könyvtári szolgáltatásokra épülve álltak fel, illetve működnek ma is. Az ismertetés sorrendjében ezek a következők:

- Teleház
- TSR – Többcélú Szektorközi Rendszer
- E-Magyarország Pontok
- EU (parlamentari és bizottsági) tájékoztatási és dokumentációs intézmények
- E-befogadás program

Az egyes projektek bemutatása a direkt és indirekt e-kormányzati modell összefüggésrendszerét követi.

Direkt modell

A komplex e-közigazgatási informatikát az állam, a kormány központilag biztosítja, vagyis országosan egységes e-közigazgatás közvetlen módon valósul meg.

Indirekt modell

Az egyes közigazgatási szervek, intézmények maguk valósítják meg e-közigazgatási infrastruktúrájukat, s annak országosan egységes voltát a kormány indirekt módon biztosítja: jogszabályalkotás, szabványosítás, minőségi követelmények, alkalmazások/eszközök/ szállítók; pénzügyi (pályázatok, monitoring) és szakmai (minőségbiztosítás, koordináció) támogatás révén.

Természetesen a két szélsőséges modell között számtalan közbenső megoldás lehetséges pl. központi (országosan egységes), front-office és intézményi megvalósítású back-office megoldások kombinációja.

VII. Portálok a közigazgatás szolgálatában – könyvtárak is jelen vannak?

Az Európai Unió különböző e-kormányzati irányelvei – eEuropa 2005, i2010 – az elektronikus közszolgáltatások húsz csoportját definiálja¹⁷. Ebből Magyarországon a kormányprogramokban és pályázati struktúrákban különböző alpontokkal bővítve huszonhét (egyes csoportosítások szerint 25) lett, így megőrizve az eredeti számozást, de mégis figyelembe véve a terminológiai és szervezeti különbségeket. (Az EU dokumentuma közösségi szolgáltatásokról – közszolgáltatásokról –, és nem közigazgatási ügyekről szól. A szolgáltatások definiálása során az EU dokumentumban nem a tartalom, illetve a szolgáltató, hanem a szolgáltatások iránya a rendező elv, így a 20 szolgáltatás közül 12 az állampolgárok, 8 a vállalkozások számára nyújtandó. Az, hogy – a 27 beazonosított szolgáltatás ellenére – magyar viszonylatban is 20 szolgáltatás a szokásos terminológia, azzal magyarázható, hogy az EU által elfogadott mérési módszerrel a megvalósítás szintje értékelhető legyen.)

Az állampolgárok számára nyújtott szolgáltatások a következők:

- 1 Jövedelemadó: bevallás, értesítés a kivetett adóról
- 2/a Álláskeresés munkaügyi központokon keresztül, interneten keresztül az ÁFSZ állás-ajánlataiban
- 2/b Állásbejelentés Interneten keresztül az ÁFSZ állásadatbázisába
- 3/a Munkanélküli járadékok
- 3/b Gyermekek után járó pótlékok
- 3/c Gyógyászati költségek (visszatérítés vagy közvetlen kifizetés)
- 3/d Tanulói ösztöndíj lehetőségek

---

¹⁷ Common List of Basic Public Services - CLBPS

4/a Útlevel igénylés és útlevelel kapcsolatos egyéb ügyintézés

4/b Gépjárművezetői engedély ügyintézés, illetőleg vezetési jogosultság megszerzése

5 Járműnyilvántartási ügyintézés, járműigazgatás (új, használt és importált gépjárművek forgalomba helyezése, műszaki vizsgálása, járműigazgatási ügyek)

6 Építési engedély kérelem

7 Rendőrségnek tett bejelentések (pl. lopás esetén)

8 Közkönyvtárak (katalógusok, keresési lehetőségek elérése)

9/a Születési bizonyítvány ügyintézés: kérvényezés, kiadás

9/b Házassági bizonyítvány ügyintézés: kérvényezés, kiadás

10 Felsőbb oktatásba / egyetemre történő beiratkozás

11 Lakcímváltozás bejelentése (lakcímgazolvány pótlás, csere)

12 Egészségüggyel összefüggő szolgáltatások (pl. interaktív tanácsadás kórházi szolgáltatások elérhetőségéről, kórházi bejelentkezések)

Világos és egyértelmű, hogy az EU az elektronikus könyvtári adatbázisokhoz való hozzáférést alapvető elektronikus közszolgáltatásként értékeli – mint a felsorolásból is látszik –, azonos szinten egy ember életének talán legfontosabb közjogi aktusaival. Mit jelent ez? Véleményem szerint mindenképp azt a kötöttséget, hogy a meghatározó e-közigazgatás portálokön meg kell jelenniük a könyvtári boxoknak, elérési útvonalaknak. Azt vizsgálom, hogy a legnagyobb ügyfélszámmal rendelkező két portálon - Kormányzati Portál, Budapest Portál - valóban látható, érzékelhető, használható módon kapnak-e számottevő funkcionalitást a tájékoztatási felületek, online adattárak.

VIII. Az elektronikus ügyintézés szolgáltatói szintjei

Az e-közigazgatás működési módszertanának, gyakorlatának, standard-jainak megismerése a közszférában dolgozók, így a könyvtárosok számára is szükségesnek látszik. Elsősorban azért – így tapasztaltam a dolgozat előkészítése során folytatott konzultációkon –, mert az elektronizáció nyomán az állampolgár és hivatalainak viszonya látványosan és mélyrehatóan átforgul. A változások követése nélkül pedig maga a könyvtár is egy adott környezetben – tekintettel az átalakuló közszolgáltatásokra – önmeghatározási pánik-helyzetbe kerülhet, illetve nehézségekbe ütközhet maga a tájékoztatás is, hiszen teljesen új kérdéskörök, új magatartások merülhetnek fel.

Az elektronikus közigazgatás működési modellje, rendszere és formái az öt szolgáltatási szint leírásán keresztül értelmezhető és áttekinthető¹⁸:

1. 1. Információs, tájékoztató szolgáltatás, amely csak általános információkat közöl az adott ügyvel kapcsolatos teendőkről és a szükséges dokumentumokról. (információ szint)
- 2.
3. 2. Egyirányú interakciót biztosító szolgáltatás, amely az 1. szinten túl az adott ügy intézéséhez szükséges dokumentumok, nyomtatványok letöltése és azok ellenőrzött vagy ellenőrzés nélküli elektronikus kitöltése; a dokumentum benyújtása hagyományos úton történik. (interakció szint)
- 4.
- 5.
- 6.
7. 3. Kétirányú interakciót biztosító szolgáltatás, amely közvetlen vagy ellenőrzött kitöltésű dokumentum segítségével történő elektronikus adatbevitel és a bevitt adatok ellenőrzése. Az ügy indításához, intézéséhez személyes

---

¹⁸ Bevezetés az elektronikus közigazgatás ismereteibe. Tankönyv a köztisztviselők továbbképzéséhez. Szerk. Köteles Bernadette. Budapest, Kormányzati Személyügyi Szolgáltató és Közigazgatási Képzési Központ, 2007. 24-26. p. Elérhetőség: http://www.kszk.gov.hu/data/cms19112/ekozig_tankonyv.pdf

megjelenés nem szükséges, de az ügyhöz kapcsolódó közigazgatási döntés közlése, valamint a kapcsolódó illeték- vagy díjfizetés hagyományos úton történik. (tranzakció szint)

8.

9. 4. Teljes online tranzakciót (ügyintézési folyamatot) biztosító szolgáltatás, amikor az ügyhöz kapcsolódó közigazgatási döntést is elektronikusan úton közli a hivatal, illetve a kapcsolódó illeték- vagy díjfizetés elektronikus úton is intézhető. (transzformáció szint)

5. Targetizációt, proaktivitást, perszonalizációt biztosító szolgáltatás, amelyben az ügyfél már teljeskörűen hozzájut a szolgáltatáshoz, úgy, hogy csak új információt tartalmazó adatot kell szolgáltatnia. Egyetlen korábban már közölt - legyen szó a múltban, vagy egy másik kormányzati szervvel közölt - adatot sem kell újra megadnia, hitelesítenie. Az ügyfél az egész e-közigazgatási rendszerrel áll kapcsolatban, nem egy hivattal. (Targetizáció szint; ez a szint 2006-ban lett bevezetve.)

Az első négy szintről készült ábra jól mutatja a változásokhoz kapcsolódó infrastrukturális folyamatokat:

1. ábra. Az elektronikus szolgáltatások szintjei

Ezek a szintek – itt most nem részletezett további specifikációkkal – alkalmasak arra, hogy egy ország felkészültségét és állapotát bemutassák az e-közigazgatás szempontjából. Az EU ilyen standardizáció alapján évente végez felméréseket a

tagországokban, a dolgozatban fel is használom ezeket a kutatásokat. Itt csak annyit érdemes kiemelni, hogy a 2006-os adatok szerint a könyvtári szolgáltatás – amely az ismétlődő szolgáltatás kategóriába van besorolva a négy csokorba bontott húsz szolgáltatásból – az e-közigazgatási kiadások és beruházások tekintetében az utolsó helyen áll, jelentősen mögötte áll a másik háromnak; ezek erőssorrendben: jövedelemgeneráló szolgáltatások, regisztrációs szolgáltatások, engedélyezések-jogosítványok. Még érdekes adat, hogy az 5. szolgáltatási szint (Perszonalizáció, targetálás; a könyvtári szolgáltatás itt második helyen van) teljesítésében az európai 25' átlag 39%-on van, Magyarország készültsége csak 11%-os.¹⁹

IX. Könyvtár: kulturális vagy információs társadalom szektor

A felmérések és a kutatói vizsgálatok folyamán rendkívül nehéz az egyes országok e-közigazgatás tevékenységének összehasonlítása a terminológiai bizonytalanságok, fogalmi-zökkenők miatt. Az EU ezért saját rendszereket állít fel sok esetben. A könyvtári világ szempontjából nagyon lényeges, hogy hová sorolják egyáltalán a könyvtári tevékenységet. Meglepő módon, ha még ez meglepetés, nem a kulturális tevékenységek csoportjába, hanem az információs társadalom szektorba. Ezt az osztályozást leköveti az EU-portál rendszer, ahol a jól elkülöníthető tevékenységek felsorolásában a könyvtár az információs társadalom kategóriában szerepel.²⁰ A téma jelenlegi felügyelőjének, Viviane Reding-nek a megnevezése is „Információs társadalom és média ügyekért felelős biztos”²¹. Véleményem szerint ez természetesen nem azt jelenti, hogy a könyvtár ma már csakis informatikai

---

19 Molnár Szilárd - Borovitz Tamás - Csótó Mihály, et al.: Elektronikus közigazgatás éves jelentés 2007. Budapest, BME ITTK Kutatócsoport, a Bell Research Kutatócsoport szakmai partnerségével, 2007. 20-22 p.

Elérhetőség: http://www.ittk.hu/web/docs/ITTK_EKOZIG_2007.pdf

20 http://ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/index_en.htm

21 Honlapjának címe: http://ec.europa.eu/commission_barroso/reding/index_en.htm

tevékenységnek tekinthető, de azt mindenképp jelzi, hogy a gyűjtemény-szemléletű bibliotéka intézménykarakterét – az európai jövőképben mindenképp – a szolgáltatás irányultságú elektronikus információs központ missziója váltotta fel.

X. E-demokrácia: fogalmi különbözősége az e-közigazgatástól; az e-demokrácia dokumentumkezelési és tartalomszolgáltatási projektjei

Az e-kormányzat és az e-demokrácia két jól elkülönülő fogalom. Ennek ellenére a közvélemény és gyakran maga a dokumentum-menedzsment hivatások (könyvtár, archívum, levéltár) szakmai munkatársai is nehezen igazodnak el a két definíció jelentésárnyalataiban. Ez érthető is, hiszen ezek a tevékenységek hatnak- és visszahatnak – napi szinten – egymásra, elektronikus felületeiket a politika, vagyis a kormány- vagy helyi közigazgatás vezetőihez kötik. Természetesen ezt az összefüggésrendszert a disszertáció nem taglalja. A mi szempontunkból itt most az a lényeges, és ebben mindenki egyetért, hogy az e-demokrácia alapja a megfelelő szintű, akár a döntéshozókkal azonos mélységű és kiterjedésű tájékoztatás: elsősorban elektronikusan prezentált, feldolgozott, kereshetővé tett szöveg-dokumentumok alapján. Ez pedig tipikusan könyvtári feladat, és a feladat könyvtárba helyezése annál is inkább magától értetődő lenne, hisz a könyves intézménynek többnyire az a fenntartója, ahol maguk az archiválendő anyagok döntően keletkeznek. Mégis azt látjuk, hogy az Országgyűlés, vagy Budapest honlapján elérhető testületi iratok – parlamenti terminológiával élve: irományok – szolgáltatását nem könyvtári szervezetből végzik. Ez érzékelhető is, hiszen csak maga a dokumentálás, rögzítés korrekt, a hozzáférés segítése, a tartalmi és formai feltárás nagyon szűkös, akár teljesen hiányzik. Nagykőrös város példáján keresztül azonban látható, hogy a könyvtári szempontú megközelítés – bár természetesen felvet problémákat a megvalósítás –, a használhatóságot és használati hajlandóságot jelentősen javítja²².

---

22 Bujdosóné Dani Erzsébet: Helyi testületi anyagok leírásának bibliográfiai problémái. In: Tudományos és Műszaki Tájékoztatás. 54. évf. 2007. 11-12. sz. 531-538. p.

XI. Kormányzati portál, az informatikai zászlóshajó: könyvtári navigációs műszerek nélkül

Az e-kormányzat leglátványosabb eleme, a kormányzati portál²³. Közkeletű, és valós elnevezése is Magyarország pont hu. Az Ügyfélkaput használók, vagyis a regisztrált, okmányokkal személyazonosságát hitelesen igazoló kliensek száma már 2008 első felében átlépte a hatszázezret, ezzel a szájt vitathatatlanul az ország legnagyobb – hagyományos értelemben, és elektronikusan is – hivatala lett. A portál egyes ügyforgalom-típusokban szinte teljesen átvette a hivatal-ügyfél kapcsolat menedzselését, ezek közül is kiemelkedik az elektronikus adóbevallás. 2007-ben összesen 3,5 millió e-bevallás érkezett be az APEH-be az Ügyfélkapun keresztül az összesen 800 ezer regisztrált vállalkozástól.²⁴ Több, mint kétmillióan töltötték le a személyi jövedelemadó benyújtásához szükséges nyomtatványt. (Az már külön érdekesség, hogy az elektronikusan előállított adóbevallást csak a felhasználók negyede küldte be az APEH-nek az ügyfélkapun keresztül, a többiek a hagyományos postai utat választották a totálisan digitális ügyirat beküldéséhez.²⁵)

Összesített adatok is rendelkezésre állnak. A www.magyarorszag.hu oldalt 2006. május 1-jétől közel 400 millióan látogatták meg, közülük több mint 25 millióan vettek igénybe valamilyen szolgáltatást. Az ügyfélkapun regisztrációval rendelkezők száma

---

23 Elérhetőség: www.magyarorszag.hu

24 Magyar információs társadalom jelentés 1998-2008. Budapest, BME-UNESCO Információs Társadalom- és Trendkutató Központ, GKIE-NET, MTA Infokommunikációs Jogi Centrum, 2007. 52. p.
Elérhetőség: http://www.ittk.hu/web/docs/ITTK_MITJ_1998-2008.pdf

25 Adózóna. [Honlap] Határidők és változások. 2008, február 11. Elérhetőség:
http://adozona.hu/aktualis/20080211_szja_apeh_bevallas_hatarido_2007.aspx

több mint 650 ezer, az elektronikusan beérkezett adóbevallások száma az indulástól kezdve már meghaladja a 32 milliót.²⁶

A kormányzati portál nemcsak elektronikus tranzakciók megteremtésére és lebonyolítására jött létre. Ugyanolyan fontos, sok témakörben akár előrelőbb feladata az állampolgári tájékoztatás, az ügyintézéshez szükséges információ-ellátás; valamint hazánk történelmének, jelenlegi államstruktúrájának, európai státuszának bemutatása, dokumentálása. Egyben fogalmazva: az országismeret tudásmenedzsmentje. Ilyen kitekintésben nehezen értelmezhető, hogy a nagy könyvtári adatbázisok nem érhetők el közvetlenül a portálról, még az OSZK, vagy az Országgyűlési Könyvtár sem. Az utóbbi években létrehozott digitális tárházak, archívumok – NDA, NAVA – sincsenek az oldalra integrálva.

---

²⁶ A sikeres első lépések után újabb fejlesztések várhatók. Interjú a kormányzóvivővel. [Elektronikus dokumentum] In: Napi Online, 2008. augusztus 27. Elérhetőség: <http://www.napi.hu/default.asp?cCenter=article.asp&nID=378452>

B. Az elektronikus kormányzat felépítése, rendszere Magyarországon

I. Bevezető

A tudásalapú gazdaság, illetve az információs társadalom kialakulásához nélkülözhetetlen, hogy széles körben elterjedjenek a modern információs és kommunikációs technológiák, és használatában Magyarország felzárkózzon a fejlett világhoz.

Ez a folyamat természetes módon, szerves fejlődésen keresztül bontakozik ki, hiszen az információs csatornák – globális és lokális szinten egyaránt – minden állampolgár előtt nyitva állnak, az információs források korlátozás nélkül elérhetők.

Vitathatatlan azonban, hogy a digitális társadalmi evolúció – figyelembe véve az Európai Unió átlaghoz viszonyított lemaradásunkat – nem spontán, hanem a közigazgatás által irányított, annak erőteljes ösztönzésével és támogatásával lezajló folyamat.

Az európai infokommunikációs nemzeti sikertörténetek (Izland, Észtország, Finnország) is azt bizonyítják, hogy intenzív kormányzati beavatkozás és inspiráció nélkül az említett országok nem válhattak volna – kicsinységük ellenére is – a hálózati elektronikus világ legstabilabb láncszemeivé.

Az e-közigazgatás fejlesztése révén a kormányzatok egyre inkább a versenyképességet befolyásolni képes szereplőkké válnak. Egyrészt magának a közigazgatásnak is versenyképessé kell válnia, másrészt hatékonyabb működésével a gazdaság és a társadalom versenyképességét is szolgálnia kell.

Az Európai Unióban az információs társadalmon belül az e-közigazgatás fejlesztése egyértelmű prioritást élvez, ami a különböző adatokban is kifejeződik. A közigazgatás IKT²⁷ ráfordításainak összege 2004-ben meghaladta a 36 milliárd eurót az unióban, és évente közel 12 milliárd eurót költenek e-kormányzati fejlesztésekre. Szcenáriók szerint 2005 és 2010 között e-közigazgatási kutatási és fejlesztési programoknak köszönhetően az EU25 GDP-je 1,54 százalékkal (azaz mintegy 166 milliárd euróval) nőhet. Talán meglepő módon Magyarország pontosan ezen a területen érte el a legnagyobb előrelépést a különböző nemzetközi ranglistákon. A Capgemini (2006) elemzése szerint az Európai Unióban hazánk produkálta az egyik legdinamikusabb fejlődést az elmúlt egy évben, így a huszonharmadikról – még 25 taggal számolva – a tizennegyedik helyre ugrottunk, azaz a középmezőnybe kerültünk.²⁸

Magyarországon egyértelmű állampolgári igények fogalmazódnak meg a közszolgáltatásokat kényelmesebbé és gyorsabbá tevő elektronikus, online lehetőségek iránt, s ez vissza is tükröződik az ezt mérő európai mutatókban, hiszen az e-közigazgatási szolgáltatásokat igénybe vevő állampolgárok 18 százalékos arányával Magyarország az európai rangsor középmezőnyébe tartozik, maga mögé utasítva Olaszországot, Lengyelországot és Csehországot.

Az elektronikus közigazgatás nagyobb mértékű megismerése, használata lehetne az a húzóágazat, amely az IKT-eszközök kiaknázása, esetleg az ezekbe való beruházás felé terelhetné azok népes taborát, akik most még nem felhasználók. A lakosság közel fele pozitívan viszonyul az elektronikus ügyintézéshez, továbbá az elektronikus kormányzati és önkormányzati szolgáltatások meglétével tisztában lévők 40 százaléka tervezi, hogy a jövőben ki is próbálja azokat. Figyelemre méltó az a jelenség is, hogy a magyarországi internetezők csoportján belül elsősorban a középkorú és az idősebb korosztály érdeklődik az online ügyintézési lehetőségek iránt, viszont e felhasználói réteg aránya még olyan kicsi, hogy kevésbé érvényesül

---

27 Információs és kommunikációs technikák. Angolul: ICT: Information and communication technologies

28 Galvács László: Magyarország és a befogadó információs társadalom. Interjú Molnár Szilárd szociológussal. In: Business Online. 6. évf. 2006. 8-9. sz. 15-22. p. Elérhetőség: <http://businessonline.prim.hu/cikk/54892/>

az az állampolgári, felhasználói nyomás, amely kényszerítő erővel hathat a közigazgatás elektronizációjának irányába.

II. Fogalom-meghatározások

Amikor az emberi civilizáció létrehozta az államot, már önmagában is egy virtuális szintet teremtett, és ezzel párhuzamosan a társadalmak, közösségek életének vezetését és szervezését végző állam minden funkcióját és szolgáltatását intézményesítette. Az információs kor az állam és önkormányzás második virtualizációját hajtja végre, és napjainkban gyorsul fel a második és a magasabb minőségű virtualizáció intézményesítése, amelyet e-kormányzásnak és e-közigazgatásnak hívnak. Ez az intézményesítés természetesen úgy megy végbe, hogy elsősorban az állam és az önkormányzás meglévő intézményeit modernizálja, és ezzel párhuzamosan új intézményeket hoz létre.²⁹

A fenténél sokkal konkrétabb és egzaktabb meghatározásokat adnak az elektronikus kormányzat és közigazgatás mibenlétéről az alábbi definíciók:

„...e-kormányzat nem más, mint hogy a kormányservek és a közigazgatás felhasználja az információtechnológia (IKT) eredményeit (hálózati infrastruktúra, internet, mobiltelefon) annak érdekében, hogy átalakítsák kapcsolati rendszerüket az állampolgárral, az üzleti szférával és a közigazgatás többi szereplőjével.”³⁰

„Az e-Government nem más, mint a polgárokkal való kommunikáció javításának eszköze annak érdekében, hogy jobban megérthessük a szükségleteiket és szempontjaikat. Másképp szólva, nem arról van szó, hogy a létező szolgáltatásokat

---

29 Varga Csaba: A kistérségi információs társadalom fejlesztése [Elektronikus dok.] = e-Világ, 3.évf. 11. sz. 2004. A hozzáférés módja: <http://www.evilagonline.hu/>

30 Siemens e-Government Akadémia: „Elektronikus rendszerek a közigazgatásban” [Honlap.] A hozzáférés módja: www.siemens.hu

tegyük elektromos alapúvá, mert ez nem elegendő az új típusú szolgáltató állam kialakulásához. (Michelle d'Auray, informatikai kormánybiztos, Kanada)³¹

Az Európai Unió Bizottsága is közzétette ekormányzati irányelveit, amelyeket az Európai Parlament, az EU gazdasági és szociális tanácsa, valamint a Régiók Tanácsa számára fogalmazott meg. A Bizottság által kiadott dokumentum definíciója szerint az eGovernment „információs és kommunikációs technológiák, eszközök használata a közigazgatásban, kombinálva a szervezeti átalakítással és új típusú tudások felhasználásával annak érdekében, hogy fejlesszék a közszolgálati eljárásokat és a demokratikus folyamatokat, valamint a közigazgatás még jobban megfeleljen a közérdeknek.”³²

Eredeti megfogalmazásban, mint az EU Információs Társadalom (Europe's Information Society) honlapján olvasható:

„eGovernment means the use of information and communication technologies (ICT) in public administrations combined with organisational changes and new skills. The objective is to improve public services, reinforce democratic processes and support public policies.”³³

Sokkal rövidebb és gyakorlatiasabb definiálásokkal is találkozhatunk. Az elektronikus közigazgatás egyik alapkönyvének hazai szerzője – Budai Balázs Benjámin, a Corvinus Egyetem oktatója – így fogalmaz: „Az e-Government a hálózati alapú technológiák felhasználása a kommunikációra és a köz szolgálatára.”³⁴

---

31 Budai Balázs Benjámin: E-Government, avagy kormányzati és önkormányzati kihívások az online demokrácia korában. Budapest, Aula Kiadó. 2002. 129 p.

32 Kormányzati Portál [Honlap.] A hozzáférés módja:
<https://secure.magyarorszag.hu/hirek/eu/ekorm20031007.html>

33 Eu Információs Társadalom [honlap] http://europa.eu.int/information_society/soccul/egov/index_en.htm

Hasonlóan egyszerű, csak a technikai folyamatra koncentráló meghatározást adnak a SZTAKI kutatói – Majzikné Bajusz Ágota, Szláviné Kecskés Zsuzsanna, Zöld Krisztina – is „*Információs társadalom – Az emelt szintű, értéknövelt információszolgáltatás megvalósíthatósága az önkormányzatoknál*” című tanulmányukban. Véleményük szerint „Az e-kormányzat kormányzati információk és szolgáltatások online módon történő eljuttatása Interneten vagy más digitális médián keresztül.”³⁵

Az előző fejezetben már hivatkozott e-közigazgatás tankönyv rögzíti: „Összefoglalóan fogalmazva: az e-közigazgatás, az e-kormányzás a közszféra kapcsolatrendszerének (valamennyi belső és külső kapcsolatának) gyökeres – tudásalapú – átalakítását és racionalizált, szolgáltató jellegű újraszervezését jelenti, az infokommunikációs technológiai alkalmazások közműszerű használata révén.”³⁶ (Ehhez a meghatározáshoz megjegyzendő, hogy a szerző a mű előszavában jelzi, hogy az e-közigazgatást és az e-kormányzást szinonim kifejezéseként kezeli.)

Az „e-government” meghatározása – mint általában az új fogalmaké – nem könnyű feladat. Különösen nehéz azért is, mert az információs korszak technológiai és szervezeti földrengései nemcsak a valóságot változtatják, alakítják folyamatosan, hanem magát az értelmezési kereteket is. Míg néhány évvel ezelőtt az elektronikus kormányzat alatt többnyire technológiai fejlesztést, informatikai rendszereket értettek, addig mára ez átalakult kulturális kérdéssé, ügyfélközpontú megközelítési móddá, a hatékonyabb, gyorsabb, modernebb közigazgatás egyik legfőbb eszköztárává. Egyre ritkábban hangsúlyozzák az „elektronikus” jelzõt, helyette inkább azok a

---

34 Budai Balázs Benjámin: E-Government, avagy kormányzati és önkormányzati kihívások az online demokrácia korában. Budapest, Aula Kiadó. 2002. 129 p.

35 Neumann centenáriumi [Honlap.] A hozzáférés módja: <http://www.neumann-centenarium.hu/kongresszus/eloadas/>

36 Bevezetés az elektronikus közigazgatás ismereteibe. Tankönyv a köztisztviselők továbbképzéséhez. Szerk. Köteles Bernadett. Budapest, Kormányzati Személyügyi Szolgáltató és Közigazgatási Képzési Központ, 2007. 17. p. Elérhetőség: http://www.kszk.gov.hu/data/cms19112/ekozig_tankonyv.pdf

folyamatok és alkalmazások kerülnek előtérbe, amelyek hatékonyabbá tudják tenni a közigazgatás ügyféloldali (front office) és szolgáltató-oldali (back office) működését egyaránt – miközben szemléletté, kiinduló elvekké „oldják” magukat az alapfunkciókat.

Véleményem szerint az elektronikus kormányzat alatt a közigazgatás minden olyan intézkedése értendő, amelynek célja a közigazgatási szervek elsődlegesen külső, illetve – meghatározott feladatokra vonatkoztatva – belső viszonyrendszerében a szervek hatékonyságának javítása, vagy az ügyfelek igényeinek kielégítése. Az ügyviteli folyamatok optimalizálásával és egyszerűsítésével, valamint a legmodernebb információs technológiák igénybevételével végeredményként olyan kedvező közgazdasági és társadalmi hatások alakulhatnak ki, amelyek révén mind a vállalkozások, mind az állampolgárok számára a közszolgáltatások intézményrendszere megőrzi vonzerejét, egyben aktivitási kereteket biztosít.

A definíciókban – bár a tudás-társadalmi elemek, illetve az ügyintézési kapcsolatok átforgalmazása ide sorolható – kevéssé, alig-alig jelennek meg az információmenedzsment témakörei, pedig a meghatározásokban mindenütt szerephez jut az átalakulás mozzanata. Ma nehezen képzelhető el bármilyen pozitív változás információs háttér nélkül, ezért különös az információs eszközrendszer mellőzése. Ugyanakkor stratégiák szintjén kiemelt helyen találkozunk az információmenedzsmenttel. A jelenleg is érvényes „E-közigazgatás Stratégia 2010” dokumentum 109. pontja szerint: „A közsféra a legkiterjedtebb információk birtokosa. Az új információs és hírközlési technológiák példátlan lehetőségeket teremtenek a különböző forrásokból származó tartalmak összekapcsolására és kombinálására. A közigazgatásban keletkezett dokumentumok és információk rendszerben történő tárolása és hozzáférhetővé tétele, információs termékek és szolgáltatások formájában hasznos tartalomforrást jelentenek a vállalkozások, az állampolgárok és a közigazgatás számára egyaránt.”³⁷

---

37 Elérhetőség: http://www.ekk.gov.hu/hu/ekk/letoltheto/20080707_eksteljes

III. E-kormányzat, e-közigazgatás, e-demokrácia fogalomrendszer; különbözőségek és azonosságok; további kapcsolódó kifejezések

Az elektronikus kormányzat (e-kormányzat) kifejezés mára mind a köznyelvben, mind az állami zsargonban egy univerzális jövőkép víziót helyettesítő fogalomként nőtte ki magát. Ennek megfelelően jelentése nem „egynemű”, hanem több, a valóságban párhuzamosan zajló folyamatot igyekszik megragadni. A legtipikusabb jelentéstartalmi:

- a közigazgatás átfogó, minden szintet érintő reformja
- a közigazgatás technológiai modernizációja
- a szolgáltatások és az ezeket elérhetővé tévő csatornák multifunkcionálissá válása
- intézményesített, konzultatív, partneri viszony kialakítása kormányzat és polgárok, valamint azok közösségei között, amelyek együttesen egy új demokráciaállapot kialakulásához vezetnek.

A magyarországi kutatói terminológiában az e-közigazgatás és e-kormányzat fogalmakat szinonimaként használják az e-government fordításaként. Véleményem szerint az e-közigazgatás magában foglalja az **e-önkormányzást és az e-államigazgatást**, általában az e-kormányzást. Ha nagyon precízen fogalmazunk, az e-közigazgatás jelentené a teljes közigazgatásra vonatkozó IKT fejlesztéseket, míg az e-kormányzat a központi közigazgatásra irányulót. Ez a két terület azonban sok esetben összemosódik, így gyakran a szövegkörnyezetből kell kikövetkeztetni a használt fogalom jelentését. Valószínűleg hosszabb folyamat, amíg letisztulnak a kifejezések. A lényeg talán az, hogy mindig megfelelő óvatossággal érdemes használni a terminológiákat. Az „*Elektronikus közigazgatási operatív program 2007*”³⁸ glosszáriuma a végletekig leegyszerűsített meghatározásokat ad. Ezek szerint:

---

38 Elérhetőség: www.nfu.hu/download/1764/ekop_070703_hu.pdf

e-kormányzat: Információs és kommunikációs technológiák alkalmazása a központi közigazgatásban

e-közigazgatás: Információs és kommunikációs technológiák alkalmazása a közigazgatásban

Külön kérdéskör az e-demokrácia definiálása. Úgy tűnik, két totálisan különböző megközelítést tapasztalhatunk.

Egyrészt az állam oldaláról: itt azt igyekeznek hangsúlyozni, hogy az e-demokrácia tulajdonképp nem más, mint a közigazgatási folyamatok demokratizálása, azaz az állampolgári részvételt és a kormányzati működés átláthatóságát növelő elektronikus szolgáltatások kifejlesztése. A 2005. évi „E-kormányzat és stratégia” így fogalmaz:

eDemokrácia: A szolgáltató állam és az e-kormányzás egyidejű megvalósítása. Az állampolgárok és az üzleti szereplők bizalmának erősítése, nagyobb mértékű bevonása a politikai életbe, valamint a közgondolkodás kialakításába, amelyek ténylegesen meghatározzák egy demokratikus állam képét.³⁹

Az „E-közigazgatás 2010 Stratégia” is összefűzi, nem szétválasztja a fogalmakat. A jövőkép fejezetben az e-kormányzat céljai meghatározásában – egyebek mellett – ezt olvashatjuk (a betűkiemelés eredetijében):

- A **kormányzás megújítása**, s ennek keretében a közpolitika alkotás – kiemelten a jogalkotás – és a végrehajtás társadalmi eredményességének javítása;
- A **civil társadalom** közügyekben való **részvételének erősítése**;
- A **demokrácia erősítése**, a civil társadalom, az érdekképviselők és a hátrányos helyzetűek bevonása a döntéshozatalba az informatika adta lehetőségek felhasználásával;

---

39 E-kormányzat 2005 – e-kormányzat stratégia és programterv. 75. old.

A másik megközelítés a civil szféra részéről írható le. Ott az e-demokrácián egy sokkal szélesebb értelmű fogalmat helyeznek előtérbe, szinte egy teljesen új állampolgári magatartásforma kiérlelődését, megalapozását. Az értelmezésbe belefér a teljes képviselői demokrácia elektronizálása, beleértve az előterjesztéstől egészen a szavazásig⁴⁰: és említenünk kell itt a legemelkedettebb ötleteket is, amely az állam és apparátusának teljes virtualizációját tartja kívánatosnak, a döntéshozói szinteket egyenesen az otthoni PC-ékre kiszervezve, mintegy létrehozva az „elektronikus köztársaság”-ot. De ugyanúgy része a terminológiának – és témánk szempontjából ez a lényeges – a tudás-megszerzés mechanizmusainak átszabása, újraértelmezése. Elég, ha csak a szerzői jogok körüli vitákra gondolunk, vagy a „wiki-tudásra”, vagyis a közösségi ismeretmegosztás kérdéseire, illetve a nagy informatikai globális cégek (Google, Yahoo, Microsoft) kizárólag angol nyelvű, tehát korlátozott hozzáférésű digitáriumaira.

Túlzásoktól mentesen, tényszerűen fogalmazva az alábbi meghatározást tekintem kiindulópontnak:

Elektronikus demokrácia: a demokrácia működtetése és kiterjesztése a számítógép-hálózatok igénybevétele révén. Az elektronikus demokrácia a demokrácia minden, ma is meglévő intézményének, eljárásának az elektronizálását jelenti, azzal, hogy az új médium hadrendbe állítása a demokrácia új intézményeit és eljárásait is létrehozhatja. Ennek megfelelően az elektronikus demokrácia kérdésköréhez tartoznak a politikai intézményeknek és szervezeteknek az állampolgárokkal fenntartott közvetlen kapcsolatai éppúgy, mint az internet lehetővé tette információhozáférés, vagy éppen az állampolgárok politikai tárgyú internetes társalgásai.⁴¹

---

40 A magyar Parlamentben Pettkó András tett előterjesztést az e-kezdemenyezésre. Erről tudósít: Johannes [Kis János]: e-demokráciát a Parlamentbe. [Elektronikus dokumentum] In: Euroastra, 2007. okt. 23. Elérhetőség: <http://www.euroastra.info/node/6442>

41 Kiss Balázs-Berta Kata-Boda Zsolt: Elektronikus kormányzás és elektronikus demokrácia. Lehetőségek és valóságok. In: Politikatudományi Szemle, 12. évf. 2004. 1-2. sz. 256. p.

Elérhetőség: http://www.poltudszemle.hu/szamok/2004_1szam/2004_1_kiss.pdf

A felsorolt meghatározások is érzékeltetik, milyen nehézséget jelent a pontos definíció. Az emberek többsége ma arra gondol, az e-eszköztár nem más, mint az a lehetőség, hogy a www.magyarorszag.hu honlapon, az ún. ügyfélkapun történő regisztrálás. Ez azt jelentheti, hogy egy okmányirodai személyes látogatás után lehetősége nyílik arra, hogy bizonyos ügyeket (hatósági bizonyítványokkal, igazolásokkal, személyes okmányokkal kapcsolatosan) otthonról, interneten keresztül elindíthasson, s ezzel lerövidítse az ügyintézéshez szükséges időt. De már az EU „Alapvető közszolgáltatások listájából” is látszik, hogy nem csak az okmányügyi igazgatásban alkalmazott elektronikus adatátvitelt – vagyis egy szimpla módszert – jelent az e-közigazgatás: jóval több ügyintézési és önkormányzati szolgáltatási lehetőséget, valamint adatátviteli csatornát jelent, s alkalmazása egy új típusú igazgatásszervezést feltételez az ehhez szükséges eljárásjogi szabályozással és munkafolyamat-módosításokkal.

A következő ábra jól szemlélteti az összefüggéseket, stratégiai célrendszernek is felfogható:

2. ábra

Az e-társadalmisítás fogalmainak összefüggésrendszere (kormányzati szempontból)⁴²

---

42 Elektronikus kormányzat-központ [Honlap] eKormányzat 2005 prezentáció Elérhetőség: <http://www.meh.hu/szervezet/hivatalok/ekk/ekormanyzat/stratismerteto.html>

IV. Az e-kormányzás lépcsőfokai, szereplői, építőkövei

1. Lépcsőfokok

Az eGovernment fogalomkörének kialakulásával egyidőben az Európai Unió szakértői hálózata igyekezett egy uniformizált, szabványosított keretrendszert kialakítani az e-kormányzati stratégiák megalkotásához. Ez valójában egy menetrend, ma is használatban van.⁴³ Az irányítási feladatok tagozódásából, sorrendjéből utólag is leigazolható, de mára is érvényesen bontakozik ki a teljes komplexum bonyolultsága, a tervezés sokirányúsága.

1. Az információs társadalmi stratégia megfogalmazása. A kormánynak meg kell fogalmaznia, hogyan hasznosíthatja az információs és kommunikációs technológiát, hogyan juttathatja el a kormányzati szolgáltatásokat ezekre a technológiákra támaszkodva az állampolgárokhoz és az üzleti szférába, és a felhasználásukkal hogyan erősítheti a demokráciát.

2. Kormányzati modernizációs program, e-kormányzati stratégia. Az alapcél az, hogy a kormány a modernizációval olcsóbban, jobb szolgáltatásokat adjon, megújítsa, létrehozza az e-társadalmat. Ennek valóra váltásában a kormányzat elektronizálása a legfőbb eszköz. Minden kormányzati ügymenetnek egyszerűnek kell lennie, és mindegy, hány kormányzati szerv vesz részt benne, elektronikusan egyetlen tranzakcióként kell végbemennie.

3. Kormányzati portál. Az elektronikus kormányzati szolgáltatások legfőbb hozzáférési pontja. Mivel a szolgáltatások nagy részét az országok interneten teszik hozzáférhetővé a polgároknak, a kormányzati portál létrehozása elengedhetetlen.

---

43 Vass Enikő: **e-kormányzat**: minták és stratégiák [Elektronikus dokumentum.] In: Computerworld Számítástechnika 19. évf. 17. sz. 2004.

4. Együttműködési keretrendszer. Megalkotásához az a felismerés vezet, hogy az összetett kormányzati rendszereknek kommunikálniuk kell egymással. Csak így tehető egyablakossá a kiszolgálás. Ehhez azonban szükség van a folyamatok, az adatok és a kommunikációs módszerek szabványosítására.

5. Önkormányzati e-kormányzati stratégia. Helyhatósági szolgáltatások más központi és egyéb közszolgáltatásokkal való összekapcsolásának stratégiája. Eredménye: a helyi lakosság a helyi portálon át intézheti az ügyeit.

2. Szereplők

Az elektronikus információátvitel közegében három szereplőt különböztethetünk meg: az állampolgárt (C – citizen) és a vállalkozást (B – business) a gazdaság oldalán, míg a közigazgatás oldalán a „kormányzatot” (G – government). A C- és B-kapcsolatok a piaci tranzakciókat jelölik és – elektronikus információátvitelt feltételezve – az e-business területét, az infokommunikációs gazdaságot képviselik. A G2C- és G2B-tranzakciók az állam vagy az önkormányzat által az állampolgárok és a vállalkozások számára nyújtott közszolgáltatások, támogatások, segélyek, ügyintézésük összességét jelölik. A B2G- és C2G-viszonyok az állampolgárok és a vállalkozások részéről a kormányzat és az önkormányzat felé nyújtott szolgáltatást, például: adóbevallást, járulékfizetést, illetve fejlesztést, kiszereződést jelentik. Végül a G2G-reláció az államigazgatáson belüli és az önkormányzatok szervei között megvalósuló „belső” adatszolgáltatás- és átvitel összességét jelenti. A mátrix tovább árnyalható lenne, az e-közigazgatásnak nemcsak öt, hanem tíz relációjának megkülönböztetésével, ha a közigazgatást is kettéválasztanánk államigazgatásra és önkormányzatokra. A nemzetközi szakirodalom azonban jelen formájában, egyszerűsítve használja a mátrixot, ahogy az angol nyelv sem tesz különbséget a köz- és az államigazgatás között (government)⁴⁴.

---

44 Tózsza István: E-Government – elektronikus közigazgatás In: Magyar Tudomány. 169. évf. 2008. 7. sz. 833-843. p. Elektronikus elérhetőség: <http://www.matud.iif.hu/08jul/05.html>

- Government to Citizens (G2C) - szolgáltatások közvetlenül az állampolgároknak;
- Government to Business (G2B) - szolgáltatások a vállalatoknak;
- Government to Government (G2G) - szolgáltatások az igazgatásnak.

Megjegyzés: néhány terminológiában, főleg kormányzati megközelítésben, használatos a (G2E),⁴⁵ azaz a szolgáltatások az alkalmazottaknak, a közigazgatás dolgozóinak kategória is.

3. Építőkövek

Tartalom és szolgáltatások

A kormányzat feladatai és az általa nyújtott szolgáltatások tartalma alapvetően nem változik meg az elektronikus kormányzat kiépülése miatt. Viszont a korábban főleg papíron rögzített és kiadott adatok, információk (adóbevallás, építési engedély, stb.) egyre nagyobb mértékben keletkeznek és tárolódnak elektronikusan. A már meglévő kormányzati digitális adatbázisok integrálása felgyorsíthatják az e-kormányzat kialakulását. Az e-kormányzati programok célja sok esetben a digitális adatvagyon bővítése és elérhetőségének biztosítása.

Szabályozás és eljárások

Az e-kormányzat fejlődésének az egyik legfőbb akadálya a kormányzati eljárásokra vonatkozó szabályozás, amely sok esetben (jellemzően hiányával) gátolja az elektronikus ügyintézését. Ez azért fontos, mert (szemben a vállalatok működésével) a kormányzati munkafolyamatok rendkívüli mértékben és a legapróbb részletig szabályozottak.

---

45 Magyar Köztársaság Kormánya. Elektronikus Közigazgatás Operatív Program. 2007. Glosszárium. 4. p. [Elektronikus dokumentum] Elérhetőség: www.nfu.hu/download/1764/ekop_070703_hu.pdf

Az e-kormányzat működése folyamatok szempontjából alapvetően két összetevőből áll:

- A kormányzati szektor belső működése (back-office)
- A lakossági és üzleti szektor kapcsolata és interakciója a kormányzati intézményekkel (front-office)

3. ábra. Szabályozási és eljárási helyzetkép

Kultúra és egyéni tudás

Bármilyen korszerű is legyen a műszaki infrastruktúra, az elektronikus kormányzat kiépítése az ún. „emberi tényező” fejlesztése és átalakítása nélkül nem lehetséges. A humán kérdések két szinten is értelmezhetők: egyrészt szükséges a kormányzati dolgozók gondolkodásmódjának, a szervezeti-intézményi kultúrának a megváltoztatása; másrészt növelni kell az egyének tudásszintjét, hogy merjék és tudják alkalmazni az e-kormányzat modern technológiai lehetőségeit. A szolgáltató állam megvalósításának részeként az ügyfélközpontú online szolgáltatások nyújtása megköveteli, hogy a kormányzati dolgozók gondolkodása is megváltozzon, és előtérbe kerüljön a szolgáltatás minősége és a problémák proaktív megközelítése. Szintén kulturális kérdés, hogy a tranzakciós folyamatok szervezeti határokat átszelő, horizontális volta miatt szükséges az állami intézmények együttműködése, az információ és tudás egymással történő megosztása.

4. ábra. Kultúra és képességek koordináta

IKT infrastruktúra

Még ma is az e-kormányzati programok és költségvetések túlnyomó része az infrastruktúra kiépítésére irányul. Ez nem meglepő, hiszen az e-kormányzat működésének az alapja, hogy biztosítva legyen az alapvető infrastruktúra. Azonban csak az infrastruktúra fejlesztése nem garantálja, hogy az e-kormányzat a gyakorlatban is működni fog -- ahhoz szükséges a szabályozási, a humán és az intézményi környezet változása is.

Az elektronikus kormányzati infrastruktúra kiépítése során jellemző trendek: a szabványosítás, a centralizáció, az integráció, a nyílt forráskódú alkalmazások és a multiplatform megközelítés.

5. ábra: az e-kormányzat építőkövei sémája

Intézményrendszer és együttműködés

Az e-kormányzat stratégia és munkaterv 2005⁴⁶ megállapítja:

46 E-kormányzat stratégia és munkaterv 2005 [Honlap] Elektronikus-kormányzat-központ

A magyar állam- és közigazgatás felépítése hierarchikus. A merev, lassan változó struktúrában működő közigazgatási egységek a saját, jogszabályokban előírt feladataik ellátására koncentrálnak, nem a társadalom vagy a gazdaság felől érkező igényeknek való megfelelésre.

Az ügyfélközpontú szolgáltató állam koncepció előretörése és az IKT technológiák térnyerése az állam működésében a horizontális, az intézményi kereteket és határokat átlépő együttműködési formák irányába mutat. Ezek a horizontális folyamatok szükségessé teszik a jelenlegi intézményi feladatok átalakítását. A kormányzat egy összefüggő társadalmi rendszerben működik. Az innen érkező, dinamikus elvárások folyamatosan változási „kényszert” generálnak a kormányzatban.

V. Egy fontos, de ritkábban használt fogalom: e-önkormányzás

A közigazgatással legintenzívebben az önkormányzatok útján kerül kapcsolatba a civil és üzleti szféra. Az állampolgár általában itt találkozik a közigazgatás ügyintézői apparátusával: az okmányirodák, az ügyfélszolgálatok a közvetlen kontaktusfelvétel helyszínei. Maga a virtuális ügyintézés is itt kezdődik, hiszen az okmányirodákban lehet bejelentkezni az Ügyfélkapuhoz, vagyis a Kormányzati portál elektronikus identitást igazoló eljárásához.

Az önkormányzatiság azonban nemcsak közigazgatási alakiségot jelent, hanem a helyi, közvetlen demokrácia megteremthető formációinak lehetőségét is. Itt is megvan tehát az esélye, hogy összekuszálódjanak az igazgatási és képviselői szervezetek. Itt azonban született egy fogalom, az intelligens város terminológia, amely szervesen egybefűzi az informatikai fejlesztések nyomán kibontakozó helyi igazgatási és lokálpatriótai kezdeményezéseket. Külön ki kell emelni, hogy az „okos” település fogalmába a közmű-informatika is beletartozik, ez tehát megint egy új

terület a közigazgatás és demokrácia-szerveződések mellett. Ennek megfelelően a következő definíció tűnik elfogadhatónak:

„Különböző fokozatok lehetségesek, de alapjában a kommunális szolgáltatásokat, a közművek működtetését, a vállalkozások, a nonprofit szféra és az állampolgárok közötti korszerű információcserét, az üzleti és közhasznú tranzakciók lebonyolítását biztosító, fejlett információs infrastruktúrával rendelkező települések felelnek meg az „intelligens” jelző által támasztott kívánalmaknak. A felsoroltak az ott lakók, ott dolgozók környezetének, életminőségének javításán túl a beruházók számára is vonzóvá teszik a fentieknek megfelelő élettereket.”⁴⁷

Az önkormányzati elektronizáció látványos és többnyire ma már valóban informatív terepe a honlap, a település saját web-oldala. Sok szempontból, folyamatosan monitorozzák kutatók, informatikai és közigazgatási szakemberek egyaránt ezt a folyamatosan kiérlelődő, közös demokrácia és közigazgatási platformot. Úgy tűnik, szemben a központ kormányzati oldalakkal, a helyi sajtó-ok kevésbé az ügyintézés, inkább valóban a tájékozódás, bekapcsolódás fórumaivá válnak.

Ezt a tendenciát állapítja meg az Elektronikus közigazgatás éves jelentés 2007 tanulmány is. *„2007-ben az önkormányzatok szerepe az e-ügyintézésben Magyarországon rendkívül hangsúlytalan volt. Az önkormányzatokon keresztül indított elektronikus tranzakciók szinte nem is játszanak szerepet a Magyarország.hu összes elektronikus tranzakcióját tekintve: 0,15%-ot adnak ki, azaz még a negyed százalékot sem érik el: öt hónap alatt mindössze alig 30.000 tranzakció. Igaz, hogy a MOHU⁴⁸ teljes tranzakcióinak java részét az APEH bevételek adják ki (67%-ot). Tény, hogy az önkormányzatok állami feladatokat látnak el, ennek pedig nincs köze az önkormányzati működéshez – ezért az előbbi adatok az önkormányzatok elektronikus ügyintézésének csak egy jellemző részletét mutatják. Jellemző adat az is, hogy önkormányzati tranzakciók Magyarországon 2007-ben mindössze 24*

---

47 Fekete Gizella: Intelligens város [elektronikus dokumentum.] In: Prím Online. 2006. szept. 25.

Elérhetőség: <http://hirek.prim.hu/cikk/54919/>

48 Magyarország.hu. A kormányzati weblap nevének rövidítése. Másik írásmód: MoHu

település önkormányzatától és három önkormányzati társulásból indult a MOHU felé.⁴⁹

Az önkormányzati honlapok – reflexszerűen önigazoló – identitás-küszködései jól követhetők a nagy városok honlapjain. Általában Szeged, Szombathely és Budaörs portáljait szokták bemutatni, mint a legelőrehaladottabb intelligens városi szolgáltatások meghonosított és működtetőit. Valóban meggyőzőek a fejlesztések, az e-ügyintézés és a tájékoztatás szempontjából egyaránt. Míg Szombathely⁵⁰ és Budaörs⁵¹ önkormányzati honlapként jelentkezik be a főoldalon, addig Szeged⁵² nagyon mértéktartóan, városi portálként: az önkormányzat csak az intézmények felsorolásában kap helyet. Említendő, hogy Szeged második mélységben, kiemelten ad hozzáférést könyvtáraihoz; Budaörs pedig a főoldalon, a legszembetűnőbb helyen teszi ki az elektronikus könyvtári boxhoz való hozzáférést (még ha az nem is a könyvtárba, hanem egy elektronikus szöveggyűjtemény ugródeszkájához vezet).

Az e-önkormányzat fogalomkörében – tekintettel a közvetlen lakossági kapcsolatra – még hangsúlyosabban jelenik meg az e-ügyintézés igazgatási-eljárási komplexuma. A dolgozat nem vizsgálja ezt a témát, hiszen ez nem információ gazdálkodási kompetencia (a következő fejezetben néhány alapfogalmát mégis megjeleníti, értékeli adatgazdálkodási nézőpontból). Viszont az vitathatatlan: a mai közigazgatási gondolkodásban még nem egészen értett és elfogadott gondolat, hogy egy-egy közigazgatási intézmény csak virtuálisan létezzen. Az önkormányzás és a közigazgatás jogi intézményei eddig mindig csak valóságosan, épületekhez kötve, valóságos hivatali ügyintézők által megjelenítve működött. Az információs társadalom korának egyik nagy újdonsága, hogy a megfogható, elérhető világból kilépve,

---

49 Molnár Szilárd - Borovitz Tamás - Csótó Mihály – et.al: Elektronikus közigazgatás éves jelentés 2007 [Elektronikus dokumentum] Budapest, ITTK, 2007. 44. p. Elérhetőség: http://www.ittk.hu/web/docs/ITTK_EKOZIG_2007.pdf

50 [Honlap] Elérhetőség: www.szombathely.hu

51 [Honlap] Elérhetőség: www.budaors.hu

52 [Honlap] Elérhetőség: www.szeged.hu

az internet segítségével virtuálisan hoz létre intézményeket és szolgáltatásokat. Ennek az a következménye, hogy a tényleges önkormányzat és polgármesteri hivatal megkétszereződik: minden állampolgár és kisebb-nagyobb közösség számítógépének monitorán digitális formában, azonnal elérhető módon megjelenik az önkormányzati testület és maga a hivatal is, minden tevékenységével és minden ügyintézőjével együtt.

Az állampolgár tehát már nem úgy intézi el ügyes-bajos dolgait, hogy bemegy a polgármesteri hivatalba és a megfelelő ügyintézővel tárgyal, s a tárgyalásnak megfelelően írásos kérelmet ad be és írásos határozatot is kap. Meg kell persze mondani, hogy az írásos formában megtörténő ügyintézés is már egy bizonyos virtualitást hozott magával, ám a személyes kapcsolat még jócskán elfedte ennek az eljárásmodnak a közvetettségét. Most azonban eljutunk oda, hogy az ügyintéző és az állampolgár között nincs (vagy nem szükséges) személyes kapcsolat, pontosabban a személyesség illúzióját az teremtheti meg, ha például videotelefonon, akár skype-on történik az információkérés vagy az ügyintézés. Ha az állampolgár hitelesített aláírásával már interneten adja be javaslatát, kérelmét, ügyiratát és az ügyintéző vagy a polgármester már interneten küldi el a válaszát vagy a határozatát, akkor már egyértelműen és véglegesen a virtuális világban folyik a közigazgatás. Mindez a folyamat két információ-menedzsmenti szempontból érdekes. Egyrészt tanulságos, hogy a könyvtárak – miként az önkormányzatok – arra kényszerülnek, hogy szolgáltatásaikat folyamatosan virtualizálják, és ez a hasonló, logikáját tekintve szinte egyező tendencia a gyakorlatba áttéve hoz-e, hozhat-e közösen hasznosítható tapasztalatokat. Másrészt mivel új metódusú, az előző évtizedektől gyökeresen eltérő szolgáltatási kompetenciák és felelőségek alakulnak ki, ismét fölvetődik, hogy az önkormányzati információszervezés, tudás-hozzáférés most formálódó világában a könyvtárak funkcionalitása átértelmeződik-e? Gondoljunk csak a térinformatikára: a sok városi honlapon hozzáférhető teljes digitális településtérképekhez,⁵³ panoráma-fotósorozatokhoz,⁵⁴ video-

---

53 Budapest V. kerület [Honlap] Elérhetőség: www.belvaros-lipotvaros.hu

54 Budapest VI. kerület [Honlap] Elérhetőség: www.terezvaros.hu

összeállításokhoz, forgalomfigyelő kamerákhoz⁵⁵ a betűalapú helytörténeti kiadványok könyvtári bázisa hogyan viszonyul? Kapcsolódnak vagy külön állnak majd?

VI. Az e-ügyintézés, e-dokumentum fogalma; az elektronikus identitás lehetőségei

Az elektronikus közszolgáltatások megismeréséhez feltétlen szükséges magának az e-eljárásoknak – lehetőleg minél pontosabb – meghatározása, hiszen igazán tudjuk saját szakmánkból, hogy az eredeti definíciók nem mindig vihetők tovább a digitális univerzumba. Elég csak a könyv fogalmára gondolnunk, milyen más jellemzőkkel írjuk le, határozzuk meg ezt a teljesen köznapi műdarabot nyomtatott vagy elektronikus formátumában.

A fővárosi közigazgatási szakemberek az alábbi meghatározásokat adják:⁵⁶

e-ügyintézés

Az elektronikus közigazgatási ügyintézés olyan közszolgáltatás, amikor a hatóság az ügyek eljárási cselekményeinek vagy azok részeljárásainak jogszabályban foglalt feltételek szerinti elektronikus úton történő gyakorlását, biztonságos, zárt informatikai rendszerben biztosítja; tehát mindazon szolgáltatások összessége, melyek elektronikus és távközlési eszközök segítségével, az ügyfél személyes jelenléte nélkül is lehetővé teszik az ügyintézését.

---

55 Újbuda, Budapest XI. ker. [Honlap] Elérhetőség: www.ujbuda.hu

56 Burszán Judit: Ügyintézés elektronikus úton. Ket a gyakorlatban. Budapest, [kiad.] Fővárosi Közigazgatási Hivatal, Fővárosi Önkormányzat, Fővárosi Jegyzők Egyesülete, 2005. 3. p.

Elektronikus elérhetőség: <http://www.budapest.hu/resource.aspx?ResourceID=ketegy>

e-szolgáltatás

Elektronikus közigazgatási tájékoztató szolgáltatás (tájékoztató) elektronikus közigazgatási szolgáltatás, melynek során a közigazgatási szervek a hatáskörükbe tartozó ügyek intézéséről elektronikus úton elérhető általános és szakmai jellegű információs tájékoztatót biztosítanak.

e-dokumentum

Elektronikus dokumentum: elektronikus eszköz útján értelmezhető adathalmaz, amely elektronikus aláírással van ellátva. Lehet szöveg, elektronikus irat, kép, hangfelvétel, szoftver, tervrajz, digitális fénykép, film stb., ha elektronikus formában létezik, elektronikus formában továbbítják, s azon elektronikus aláírás szerepel.

elektronikus üzenet- és dokumentumkezelő

Zárt informatikai rendszer, amely: az elektronikus kérelmet fogadja, biztosítja a dokumentum tartalmi és formai egyezőségét, rögzíti és feltünteti a fogadás időpontját (benyújtás időpontja), automatikus visszaigazolást küld az ügyfélnek, az ügyhöz egyedi azonosító jelet képez (ügyazonosító jel), képes az elektronikus üzenetben küldött e-dokumentumok iktatására és hiteles, hosszú távú archiválására, nyomon követi a dokumentumok belső mozgását, adatszolgáltatási funkciókat is ellát.

Nagyon érdekes és iránymutató, hogy az e-szolgáltatásokat kizárólag tájékoztatósi feladatkörnek és munkaműveletnek tekinti, és minden tranzakciót az e-ügyintézés fogalomcsoportba utal. Ez ellentétes az európai normákkal és a hazai fogalomhasználattal is, hiszen az elektronikus közszolgáltatások felsorolását csakúgy mint a nemzetközi, mint a hazai kormányzati stratégiák pontosan megadják és dolgozatomban is ismerteti az **A** fejezet **VII.** pontjában (Portálok a közigazgatás szolgálatában – könyvtárak is jelen vannak?).

Ugyanígy érdekes az e-dokumentum meghatározása. A szöveg alapfeltételként rögzíti az elektronikus aláírás meglétét. Ez viszont határozott ellentmondásban van az elektronikus identitás elfogadásának hazai gyakorlatával, miszerint a kormányzati

portál Ügyfélkapuján való regisztráció után bármilyen elektronikus ügyintézés, beleértve az adóbevallást is, megkezdhető, lebonyolítható.

Az elektronikus személyazonosítás kérdésével külön is foglalkozott 2008-ban az Közigazgatási Informatikai Bizottság. Ajánlása következőkben foglalja össze a digitális személyi identitás kérdéskörét:

„Az elektronikus ügyintézés egyik alapvető feltétele a szereplők biztonságos azonosítása, azaz a személyazonosság egyértelmű megállapítása az elektronikus térben, valamint az ügymenetet megvalósító tranzakciók bizonyító erejű hitelesítése, azaz az elektronikus aláírás rendszerszintű kezelése. Ehhez olyan megoldásokra van szükség, amelyek a releváns szabványok figyelembevételével széleskörűen alkalmazhatók, valamint valódi biztonságot nyújtanak mind az állampolgárok, mind a közigazgatási intézmények, mind a szolgáltatók részére, függetlenül attól, hogy az adott ügymenet az ügyfél jelenlétében, vagy az ügyfél távollétében – on-line módon, valamely elektronikus hordozó segítségével – történik. Mindezekre az igényekre a több faktoros hitelesítésre – eszköz, tudás, biometria – is alkalmas intelligens kártya alapú megoldások adnak megfelelő eszközt.

Mindamellet, hogy napjainkban az elektronikus azonosítás, hitelesítés és aláírás [ŐAS Ődentification, Authentication, Signature] már hazánkban is jól ismert megoldások, ezek elterjedése és alkalmazhatósága nagymértékben függ a gyártó-független, az információs rendszerekbe könnyen integrálható és biztonsági szempontból egyen szilárd implementációk meglététől.

A CEN/TS 15480 szabvány, amelyet a Magyar Szabványügyi Testület magyar szabványként is kihirdetett (European Citizen Card [ECC]), 2007 májusában történt elfogadásával megszületett az az európai szinten a közös álláspont, ami lehetővé teszi olyan elektronikus azonosításra, hitelesítésre és aláírásra alkalmas ún. EID (Electronic Identity) kártyák kibocsátását. Ezek az eszközök egyrészt nemzetközi szinten is elfogadhatók, másrészt a szabvány keretein belül képesek alkalmazkodni a tagországok eltérő közigazgatási és adatvédelmi rendszeréhez. Lehetőség nyílt tehát arra, hogy a tagországok kormányai olyanelektronikus azonosító és aláíró eszközöket biztosíthassanak állampolgáraik részére, amik nemcsak az országhatárokon belül, hanem azon kívül is alkalmasak az állampolgár elektronikus azonosítására, illetve okmányként kibocsátott kártyák esetén a vizuális azonosításra,

valamint lehetővé teszik az elektronikus ügyintézés a független kártyaelfogadó infrastruktúrákon és információs rendszerekben.”⁵⁷

VII. A Parlament és Budapest Közgyűlésének honlapjai, tájékoztatói felületei információ-szolgáltatás szempontjából

1. Parlamenti portál

Az Országgyűlés munkája során képviseli az állampolgárok érdekeit, megjeleníti a társadalomban meglévő különböző politikai véleményeket és mindenre kötelező törvényeket fogad el. Működésének ezért egyik legfontosabb követelménye a nyilvánosság, ami biztosítja, hogy az állampolgárok értesüljenek a közérdekű ügyekről, és feltétele annak, hogy részt vehessenek a közügyek megvitatásában és a döntésében. A nyilvánosság segíti elő a kormány parlamenti ellenőrzését is⁵⁸.

Az Országgyűlés ülései nyilvánosak, csak kivételes esetben, az Alkotmányban meghatározott feltételekkel tarthat zárt ülést. (Erre 16 év alatt mindössze 3 alkalommal került sor.) Az ülésekről szó szerinti jegyzőkönyv készül, amelyet az Országgyűlés a honlapján is közzétesz.

Nem csak az ülésekre, hanem az Országgyűlés tárgyalási anyagára, dokumentumaira is kiterjed a nyilvánosság elve. Az Országgyűlés honlapja teljes képet nyújt az Országház munkájáról, egyúttal megismertet a parlament „kulisszatitkaival” is. Az információt keresők megtudhatják, miről tárgyal az Országgyűlés, hogyan születnek meg a törvények, milyen kérdéseket, interpellációkat tesznek fel a képviselők vagy azt, hogyan szavazott az Országgyűlés egy-egy előterjesztésről. Tájékozódhatnak a parlament múltjáról, a jelen

---

⁵⁷ A Magyarországon elektronikus azonosításra, hitelesítésre, aláírásra és elektronikus azonosítók hordozására alkalmas eszközök követelményei. [Elektronikus dokumentum] A Közigazgatási Informatikai Bizottság 26. sz. ajánlása. Készült a Miniszterelnöki Hivatal megbízásából. 2008. június
Elérhetőség: <http://www.ekk.gov.hu/hu/kib/ajanlasok>

⁵⁸ Az Ország Háza [Honlap] Elérhetőség: www.parlament.hu

aktualitásairól és a várható eseményekről egyaránt. Ma már nemcsak plenáris, hanem a bizottsági ülések jegyzőkönyvei is elolvashatók az interneten.

Itt kell külön szólnunk a Parlament, helyesebben az Országgyűlési Könyvtár legújabb szolgáltatásáról, az „Országgyűlési Dokumentumok – képviselőházi naplók és irományok, főrendiházi naplók 1861-1918” archívumról.⁵⁹ Ez a dokumentumtár időben és térben kitérít a hozzáférést az Országgyűlési munka tartalmi megismeréséhez.⁶⁰

Az Országgyűlés döntései is nyilvánosak: a törvényeket és a határozatokat a Magyar Köztársaság hivatalos lapjában, a Magyar Közlönyben hirdetik ki. Az új törvényi szabályozás értelmében az ingyenesen, online hozzáférhető Magyar Közlöny elektronikus változata is hiteles változatnak tekinthető.⁶¹

A nyilvánosság biztosításában az 1994-ben elfogadott Házzsabály jelentős szerepet szánt az Országgyűlési Könyvtárnak. Az elektronikus futárposta rendszerének – az irományok teljes részletességű előzetes idejű hozzáférése – megalkotása óta azonban a parlamenti honlapon mindenki számára hozzáférhető valamennyi előterjesztés, a plenáris és bizottsági ülések jegyzőkönyvei és a szavazási listák. Az irományok elektronikus tárolása és szolgáltatása tekintetében a könyvtár szerepe – a távoli nyilvánosság, a web-használók számára – csökkent.

A parlamenti honlap futárpostáját, azaz a teljes parlamenti dokumentumrendszert az alábbi szabályozás hozta létre:

Az Országgyűlés elnökének
2/2004. számú rendelkezése az elektronikus futárpostáról

A Házbizottság 2004. június 21-én elfogadott állásfoglalása alapján, a frakciók igényeire, valamint a plenáris és a bizottsági tárgyalásokra is tekintettel 2004.

---

59 Elérhetőség: <http://mpgy.ogyk.hu/>

60 Villám Judit: Országgyűlési dokumentumok adatbázisa – internetes hozzáféréssel. In: Tudományos és Műszaki Tájékoztatás. 55. évf. 2008. 7. sz. 335. p.

61 2008. évi XXV. Törvény az elektronikus információszabadságról szóló 2005. évi XC. törvény módosításáról

szeptember 1-jétől az eddig futárpostával kézbesített anyagokat elektronikusan kell eljuttatni a képviselőkhez. Az elektronikus futárposta működtetését, az azzal kapcsolatos hivatali feladatokat az alábbiakban határozom meg.

Az elektronikus futárposta bevezetése

Az elektronikus futárpostát - az Országgyűlés Hárszabályának keretei között, a képviselők gyors és folyamatos tájékoztatása érdekében - az Országgyűlés elnökéhez benyújtott irományokra és azok tárgyalásához kapcsolódó tájékoztató anyagokra és dokumentumokra vonatkozóan kell bevezetni. Az országgyűlési képviselők munkájához szükséges irományok, illetve azok benyújtását is folyamatosan követő listák, továbbá a tájékoztató anyagok és dokumentumok kézbesítésének, megküldésének, hozzáférhetővé tételének, valamint az azokról történő tájékoztatásnak elsődleges eszköze a papírkímélő elektronikus futárposta.

Az elektronikus futárpostát az Országgyűlés honlapján - www.parlament.hu -, a főmenüből kell működtetni.

Az elektronikus futárposta nyilvánossága

Az elektronikus futárposta közérdekű adatokat tartalmaz, így nyilvános. Kivételt azok a bizottsági tárgyalási vagy tájékoztató anyagok képeznek, amelyeket benyújtójuk kizárólag a bizottsági tárgyalás céljából küld meg a bizottság tagjai részére.

Záró rendelkezések

- 1. Ez a rendelkezés 2004. szeptember 1-jén lép hatályba.*
- 2. Az elektronikus futárposta tartalmi szolgáltatásainak biztosítása az Országgyűlés főtitkárának a feladata.*
- 3. Az elektronikus futárposta működtetéséről az Országgyűlés gazdasági főigazgatója gondoskodik.⁶²*

Az országgyűlési honlap a magyar közcélú internetes tartalmak között a legteljesebb körű és legnagyobb adat-gazdálkodási ambíciójú, ennek megfelelően az egyik legösszetettebb rendszer. A honlapon megtalálható információkat az állampolgárok

---

62 Az Ország Háza [Honlap] Elérhetőség: http://www.parlament.hu/fotitkar/hb_fugg.htm

egyidejűleg, ugyanolyan terjedelemben kérdezhetik le, mint maguk a parlamenti képviselők.

A törvényalkotási folyamatnak a Parlamenti Információs Rendszer adatbázisában szereplő dokumentumaihoz az „Irományok” ugrópont vezet. Mint az ugrópont neve is mutatja, ebben az adatbázisban a törvényjavaslatok a tárolt vagy hivatkozott dokumentumoknak csak egy csoportját alkotják: megtalálható itt még minden olyan irat, amely az Országgyűlés munkája során önálló napirendi pont lehet, vagy annak tárgyalásához kapcsolódhat (pl. interpelláció vagy módosító javaslat, napirend előtti felszólalás). Az adatbázis egy egyszerű (Irományok egyszerűsített lekérdezése) és egy összetett (Irományok lekérdezése) keresőfelülettel, valamint a benyújtott törvényjavaslatok listázásával (Folyamatban levő törvényjavaslatok) teszi lehetővé a dokumentumok közötti keresést, illetve böngészést.

Az egyes törvényjavaslatok megjelenítésekor nemcsak azok szövegét, a hozzájuk kapcsolódó indoklást, és a benyújtással kapcsolatos adatokat találhatjuk meg, hanem azt is, hogy a törvényalkotási folyamatban melyik szinten áll az adott dokumentum, milyen hozzá kapcsolódó módosító vagy egyéb javaslatok léteznek, illetve, ha sor került a javaslat tárgyalására, szerepel az adott ülés jegyzőkönyveivel vezető ugrópont is. Összességében tehát részletes képet kaphatunk a folyamat pillanatnyi állásáról.

A Parlamenti Információs Rendszer hozzáférhetővé teszi az Országgyűlés munkáját leíró, az üléseken elhangzottakat és történeteket szó szerint rögzítő Parlamenti Napló szövegét is – nagyon korlátozottan kereshető változatban.

Éppen az összetettségéből következően az oldalon való tájékozódás komoly előkészületeket, formanyelvi ismereteket kíván meg. Ezt felismerve, a honlap működtetői megpróbálnak segítséget nyújtani az oldal használoinak. Meglepő módon, nem a „Help” szokásos boksza vagy füljelzésről indulva, hanem „közérdekű információk” ikonról. Ez természetesen máris félrevezető. Ráérve az oldalra az első gyakorlati útmutató bekezdés így hangzik:

„Nézzünk első kérdésként egy olyan egyszerű példát, melyben egy törvényjavaslatot szeretnénk megkeresni, amelyről esetleg hallottunk, de nem tudjuk biztosan, hogy létezik vagy egyáltalán benyújtják. Elsőként érdemes a honlap Futárposta címszáva alatt keresni és a kormány féléves törvényalkotási programját átnézni. Ebben azt is megtalálják, amit csak később szándékozik benyújtani a kormány, de azt is láthatjuk, hogy mikorra várható és mekkora terjedelmű a tervezett szabályozás. További fontos információ, hogy melyik minisztérium a téma gazdája. A képviselők által kezdeményezett törvényjavaslatokat természetesen nem itt, hanem az irományok címszó felől érhetik el. Hasznos belenézni az

*ülésterv anyagába is, mely már azt az információt tartalmazza, hogy a javaslatok egyes parlamenti tárgyalási szakaszaira mely ülésnapokon kerül sor. Így például az általános vita, a módosítókról történő határozathozatal vagy éppen a zárószavazás.*⁶³

Első ránézésre is érzékelhető a szövegből, hogy olyan emberek írták, akik maguk is részesei a rendszernek, hiszen olyan terminológiát használnak, olyan élethelyzeteket vizionálnak, amely kevéssé jellemző a kezdő, vagy tájékozódó oldal-látogatóra. A használó nézőpontjából ez a magyarázó útmutató – tekintettel a megszokott „help” oldalaktól távol eső módszertanára és stílusára – talán kevéssé az aktivitásra, inkább a megállásra ösztönöz. A záró rendelkezésekből egyértelműen kiderül, hogy elsősorban hivatali, adminisztratív feladatnak határozza meg az illetékes vezető az adatbázis működtetését. Ezt nem is lehet vitatni természetesen, de a nyilvánosság elrendelése mellett célszerű lett volna meghatározni valamilyen információ-gazdálkodási követelményrendszert is. Ez nem történt meg, ami azért is sajnálatos, mert a tartalom valóban értékes és egyedülálló; szolgáltatása, elérhetővé tétele könyvtári, adatgazdálkodási szempontból egy óriási kihívás.

Az e-kormányzat és az e-demokrácia előzőleg tárgyalt összefüggései, vagyis az a megállapítás, hogy ezeket a fogalmakat a közélet sokféle indíttatású és akcióképességű szereplői, valamint a döntéshozók eltérő módon értelmezik, itt igazán jól tetten érhető. Látható a megközelítés: végül is a tartalom fenn van, kihelyezték, tehát az adatgazda úgy látja, teljesítette feladatát. A felhasználó viszont teljes funkcionalitásában, teljes tartalom-gazdagságában nem tudja használni az oldalt, mivel nem kapja meg hozzá a szükséges és elvárható asszisztenciát.

Az értekezés célja nem lehet javaslatok megfogalmazása az Országgyűlés honlapjának átalakítására. Kutatói, rendszeres használói nézőpontból azonban úgy látom, a közeljövőben szükséges lenne a rendelkezés nyilvánosságra vonatkozó részében bizonyos információ-menedzsment kritériumokat megfogalmazni. Már ebben az előkészítő munkában, majd magában a végrehajtásban nyilvánvalóan könyvtárosi, archiválási szakértelem aligha nélkülözhető.

2. Budapest portál⁶⁴

A Budapest Portál két nagy informatikai projekt (BIG: Budapest Információ-gazdálkodási Program; BOL: Budapest On-Line) nyomán épült fel. Alapvetően három cél-bázisra szervezték. A létrehozásban és működtetésben résztvevő vállalkozások szerint az oldal:

információt biztosít az állampolgár számára (adatok, működési beszámolók, ismertetések, tudnivalók, hírek, események stb.);

interakciót nyújt állampolgár és közigazgatás között (letölthető anyagok, kitölthető űrlapok, kölcsönös kommunikáció: állampolgár és közigazgatás együttes cselekvése);

internetes tranzakció lehetőségét adja a közigazgatásban (valós ügyintézés indítása és végrehajtása).

A kiadott sajtóközlemény szakmailag korrektebben fogalmaz:

A Budapest portál tartalomstratégiája - a vele szemben támasztott legfontosabb kritériumoknak megfelelően - közszolgálati, közösségi és szolgáltató portál.

A portál közszolgálati funkciójában szervezett keretek között juttatja el a polgárokhoz a Főpolgármesteri Hivatal hivatalos információit, az intézményrendszer szervezett adatvagyonát, és ezen túlmenően növekvő szerepet kell, hogy vállaljon az elektronikus ügyintézésben. Közösségi szerepében lehetővé teszi a kerületi önkormányzatok, média, civil szervezetek, kulturális, gazdasági szervezetek, sőt a lakosság felé az információszállítást, illetve a vélemények visszacsatolását is. Szolgáltatói minőségében tájékoztatja a polgárokat a főváros vonatkozásában hasznos információkról, segíti őket ügyes-bajos dolgaik intézésben - elsősorban a polgármesteri hivatalokban és az okmányirodában történő ügyintézés támogatva, de linkek segítségével elérhetővé válnak a közszolgáltatók oldalai is.⁶⁵

---

64 Budapest Portál [Honlap] Elérhetőség: www.budapest.hu

65 Megújul a Budapest Portál [Elektronikus dokumentum] In: SG Hírmagazin. 2003. dec. 5.

Elérhetőség: http://www.sg.hu/cikkek/30134/megujul_a_budapest_portal

Az egész portál működésének elemzése nem tárgya jelen értekezésnek. Csakúgy, mint a Parlamenti Portálnál, csak azt szemléljük, miként sikerült megoldani az önkormányzati tevékenység legtipikusabb dokumentum-termékének, a közgyűlési írásos anyagoknak az elektronikus nyilvánosság számára történő archiválását és szolgáltatását. Nem vizsgáljuk azt sem, hogy a testületi munka során keletkezett szövegek milyen dokumentumtípusba sorolhatók: kéziratként, időszaki kiadványként, vagy más, esetleg folytatódó forrásként értelmezhetők.

Az oldal működtetői láthatóan nem tartják érdeklődést kiváltó információhalmaznak a Közgyűlés dokumentumait, hiszen megtalálni is nehéz magát a linket. Egy keskeny oszlop szövegsorainak a legvégén található „Közgyűlési előterjesztések” megjelöléssel, minden egyéb jellemző és esetlegesen figyelmet ébresztő további tájékoztatás nélkül.

Rákattintva a linkre már más címmel találkozunk: itt már „Önkormányzat: közgyűlési információk” elnevezés következik. Igazán egyik cím sem fedí le a tartalmat: talán a helyes az „Előterjesztések és az ülések jegyzőkönyvi kivonatai” szöveg lenne.

Szokatlan és különösen az előzőleg idézett célrendszer ismeretében meglepő, hogy nincs ismertetés a szolgáltatott dokumentumokról. Utalni kellene arra, hogyan keletkeznek ezek az anyagok, kik kezelik, milyen formai követelmények vannak, történeti összefoglalás, és még lehetne sorolni. Így, maguk a dokumentumok tényszerűen kezelve vannak, de aki nem jártas – és ki az, a közvetlen érdekelteken kívül – a városházi munka-terminológiában, eleve nem, vagy csak komoly előkészületekkel képes az adatbázis használatára.

A segítség rovat is nagyon szűkszavú, de tárgyyszerű és pontos. Végül is rögzíti, hogy mód van szabadszavas keresésre, és talán ez a legfontosabb egy közszolgálati portál hivatása tekintetében.

A „Segítség a kereséshez” ennyit közöl:

A keresés segít gyorsan megtalálni a szükséges információkat a nyilvántartás alapadataiban, és/vagy a csatolt dokumentumok valamelyikében. Adjon meg minél több szót avval kapcsolatban amit keres, hogy biztosan rátaláljon keresése tárgyára. A találati lista az előterjesztések keresés szerinti relevanciája szerint lesz rendezve.

Keresett kifejezés

A keresett kifejezés mezőbe az adott tárgyra jellemző kifejezést, vagy szavakat írjuk be. A keresőfelület alján található 'Keresés indítása' gombra kattintással indíthatjuk el a műveletet.

Keresés típusa

A keresés olyan találati listát ad eredménynek, ahol:

Bármely szóra ? a kifejezésben megadott bármelyik szó szerepel;

Minden szóra ? a kifejezésben megadott minden szó szerepel, a sorrendtől függetlenül;

Pontos egyezés ? pontos egyezés van a megadott kifejezéssel;

Közeli szavakra ? a kifejezésben szereplő szavak mondatnyi távolságon belül vannak egymástól.

Keresés tárgya

Megadhatjuk, hogy a keresett kifejezést a nyilvántartás alapadataiban, és/vagy a csatolt dokumentumok melyikében keresse.

Keresés további szűkítése

A dátumhatárok megadásával a keresést tovább szűkíthetjük. Alapértelmezésben egy éven belüli előterjesztések adataiban történik a keresés.

Fontos tudni

A keresés érzéketlen az ékezetekre. (pl. e-é).

A tájékoztató felület az adatok behatárolását is megadja, megint a jellemző tömör és szűkszavú modorban. Így persze nem derül ki a látogató számára, hogy milyen formátumban prezentálnak, teljes szövegű vagy kivonatos anyagokat, hitelességi mellékleteket (pl. földhivatali bejegyzések, tervrajzok, rendezési tervek, beadványok és egyéb tárgyban levelezések) is tartalmazó iratanyagokról van-e szó.

Adatok köre

Az adatbázisban az alábbi adatok találhatóak meg a Közgyűlés üléseiről:

Előterjesztés címe (nyílt és zárt):

1990. október 31-től

Előterjesztés dokumentumai (csak nyílt):

2001. november 29-től

Határozatok:

1990. október 31-től

Jegyzőkönyv (csak nyílt):

2001. október 25-től

A többszöri kipróbálás és tesztelés számomra azt eredményezte, hogy szinte kivétel nélkül pontos és releváns legyűjtéseket kaptam. Gyakorlati tapasztalatom, hogy az adatbázis megfelelően működik, egy terjedelmében és sokrétűségében tekintélyes adat-vagyont színvonalasan kezel. Maguk a képviselők és a hivatal munkatársai sem használnak más hálózatot. Összegzésként és véleményként tulajdonképp az állapítható meg, hogy a tájékoztatási felület korrekt, ugyanakkor minden keresési kísérlet megkezdésekor világosan érzékelhető, hogy információs, azaz nevezzük nevén és hagyományosan, könyvtári szakember munkájának hiánya érződik a portálon. Nincs kellő eligazodási segédlet az adatbázis kezeléséhez, nincsenek orientáló ismertetések a szövegek típusairól, tartalmi és formai sajátosságairól. Tehát az informatikai rész megfelel a kitűzött feladatnak, az információs rész azonban elmarad a ma elvárt minőségtől. Véleményem szerint egy információs szakember jelenléte biztosítaná az adatbázis kezelhetőségének, hozzáférhetőségének, rendezettségének és prezentálásának magasabb szintre emelését, azaz a használati motivációk felerősödését.

VIII. A testületi anyagok könyvtári kezelése: egy példa Nagykörösről

Bujdosóné Dani Erzsébet – már az értekezés A. fejezetének X. pontjában (E-demokrácia: fogalmi különbözősége az e-közigazgatástól; az e-demokrácia dokumentumkezelési és tartalomszolgáltatási projektjei) ismertetett tanulmányában bemutatja Nagykörös város gyakorlatát a testületi anyagok archiválására és szolgáltatására. Elsőként felteszi a kérdést: hova is sorolhatók be tulajdonképpen ezek a dokumentumok. A helytörténeti osztályozás mellett dönt. Ezt természetesen lehet erősen vitatni, ugyanakkor már maga a felvetés és megoldása is jelzi, hogy rutin-megoldások, szoftverek előre gyártott sémái itt nem hozhatnak érdemleges eredményeket.

A tanulmány írója megállapítja, hogy alig találkozni a teljes testületi dokumentáció szolgáltatásával. A néhány példa is arra utal, hogy nincs egységes gyakorlat. Sajnálatos, hogy a szerző éppen nem említi a két legnagyobbat a Parlamenti és a Budapest Portált. (Talán ez is aláhúzza azt az előzőekben tett megállapítást, hogy nincsenek látható, szembetűnő helyen belinkelve ezek az információforrások.)

A szerző az elején megállapítja:

Az önkormányzatiság szerkezetének felállítása óta, a helyi önkormányzatok testületeinek munkáit összesített formában, jegyzőkönyvként őrzik meg. A jegyzőkönyvek 5 példányban készülnek el, amelyekből egy példány a Pest Megyei Közigazgatási Hivatalba, négy pedig a város különböző intézményeibe kerül:

- *Polgármesteri Hivatal Irattára,*
- *a címzetes főjegyző hivatala,*
- *a városi levéltár,*
- *a városi könyvtár.*

A jegyzőkönyveket a könyvtárban lefűzik, és időrendi sorrendben a helytörténeti anyag szerves részét képezik. Keresni bennük ebből adódóan nagyon nehézkes, és kizárólag az adott testületi ülés dátuma szerint lehetséges. A megjelenés gyakorisága nem állandó, mivel gyakran előfordul, hogy a havi egy rendszeres testületi ülésen kívül rendkívüli üléseket is rendeznek.

Az anyag teljesen feltáratlan, nem felel meg a modern információkeresés feltételeinek, ezért valamilyen formában ezen a téren is meg kellene oldani a minőségi tájékoztatást. A dokumentumok fontos információforrást jelentenek a helytörténeti kutatás, az állampolgári tájékozódás, a közügyek helyi intézése szempontjából.

A cikk a továbbiakban ismerteti, hogy a legcélravezetőbb megoldásnak a teljes szövegű adatbázis létrehozását tekintették. Ennek érdekében az XML alapokon nyugvó szövegfeldolgozást és a Dublin Core (DC) metaadat-elemeit alkalmazták.

Az alábbi munkafolyamatokat írja le:

Szkennelés

A hagyományos úton előállított input dokumentumok szkennelése után az OCR program

segítségével a papírra vetett szöveg elektronikus formátumúvá alakítható, így azután formázható, szerkeszthető.

OCR előkészítés

A beolvasott oldalakat mindenképpen célszerű valamilyen képszerkesztő programmal az optikai karakterfelismeréshez előkészíteni. A nemkívánatos fekete foltokig bezárólag eltüntethetjük mindazt, amit egész biztosan nem akarunk felismertetni, illetve a nem szigorú rendben feliratozott oldalakat a jobb eredmény érdekében rendbe akarjuk szedni.

Optikai karakterfelismerés/felismertetés - OCR

Az optikai karakterfelismertetéshez a *Recognita OmniPage Pro 11*-et használjuk. Az OCR-ezés során nyert szöveget tárolása előtt korrektúrázathatjuk, továbbá igénybe vehetjük az *OmniPage* szoftver *IntelliTrain* szolgáltatását is.

Korrektúrázás

A korrektor szerepe hasonlít azokhoz a feladatkörökhöz, melyeket például kiadóknál, szerkesztőségeknél vagy nyomdákban végeznek. Célja, hogy a digitalizálandó eredeti szöveg teljes mértékben megegyezzen a majdan az interneten megjelenő szöveggel.

XML kódolás

A már korrektúrázott forrásanyagot a *PSPad* szövegszerkesztőbe töltjük be, mert ez ingyenesen rendelkezésre áll. Itt kell lecserélni az ékezetes betűket entitásokra, valamint itt kell az XML címkéket (tag-eket) elhelyezni a kódban. (A *PSPad* helyett vannak más, ingyenes programok is, sőt, az XML szerkesztésére talán nem is a kifejezetten karakteres szerkesztők a legalkalmasabbak, de a célnak jelen esetben ez is megfelel.)

A helyes szintaktikai kódolás ellenőrizhető a felhasznált DTD-vel való összevetéskor, de csak akkor, ha például egy validálásra is képes XML szerkesztőt használunk - a *PSPad* erre nem alkalmas. A kódolás befejeztével az XML kódot át kell konvertálni HTML formátumúvá.

Összegezve a közös munkát

- Első lépés a meglévő jegyzőkönyvek gépre vitele szkenneléssel, rtf formátumban. Ez a könyvtárban megoldható.
- Az OCR előkészítés és az optikai karakterfelismerés is megoldható a könyvtárosok szaktudásával.
- A korrektúrázás szintén a könyvtárosokra váró feladat.

- *A DTD-k kidolgozásában, alapjainak lefektetésében nagy szerepe van a könyvtárosi munkának, ez a folyamat közös munkát igényel az informatikusokkal.*
- *Az XML alapú szövegfeldolgozás informatikusi feladat lesz.*
- *A Dublin Core metaadatok előállítása a könyvtáros feladata, a fejlécbe történő behelyezés az informatikusé.*
- *A kész XML kód lefordítása HTML formátumba a számítástechnikus feladata lesz.*

Azért mutattam be ilyen részletesen a munka elemeit, hogy érzékeltessem: könyvtárosi munkamódszerrel a testületi anyagok elérhetővé tétele más, az eddig látottaktól (Parlament, Budapest Portál) felfogásában eltérő, sokkal inkább használat-centrikus megközelítést és végeredményt hozhat. A téma, vagyis a testületi anyagok bibliográfiai leírása, rendezése és szolgáltatása nagyon szerteágazó feladat, és láthatóan a hagyományos könyvtári munka, illetve az informatikai jártasságok összeegyeztetését igényli. Mivel a munka célja egy teljes szövegű adatbázis létrehozása, és az adatbázis interneten való hozzáféréseinek megoldása, egyik hivatás kompetenciája sem nélkülözhető.

A téma fontosságát jelzi, hogy a Microsoft külön adatbáziskezelő-programot dolgozott ki az önkormányzatok dokumentumainak kezelésére, archiválására.⁶⁶ A szoftver-cég döntően a testületi ülések iratanyagának menedzselésére vállalkozik, a világ nagy közigazgatási egységeinek dokumentumkezelési eljárásainak elemzése alapján. Ez a globális szemléletmód hasznos is lehet, de nyilván kétségeket is felvet az eltérő jogszabályi keretek következtében.

---

66 Az európai kormányzati vezetők Berlinben tartott fórumán a Microsoft új e-kormányzati platformot jelentett be, a kormányok és az állampolgárok szolgálatába állítva a technológiát. Sajtóközlemény. 2008. jan. 23. [Elektronikus dokumentum] Elérhetőség: http://www.microsoft.com/hun/news/080123_hir01.msp

IX. Kormányzati portál: magyarorszag.hu [MOHU]⁶⁷

„A Kormányzati Portál alapvető célja, hogy az állampolgárok és szervezetek számára lehetővé tegye a közigazgatással való kapcsolattartást az interneten keresztül” - olvasható a Miniszterelnöki Hivatal honlapján.⁶⁸ A megfogalmazás szerint a portál általános célja, hogy az e-demokrácia és az e-ügyintézés színhelyévé váljon, lehetőséget nyújtson arra, hogy az állampolgárok egyetlen webcímen keresztül intézhessék közintézményekhez kapcsolódó ügyeiket. A portál feladatrendszere: Az állampolgárok, illetve a gazdasági-társadalmi szervezetek az interneten (WEB, e-mail, WAP stb.) keresztül:

- intézhessék el a lehető legtöbb közigazgatási ügyet (kérvények, bevallások benyújtása, állapotkövetése, adatszolgáltatás, illetékfizetés, adóbevallás és adófizetés stb.);
- közérthető, élethelyzetek szerint rendszerezett tájékoztatást kapjanak az államigazgatáson belül bonyolódó ügyek intézéséhez (ezen ügyleírásokhoz iratminták, nyomtatványok, kapcsolódó jogszabályrészletek, linkek, eljáró szerv elérhetősége kapcsolódnak);
- tájékozódhassanak az eseményekről, tisztában legyenek a közigazgatással kapcsolatos legfrissebb hírekkel, pályázatokkal;
- megismerkedhessenek a közigazgatás rendszerével, megismerjék az államigazgatási intézményeket, feladataikat, hatáskörüket és illetékességi területüket;
- eligazítást kapjanak az államigazgatási intézmények weblapjai között;

---

67 Kormányzati portál. A magyar kormányzat hivatalos oldala [Honlap] Elérhetőség:

<http://www.magyarorszag.hu>

68 Miniszterelnöki Hivatal [Honlap] Elérhetőség:

<http://www.meh.hu/szervezet/hivatalok/ekk/keszr/kormanyzatiportal/mohu20050920.html>

- elérhessék a közigazgatásban fellelhető különböző nyilvános adatbázisokat (gépjármű-nyilvántartás, ingatlan-nyilvántartás, cég-nyilvántartás, TAJ-kártya lekérdezés stb.) és további hasznos információkat nyújtó szolgáltatásokat;
- általános információkat kapjanak Magyarországról.

Ez a mindmáig le nem cserélt szöveg (2005. szeptemberi keltezésű) szemléletesen mutatja, hogy kezdetekben alapvetően az első és második – információ, interakció – szolgáltatói szint megvalósítása volt a portál működtetőinek vállalt és elérhető célja. Az értekezésem további részében bemutatott, szakmailag és társadalmi értelemben elfogadott új paradigmák alap gondolatai még nem jelennek meg az oldalon. Ez érthető is részben, hiszen a jelenleg valóban működő szolgáltatások, mint például az elektronikus adóbevallás, teljesen leterhelik a felületet. Megtörténhet, hogy az oldal végül nem is lesz más, mint szolgáltatói portál, néhány nagy állampolgári ügymenet (adózás, okmányok kiadása) lebonyolító elektronikus hivatala.

Az ilyen értelemben felfogott hivatal pultja, recepciója az [Ügyfélkapu](#)⁶⁹, a magyar kormányzat elektronikus ügyfél-beléptető és azonosító rendszere. Jellegzetessége, hogy csak regisztrációval használható, ám a regisztrációhoz szükséges a személyes megjelenés és az eredeti személyazonosságot igazoló okmányok bemutatása. (Kivéve, ha valaki rendelkezik minősített elektronikus aláírással.)

Témánk szempontjából azonban azt érdemes vizsgálnunk, mennyire felel meg a Kormányzati Portál – a saját célként is megfogalmazott – tájékoztatási funkcióinak.

A szolgáltatások A–Z-ig menüpontban csak a könyvtár kifejezés található, ma gyakran használt szinonimáit (adattár, archívum, tudás-bázis) a rovat nem ismeri. Ennek megfelelően kimarad a NAVA (Nemzeti Audiovizuális Archívum) és az NDA (Nemzeti Digitális Adattár) is, csak a legnagyobbakat említve. A könyvtár fogalmánál végül az OSZK két platformja érhető el, a Libinfo és a NEKTÁR. Nyilvánvaló, hogy a

---

69 Kormányzati Informatikai Érdekegyeztető Tárcaközi Bizottság (KIETB) 21. számú ajánlása. Az Ügyfélkapu szolgáltatásaihoz történő kapcsolódás műszaki specifikációja. 1.1 verzió. [elektronikus dokumentum]
Elérhetőség: www.ekk.gov.hu/hu/kib/archivum/KIETB_21_ajanlas.pdf

könyvtári rendszer teljesítőképessége és tudás disztribútori potenciálja ennek a két szolgáltatói felületnek a megadásával nem értelmezhető.

A portál hivatása a – tranzakciós feladatok mellett – az általános országinformáció, hazánk történelmének, jelenlegi államstruktúrájának, európai státuszának bemutatása, dokumentálása. Ennek a felvállalt célnak a megvalósítása azonban elmarad, még kísérleti szinten sem érzékelhető az oldalon. Ugyan megjelenik néhány új formáció, ilyen a nemzeti jelképeink boksza, vagy a közéleti portétár ablak, de nem található szöveges anyag, vagy a releváns források elérhetőségekre utaló apparátus kijelzése, használati segédlete. Véleményem szerint a digitális történelmi és irodalmi adatbázisokhoz való kivezetés hiánya könyvtári tévesztésnek, működtetői oldalról informatikai gondatlanságnak, felhasználói szempontból pedig információs veszteségnek tekinthető. Ezen a hibás információs rendszer-installáción változtatni a legsürgősebb kötelezettség.

További tájékoztatás kötelezettségi lemaradásnak értékelhető, hogy nem érhető el közvetlenül a napi élethez szükséges információs-bázisok, mint a menetrendek, útvonalkeresők, időjárás-jelentések, hírgyűjtők. Ezeket a szolgáltatásokat így regionális önkormányzati vagy média-vállalkozások nyújtják.

Talán a leginkább kiugró hiány a közigazgatási adatvagyon prezentálásának hiánya. Példa kedvéért említem, itt elsősorban a térinformatikára gondolok, a digitális város- és közmű térképekre, vagy a közéleti demokrácia intézményeinek (önkormányzatok, Parlament, stb.) dokumentumaira. Több helyen ez az ismeretanyag könyvtárakba kerül, onnan szolgáltatják, így rendszerezett és feltárt módon kerülhetne a Kormányzati Portál információ-horizontjába.

X. Az e-kormányzat és az e-demokrácia elektronikus tájékoztatási felületeinek alappillérei: a Közadattár és más jogszabály-gyűjtemények

1. Jogi háttér

Az Alkotmány 61. § (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van a közérdekű adatokat megismerni és azokat terjeszteni. Ezen alapvető jog érvényesülését elősegítendő az Országgyűlés elfogadta az elektronikus információszabadságról szóló 2005. évi XC. Törvényt.

A törvény szerint az elektronikus közzétételt az adatok internetes honlapon való hozzáférhetővé tételével kell teljesíteni, úgy, hogy a hozzáférés legyen ingyenes és anonim módon igénybe vehető. Ezen túlmenően a törvény az állampolgárok tájékoztatása további segítése érdekében előírja, hogy a gazdasági és közlekedési miniszter (illetve a mindenkori ágazatért felelős szakminiszter⁷⁰) egységes közadatkeresőt működtet. Ennek révén az állampolgár egységes felületen közvetlenül hozzáférhet bármely közzétételre kötelezett szerv közzétett adataihoz, ám emiatt az egyes szerveknél nem csak a közzétett adatokat kell elkészíteni, hanem létre kell hozni olyan leíró adatokat (metaadatokat) is, amelyeket begyűjtve a közadatkereső el tudja dönteni, hogy az állampolgár által keresett közzétett adatok milyen megjelenítési egységekben érhetőek el.

A közzétételi kötelezettség teljesítésével kapcsolatos szabályok közül a legalapvetőbbek a honlapon való közzététel mikéntjével kapcsolatos szabályok. A honlap kialakítása során az elsődleges kötelezettség, hogy a honlapnak "széles körben elterjedt eszközökkel" olvashatónak kell lennie, beleértve a vakok és gyengénlátók által használt eszközöket is. Ezzel összhangban van az a rendeleti előírás is, hogy a közzétett adatokat megjelenítő erőforrásokat (állományokat) olyan dokumentum formátumban kell közzétenni, amely azok széles körű olvashatóságát biztosítja. Ennek értelmében a jogszabályok nem korlátozzák a közzétett adatok

---

70 2008. augusztusi állapot szerint: a közlekedési, hírközlési és energiaügyi miniszter

tényleges forrását, megjelenítési formáját, hiszen az lehet a közismert html, pdf vagy akár Microsoft Word formátumú dokumentum is.

Ahhoz, hogy az érdeklődő állampolgárok magasabb szinteken azonos szerkezeti egységeken belül találhassák meg az egyes közzétett adatokat, az IHM rendelet előírja ennek a jegyzéknek a meghatározott szerkezet szerinti, magas szintű tagolását is.

Az IHM rendelet 2. melléklete közzétételi egységeket határoz meg arra, hogy milyen adatokat is kell önálló közzétételi egységbe belefoglalni, és azokról önálló leíró adatokat (egy metaadat rekordot) készíteni, és melyek azok az adatok, amiket nem lehet egybefoglalva egyetlen közzétételi egységként kezelni. E tilalom hiányában egy szerv úgy is eleget tehetne a közzétételi kötelezettségének, hogy az összes létező adatot egyetlen dokumentumban (közzétételi egységben) jeleníti meg, amikor egy közzétételi egység lenne csak, és ezért nem lenne érdemben használható a közadatkereső, hiszen megfelelő metaadat hiányában nem fog tudni találatot kiadni az adott szerv közzétett adatairól (közzétételi egységeiről).

A törvény melléklete tételesen meghatározza bizonyos közzéteendő adatok körét, ez az ún. általános közzétételi lista. E körben a törvény meghatározza, hogy az egyes általános közzétételi lista szerinti adatokat milyen időközönként kell frissíteni, és frissítés esetén mennyi ideig kell megőrizni a korábbi (már nem aktuális) adatokat. A már nem aktuális adatokat a törvény szóhasználata szerint „archívumba” kell helyezni, és ott a megőrzési idő alatt továbbra is elérhetővé kell tenni. Ha az archív adatok megőrzési ideje lejárt, ezeket az adatfelelős átadja az Országos Széchényi Könyvtárnak, illetve a [Neumann János Digitális Könyvtár](#) részére.

Az elektronikus információs szabadság első két évéről az Eötvös Károly Közpolitikai Intézet végzett kutatásokat, fókuszálva az elektronikus információs szabadság közzétételi szabályainak való megfelelésre és az elektronikus adatigénylés magyarországi gyakorlati lehetőségéről. Jelentésükben megállapítják: szép számmal vannak olyan szervek, melyek pozitív módon állnak az információs szabadság kérdéséhez, és akadnak olyanok is, akik esetében ez nem feltétlenül igaz még. Remélik, hogy kutatásaikkal hozzá tudnak járulni a közigazgatás hatékonyabb és

átláthatóbb működéséhez, az információszabadság minél teljesebb érvényesüléséhez.⁷¹

2. Célok és eszközrendszere; határidők

„Az elektronikus információszabadságról szóló törvény elsődleges célja az átlátható állam megteremtéséhez szükséges jogi feltételek kialakítása volt” – áll az egykori Informatikai és Hírközlési Minisztérium közleményében. Ma a szöveg a jogutód minisztérium honlapján olvasható.⁷² A törvény ennek érdekében előírja a tételesen meghatározott közérdekű adatok elektronikus hálózati közzétételét, a jogszabálytervezetek, jogszabályok és részben a bírósági ítéletek anonimizált változatának nyilvánosságra hozását, továbbá az adatok kereshetőségét, fellelhetőségét szolgáló egységes közadatkereső rendszer kialakítását. A törvény arra is kötelezi a minisztériumokat és önkormányzatokat, hogy a világhálóra feltett jogszabálytervezeteikhez véleményezési lehetőséget biztosítsanak honlapjukon, mely lehetővé teszi az állampolgárok közvetlen beleszólását a törvényalkotási folyamatba.

A jogbiztonság érvényesüléséhez nem elegendő, ha csupán a Magyar Közlöny bárki számára ingyenesen hozzáférhető, mivel sok esetben egy-egy jogszabály számos más jogszabályt – akár eltérő hatálybalépéssel – módosít, ami a polgárok számára áttekinthetatlenné, ezért követhetatlenné teszi a jogrendszert. Ezért a törvény rendelkezik a Hatályos Jogszabályok Elektronikus Gyűjteménye felállításáról, mely az adott naptári napon hatályos valamennyi jogszabály hatályos szövegét egységes szerkezetben tartalmazza.

---

⁷¹ Szigeti Tamás - Szoboszlai Judit - Vissy Beatrix: Megfelelés az elektronikus információszabadság törvény követelményeinek 2007-2008 [Elektronikus dokumentum] Budapest, Eötvös Károly Közpolitikai Intézet, 2008. augusztus 16. 41 p. Elérhetőség:
http://www.ekint.org/ekint_files/File/tanulmanyok/az_e_infoszabadsag_tv_hatalyosulasanak_vizsgalata.pdf

⁷² Közlekedési, Hírközlési és Energiaügyi Minisztérium [Honlap]

Elérhetőség: <http://www.khem.gov.hu/feladataink/inform/inform>

Az elektronikus információszabadságról szóló törvény több lépcsőben lép hatályba. 2006. január 1-jétől kezdi meg működését a Hatályos Jogszabályok Elektronikus Gyűjteménye. Ezen a napon lép hatályba a főbb közigazgatási szervek elektronikus közzétételi kötelezettsége, s ugyancsak ekkorra kell megvalósítani a jogszabálytervezetek és jogszabályok interneten való közzétételét is.

2007. január 1-jétől kötelesek adataikat közzétenni a megyei önkormányzatok, valamint az 50 ezer főnél nagyobb városok önkormányzatai, míg a táblabíróságoknak és a Legfelsőbb Bíróságnak anonimizált ítéleteiket 2007. július 1-jétől kell nyilvánosságra hozniuk. Ennek eredményeként jött létre a Bírósági Határozatok Tára.

Az 50 ezer főnél kisebb települések önkormányzatai, továbbá az egyéb közfeladatokat ellátó szervek 2008. július 1-ével kötelezettek az adatközlésre. Az adatokat az Önkormányzati Rendelet Gyűjteménye szolgáltatja, természetesen az adatgazdák – az önkormányzatok – saját honlapjain kívül.

(Megjegyzés: A doktori értekezés nem tárgyalja a Bírósági Határozatok Tára⁷³, valamint az Önkormányzati Rendelet Gyűjteménye⁷⁴ [a honlapon Tára] adatbázisokat, tekintettel csekély relevanciájukra az általános könyvtári tájékoztatás szempontjából.)

3. Közadatkereső, közadattár

Az elektronikus információszabadság törvény előírja, hogy az informatikáért felelős miniszter közadatkeresőt⁷⁵ működtet. A közadatkereső használatával bárki

---

73 Bírósági Határozatok Tára [Honlap] Elérhetőség: <http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=anonim>

74 Önkormányzati rendeletek tára [Honlap] Elérhetőség: <http://nrt.bm.hu/>

75 Közadatkereső [Honlap] Elérhetőség: <http://www.kozadat.hu/kereso/>

hozzáférhet a közzétételre kötelezett szervek közzétett adataihoz, pontosabban – és ez nagyon lényeges – az arra utaló hivatkozásokhoz. Ezért az intézményeknek nem csak arról kell gondoskodniuk, hogy saját honlapjukon közzétegyék adataikat, hanem a közadatkereső részére el kell készíteniük az adataikat leíró adatokat is. Jelenleg 158 intézmény 8635 rekordjára lehet keresni a Közadattárát működtető Neumann Kht. adatai alapján.⁷⁶

A közadatkereső (ugyan az egyébként találó elnevezés gyakran keveredik a közadattár fogalommal) egyszerű, jól használható szabadszavas keresést tesz lehetővé. A részletes keresés és az intézménykeresés felkínált specifikációi, felsorolásai segítik a szisztematikus, tudatos keresést. Egyébként furcsa és szokatlan, hogy nem a kereső oldalán, hanem a közadattár domain-n található a keresést segítő leírás és szakszerű magyarázat.

A keresés eredménye – mint már előzőekben is jeleztem – sohasem maga a dokumentum, hanem annak metaadatai, amelyeken keresztül természetesen el lehet jutni a keresett információforráshoz.

Külön meg kell említeni a kereső két további minőségi szolgáltatását. Az első a „További rekordok”. Itt arról van szó, hogy a keresés eredményeként kapott találatok mellett ugyanazon intézmény a tárgykörben hozott további döntései jelennek meg. A „Részletek” bokszt a dokumentum alapadataira és hatályosságára vonatkozó információkat közöl. Egy példa: a keresett kifejezés az „elektronikus kereskedelem” volt. A 41 releváns találat közül az első a Nemzeti Hírközlési Hatóság egyik rendeletére mutatott. A „részletek” további információi:

6. ábra. A találati lista részletező táblázata

Mező	Minősítő	Érték
Cím		A hatósági ügyek intézésének rendjével kapcsolatos adatok
Létrehozó		Nemzeti Hírközlési Hatóság
Tárgy	Kulcsszavak	Elektronikus aláírás, elektronikus kereskedelem, Hírközlési építmény, Posta, Elektronikus hírközlési szolgáltatás, Piacfelügyelet, Frekvenciagazdálkodás
	Lista típusa	Általános közzétételi lista

---

76 Közadattár [Honlap] Elérhetőség: <http://www.kozadattar.hu/?q=hu/kozadatkereso>

	Egység megjelölése	A hatósági ügyek intézésének rendjével kapcsolatos adatok
Leírás		NHH, hatósági ügyek intézésének rendjével kapcsolatos adatok, tájékoztatók
Kiadó		Nemzeti Hírközlési Hatóság
Közreműködő		Nemzeti Hírközlési Hatóság Hivatala
Dátum	Elérhető	2006-09-01
	Megőrzés	A külön jogszabályban meghatározott ideig, de legalább 1 évig archívumban tartásával
	Frissítés	A változásokat követően azonnal
	Aktualitás	2006-09-01
Típus		Szöveg
Formátum		html
Forrás		http://www.nhh.hu/?id=hir&cid=875&mid=559&lang=hu
Nyelv		hun

4. Teljes szövegű jogszabályok az interneten – Hatályos Jogszabályok Elektronikus Gyűjteménye

Számos európai állammal ellentétben 2005 végéig Magyarországon nem volt olyan hivatalos, interneten elérhető adatbázis, amely lehetővé tette volna az ingyenes hozzáférést a hatályos jogszabályokhoz. A jogszabályok közzétételének módja a hivatalos lapokban (közlönyökben) való megjelentetés volt; ezek használhatósága azonban – különös tekintettel a jogszabályok és módosításaik tömegére – erősen korlátozott. Ezzel a közzétételi móddal az állam – a mai technikai szinten – nem tett eleget azon kötelezettségének, amely a jog megismerhetővé tételéről szól.

A fentebb tárgyalt 2005. évi XC. törvény az elektronikus információszabadságról a jogszabályok (elektronikus) nyilvánosságát két, egymást kiegészítő módon garantálja. Az újonnan megjelenő jogszabályok a Magyar Közlönyben, illetve a tárcaközlönyökben találhatók: elsőként ezek digitális közzétételéről rendelkezik a jogszabály. A törvények és különféle rendeletek magas száma, illetve ezek nagy részének szinte állandó módosulása a közlönyök alapján való tájékozódást rendkívül megnehezíti – nem is beszélve arról, hogy a régebbi jogszabályok így még mindig elérhetetlenek lennének. Ezért rendeli el a törvény ebben a pontban a „Hatályos jogszabályok elektronikus gyűjteménye”-nek kialakítását és működtetését. Az állampolgároknak így módjukban áll, hogy az adott pillanatban hatályos teljes joganyagot megtalálják, mégpedig különböző szempontok szerint kereshető formában.

A meghatározott időpontban hatályban lévő jogszabályok gyűjteményes megjelentetése nem újdonság a magyar jogszabálykiadásban: a Hatályos jogszabályok gyűjteményét évtizedek óta jelenteti meg a Magyar Közlöny kiadója. Az öt-, tízévente megjelenő nyomtatott jogszabálygyűjtemények a jelenlegi jogalkotási tendenciák mellett és a mai technikai szinten már nem elégségesek a jogszabályok megismeréséhez, illetve áttekintéséhez. Ezért vált szükségessé a Hatályos jogszabályok elektronikus gyűjteményének létrehozása. A gyűjteményben – az önkormányzati rendeletek kivételével – az adott naptári napon hatályos valamennyi jogszabály, valamint meghatározott további dokumentumok teljes szövege szerepel (az esetleges módosításokkal egységes szerkezetben).

A Hatályos jogszabályok elektronikus gyűjteménye a kormányzati portálon érhető el.⁷⁷ Különös módon az adatbázisnak nincs címe, egyetlen megjegyzés sem utal arra, hogy milyen dokumentumtárról van szó. Viszont a közadatkereső, és a Budapest Portál is erre az oldalra mutat, megadva az adatbázis pontos, már a törvényben is előre rögzített nevét.

Az adatbázist többféle módon használhatjuk: ha ismerjük a keresett dokumentum számát, évszámát, ezek megadásával, illetve a jogszabály típusának (pl. törvény, kormányrendelet, belügyminiszteri rendelet) egy legördülő listából való kiválasztásával közvetlenül elérhetjük, megkaphatjuk a szöveget a paragrafus megadásával – ez utóbbi különösen a nagyobb terjedelmű jogszabályoknál ad segítséget. A másik lehetőség a joganyagok teljes szövegében vagy címében, egy vagy több kifejezéssel való keresés. Ebben az esetben alapértelmezett a beírt keresőszavak csonkolása, de választhatjuk a pontos szó szerinti keresés lehetőségét is. Több kifejezés megadásakor a találatok listája azokat a jogszabályokat tartalmazza, amelyeknek szövegében valamennyi kifejezés előfordul legalább egy bekezdésen belül. A Hatályos jogszabályok elektronikus gyűjteményének „jognaptár funkciója” lehetővé teszi a tájékozódást arról, mely jogszabályok módosulása várható egy adott napon vagy időszakban.

„Természetesen nem szűntek meg működni a már több éve sikeres CD- vagy DVD-ROM formában megjelenő, előfizetéssel működő adatbázisok sem” – állapítja meg Karoliny Eszter a *„Teljes szövegű jogszabályok az interneten – Elektronikus információszabadság és következményei a könyvtárak számára”* című

---

77 Kormányzati Portál [Honlap] Elérhetőség: <http://www.magyarország.hu/kereses/jogszabalykereso>

tanulmányában.⁷⁸ Majd így folytatja: „a fent leírt, alapvető keresési funkciókhoz és tartalomhoz (hiszen a magyar jog jóval tágabb körű dokumentumrendszerre épül, mint a hatályban levő jogszabályok összessége) képest ezek jelentős mennyiségű és értékű többletszolgáltatást jelentenek: valószínűtlen, hogy az eddig ezeket használó szakkönyvtárak (és szakemberek) megelégednének az ingyenesen elérhető adatbázisokkal. Ugyanakkor azoknak a könyvtáraknak, amelyek eddig nem tudtak előfizetni egy hasonló adatbázisra, de internet-hozzáféréssel rendelkeznek, az új adatbázisok léte jelentős, jól kihasználható szolgáltatásbővülést jelenthet.”

A publikáció megjelenése óta eltelt két év a szerző megállapításait igazolták. A joganyag professzionális kezelését az elektronikus jogszolgáltató adatbázisok megjelenése nem befolyásolta, viszont a hozzáférés bővülése feltétlen előmozdíthatja az elektronikus közigazgatás fejlődését.

5. Magyar Közlöny elektronikus változata

Az adatvédelmi biztos 2006 márciusában ajánlást adott ki az Magyar Közlöny és más joganyagokhoz való elektronikus hozzáférés lehetőségeiről, esélyeiről.⁷⁹ Az ajánlás abból indult ki, hogy a jogszabályok kihirdetése nélkül nincs érvényes jog, a jogszabályok megismerhetősége nélkül nincs jogállam. A jogszabályok – ha úgy tetszik –, elsők tehát a közérdekű adatok sorában. Ezért az elektronikus információszabadságról szóló, idén január 1-jén hatályba lépett 2005. XC. törvény elfogadása, a jogszabályok kötelező elektronikus közzétételének előírása fontos lépés volt a közérdekű adatok nyilvánosságának szélesítése terén. A Magyar Közlöny és a Hatályos Jogszabályok Elektronikus Gyűjteményének internetes

---

78 Karoliny Eszter: Teljes szövegű jogszabályok az interneten – Elektronikus információszabadság és következményei a könyvtárak számára. In: Tudományos és Műszaki Tájékoztatás. 53. évf. 2006. 5. sz. 238-241. p.

79 A jogszabályok kötelező elektronikus közzétételéről szóló adatvédelmi biztosi ajánlás. 2006. március
Elérhetőség: <http://abiweb.obh.hu/abi/index.php?menu=aktualis/ajanlasok&dok=10945>

közzététele várhatóan erősíti az állampolgári jogtudatot, az önkéntes jogkövetést, segíti a civil szervezetek tevékenységét.

A vizsgálat megállapította, hogy a jogszabályok közzétételi gyakorlata lényegében megfelel a törvény előírásainak. A Magyar Közlöny használata azonban a jogkereső állampolgár számára rendkívül korlátozott. Csak arra van lehetősége, hogy az egyes számok szövegének egészét és kizárólag pdf. formátumban kimásolja, illetőleg, hogy a szövegen belül szavakra keressen. Az adott esetben több száz oldalt kitevő példányban nem lehet a tartalomjegyzékben felsorolt egyes jogszabályokra ugrani, nem lehet a szövegből részleteket elektronikusan kimásolni, és sem az egész szöveget, sem annak részeit nem lehet kinyomtatni.

A Hatályos Jogszabályok Elektronikus Gyűjteménye a törvény rendelkezésének megfelelően az adott napon hatályos jogszabályok szövegét tartalmazza. A felhasználó a jogszabályok számára, címére, valamint a szövegében kereshet, hozzáértőbb felhasználó a jogszabályt részben vagy egészben kimásolhatja és kinyomtathatja. Nem találhatja meg azonban a már elfogadott, de hatályba még nem lépett jogszabályokat, mint ahogy a már hatályon kívül helyezett, de egyes esetekben (például hatósági ellenőrzéssel összefüggésben vagy bírósági eljárás során) még alkalmazandó jogszabályokat sem. Az érdeklődőnek csak arra van lehetősége, hogy az aktuális dátumot megelőző vagy követő 20 napon belül hatályba lépett, illetőleg hatályba lépő jogszabályok, valamint az adott napon hatályba lépett módosítással érintett jogszabályok listáját megtekintse.

Az ajánlás hangsúlyozza, hogy a jogalkotó miközben kinyilvánította, hogy elvárható az államtól, hogy a jogszabályok megismerhetőségét mindig a legmagasabb technikai színvonalon a lehető legtöbb ember számára a lehető legalacsonyabb költséggel biztosítsa – indokolatlanul szűkre szabta ezt az állami kötelezettséget. Nem volt kellően tekintettel arra, hogy a joganyagban való jobb tájékozódás lehetősége Magyarországon különösen indokolt, hiszen a rendszerváltás és az Európai Unióhoz való csatlakozás miatti jogharmonizáció az egész hazai joganyag átalakítását követelte és követeli meg. Ez azt jelenti, hogy az elmúlt 16 év alatt közel kétezer törvény és törvénymódosítás, mintegy négyezer kormányrendelet, több tízezernyi miniszteri és önkormányzati rendelet született. A joganyagban való eligazodást tovább nehezíti Magyarország uniós csatlakozása, a közvetlenül alkalmazandó uniós jogszabályok hatalmas mennyisége.

Ha az állam az internet segítségével a felhasználó szempontjából a mindenkor legfejlettebbnek tekintett módon bárki számára hozzáférhetővé teszi a joganyagot, útmutatókkal segíti az abban való eligazodást, nem kegyet gyakorol. A XXI. században, az információs társadalom korában a tájékozódni akaró jogkereső állampolgár érdekeit az állami költségvetés fiskális szempontjai nem előzhetik meg. Nem egyeztethető össze a modern, szolgáltató állam eszméjével, hogy a joganyagban való valódi eligazodás lehetősége csak azok számára adott, akik ezt képesek megfizetni. A jogszabályok dzsungelében való tájékozódás elősegítése az államnak is eminens érdeke, hiszen ezzel erősíthető a jogbiztonság. Az állam nemcsak a jogi kultúra javításához járul ezzel hozzá, hanem fontos lépést tesz annak érdekében, hogy a jogban való eligazodás ne kevesek kiváltsága legyen.

Az ajánlás – egyebek mellett – felkéri az igazságügy-minisztert és az informatikai és hírközlési minisztert, hogy kezdeményezzék az elektronikus információs szabadságról szóló törvény módosítását annak érdekében, hogy az a rendelkezésre álló mindenkori legmagasabb technikai, informatikai színvonalon és a felhasználó számára a legelőnyösebb módon garantálja a Magyar Közlöny elektronikus változatának, valamint a hazai joganyag elektronikus gyűjteményének használatát.

Ha ma rákattintunk a Magyar Közlöny elektronikus oldalára⁸⁰, megállapíthatjuk, hogy az adatvédelmi biztos ajánlásának megfelelő előrelépés történt, és a jogszabályokhoz való hozzáférés teljes mértékben biztosított elektronikus formátumban. A Közlöny nyitólapján ez a szöveg áll:

Tájékoztatjuk Önöket, hogy a Magyar Közlöny, a Magyar Köztársaság hivatalos lapjának hiteles, elektronikus változata a 2008. évi XXV. törvény értelmében - amely az elektronikus információs szabadságról szóló 2005. évi XC. törvény módosításáról rendelkezik - 2008. július 1-jétől a www.magyarorszag.hu kormányzati portálon érhető el.

Honlapunkon a Magyar Közlöny-számok továbbra is elérhetők. Felhívjuk szíves figyelmüket, hogy a lap papíralapú, nyomtatott változata az eddig megszokott

---

80 Magyar Közlöny Online [Honlap] Elérhetőség: <http://www.magyarkozlony.hu/nkonline/index.php>

formában a továbbiakban is megrendelhető a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadónál (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6.)

Az elektronikus Magyar Közlöny a kormányzati portálról érhető el.⁸¹ Ugyan nehéz megtalálni az oldalt – talán ez a későbbiekben változni fog –, viszont megállapítható, hogy a használó számára világos és érthető használati segítséget nyújtanak. A segítség rekeszben ez áll:

A Magyar Közlöny oldalhű másolata papíron, illetve digitális adathordozón is terjeszthető. Amennyiben az elektronikus és a papíron, illetve digitális adathordozón terjesztett változat szövege egymástól eltér, az elektronikus változat szövegét kell hitelesnek tekinteni.

Felhívjuk figyelmét, hogy – a [jogszabályok előírásaiból](#) következően – a Magyar Közlönyök aktuális számai 2008. július 1-jétől kerülnek folyamatosan a honlapra. Az 1998. január 1. és 2008. július 1. közötti számokat, valamint a Törvények és Rendelet Hivatalos Gyűjteményének 2003. január 1-jét követően, de 2008. július 1-jét megelőzően kiadott számait 2008. július 31. után tesszük közzé.

Kiadványok

Az oldalon a Magyar Közlöny kiadványai találhatóak meg. A közlönyök mellett az oldal tartalmazza a Határozatok Tára és a Hivatalos Értesítő című kiadványok elektronikus verzióit, valamint a Törvények és Rendelet Hivatalos Gyűjteménye és a Hatályos Jogszabályok Gyűjteménye kiadványokat is.

Jogszabálykeresők

A Kormányzati Portál közlöny-oldala a Magyar Közlöny (és egyéb kiadványok) elektronikus változatait tartalmazza. Felhívjuk figyelmét, hogy a Magyar Közlöny lapszámai a már kihirdetett, de még nem hatályos jogi rendelkezéseket, módosító és hatályon kívüli jogszabályokat is tartalmazzák!

A hatályos, egységes keretbe foglalt magyar jogszabályokat a [Kormányzati Portál jogszabálykeresőjében](#) találja! A Hatályos jogszabályok elektronikus gyűjteménye (HJEGY)

---

81 Kormányzati Portál [Honlap] Elérhetőség: <http://kozlony.magyarorszag.hu/>

az adott naptári napon hatályos valamennyi érdemi magyar jogszabály hatályos szövegét tartalmazza.

A kiadványok megtekintése és letöltése

A honlapon a legfrissebb közlönyszámok találhatóak PDF fájlformátumban. A PDF a jobb egérgomb segítségével letölthető, vagy a bal egérgombbal kattintva megnyitható, ha a felhasználó gépén van PDF megnyitására alkalmas szoftver. A PDF megnyitására alkalmas Adobe Acrobat szoftver ingyenesen letölthető a gyártó oldaláról.

Hitelességellenőrzés

A hitelesség ellenőrzéséhez a Magyar Közlöny oldalról letölthető SDX szoftverre van szükség, amelyet letöltés után telepíteni kell. A telepítés után a közlönyszám PDF ikonja melletti "Hitelesség ellenőrzése" gombra kattintva ellenőrizheti az adott szám hitelességét!⁸²

C. E-kormányzati stratégiák Európában és Magyarországon; könyvtári vonatkozások

Az információs társadalom fejlődését hazánkban, és szerte Európában stratégiai tervezéssel igyekeznek elősegíteni. A kutatásokkal és több tudományágat átfogó elemző munkával előkészített stratégiák nem elméleti, íróasztalon született, és pályáját ott is befejező irományok: a megfogalmazott célkitűzések és a hozzá rendelt eszközrendszerek valóban irányt szabnak egy ország, illetve egész térségek fejlődésének.

A stratégiáknak ma már külön terminológiája van, gyakran összetéveszthetők a fogalmak, keverednek a nyilatkozat, bizottsági döntés, parlamenti döntés címek. Ehhez járulnak még a fordítási problémák, ha magyar változatokban írjuk le a dokumentumokat.

I. Európai stratégiatörténet⁸³

Európa már 1993-ban felismerte, hogy az információs szektor alapját a tágabb értelemben vett politikai döntésekbe ágyazott nemzeti stratégia képezi. Az információs társadalomról készített jelentés és az információs fejlődés előmozdítására megfogalmazott konkrét javaslatokat tartalmazó dokumentum Bangemann-jelentés⁸⁴ néven vált híressé 1994-ben, és tette elfogadottá és ismertté a

⁸³ Az ebben a pontban tárgyalt stratégiák - áttekinthető csoportosításban - eredetiben elérhetők az Európa szerver Információs Társadalom honlapjáról. Elérhetőség: <http://europa.eu/scadplus/leg/en/s21012.htm#eEurope>

⁸⁴ Európa és a globális információs társadalom. Az Európai Unió Tanácsának készült Bangemann-jelentés. [elektronikus dokumentum] 1994. június-július
Elérhetőség: <http://www.mek.iif.hu/porta/szint/muszaki/szamtech/wan/hatasok/bangemn.hun>

információs társadalmi célkitűzéseket az európai politikán belül. Romano Prodi irányításával 1999 decemberében látott napvilágot az eEurope első dokumentuma. A későbbi években ennek nyomán elkészült akciótervek mind a mai napig meghatározzák az Európai Unió információs társadalmának stratégiai irányvonalát.

Az eEurope dokumentumok célja a távol-keleti és az amerikai régiókhoz való felzárkózás, majd azt követően az élre törés, hogy 2010-re a legfejlettebb tudás alapú társadalom és gazdaság jöjjön létre Európában. Valamennyi eEurope program az ún. „Lisszaboni stratégia” része, amely az Unió versenyképességének növelését, a tudásalapú gazdaság megteremtését, a szociális kohézió valamint a foglalkoztatottság emelését tűzte célul, 2010-et jelölve meg végső határidőként.

A stratégiák sorát az eEuropa nyitotta meg még az előző évezredben. Céljaként természetesen az IKT eszközök terjesztését tűzte ki, hiszen akkor a mennyiségi fejlődés volt a legfontosabb. Elsődlegesnek tartották, hogy az állampolgároknak közvetlen és online hozzáférése legyen az oktatáshoz, képzésekhez, kormányzati információkhoz, egészségügyi szolgáltatásokhoz, kultúrához és szórakozáshoz, pénzügyi szolgáltatásokhoz stb. Az eEurópa arra törekszik, hogy egy digitálisan írástudó Európát hozzon létre és biztosítsa, hogy ez a folyamat a társadalom minél teljesebb bevonásával járjon, növelje a fogyasztói bizalmat és csökkentse az európai társadalom szegényebbjei és gazdagabbjai közti különbségeket.

2000-ben az európai állam- és kormányfők elfogadták a változás programját, a Lisszaboni Stratégiát, az első jelentős, máig ható európai irányelvet az információs társadalom tekintetében. Gyakran programnak, vagy cselekvési tervnek is nevezik. (Vigyázat: a Lisszaboni Szerződés teljesen más fogalomkör: az nem más, mint az EU új szerződéstervezet, amelynek külön nemzetenkénti elfogadása most zajlik, illetve nem zajlik, tekintettel az írországi elutasításra!)

A stratégia megfogalmazta: az Európai Uniót a világ legdinamikusabb és versenyképesebb tudás alapú gazdaságává teszik, amely képes a fenntartható

---

fejlődésre, több és jobb munkahellyel és erősebb társadalmi kohézióval, valamint a környezet jobb megbecsülésével.

Ennek a fő célkitűzésnek az eléréséhez a következő stratégiai eszközrendszer definiálták:

- a tudásalapú gazdaság és társadalom feltételeinek megteremtése hatékonyabb szakpolitikák révén az információs társadalom, illetve a kutatás-fejlesztés területén, továbbá a versenyképességet és innovációt célzó strukturális reform, valamint a belső piac megteremtésének folyamata által;
- az európai társadalmi modell modernizációja, azaz befektetés az emberbe, valamint a társadalmi kirekesztettség elleni küzdelem;
- a kedvező gazdasági növekedés fenntartása a megfelelő makrogazdasági mix alkalmazásával;
- a teljes foglalkoztatás, illetve a regionális kohézió feltételeinek megteremtése;
- az ún. új nyitott koordinációs mechanizmus (new open method of coordination) alkalmazása minden szinten, illetve az Európai Tanács koordinációs és stratégiai iránymutató szerepének erősítése.⁸⁵

A következő, hazánkat is érintő stratégia az eEuropa⁺ programterv. Ezt a csomagot a 2005-ben belépő országok részére dolgozták ki csatlakozásuk megkönnyítése érdekében. A 2000 májusában, Varsóban tartott Európai Miniszteri Konferencián a csatlakozó országok, felismerve a lisszaboni konferencián elfogadott kezdeményezés stratégiai jelentőségét, elhatározták, hogy a tagországok hivatkozott kezdeményezése alapján kidolgozzák saját iniciatívájukat, az eEurope plusz-t, amelyik átveszi az eEurope stratégiai célkitűzéseit, de ország-specifikus intézkedéseket és megvalósítási határidőket határoz meg. A közép-kelet európai országok kormányképviselőiből álló Információs Társadalmi Magas-szintű Közös Bizottság (Joint High Level Committee on the Information Society) 2000 októberében

---

85 További információ: LS-MP- Lisszaboni Stratégia – Magyar Platform [Honlap]

ülést tartott, hogy egy ilyen tervet, az eEurope plusz-t, körvonalazzon. A kezdeményezés célkitűzései:

- Felgyorsítani az Információs Társadalom alapvető építőelemeinek megfelelő működését.
- Felgyorsítani a mindenki számára elérhető hírközlési szolgáltatások nyújtását;
- Jogrendbe illeszteni az Információs Társadalomra vonatkozó közösségi vívmányokat.

Az Európai Unió a 15-ökre vonatkozó eredeti eEurope tervet 2002-ben felülvizsgálta, ami kisebb hangsúlyváltást eredményezett az információs társadalmi fejlesztésekben. Mindez egy új dokumentumban, az eEurope2005-ben öltött testet. A program értelmében Európának „mindent el kell követnie” az e-kormányzat, az online közszolgáltatás, az elektronikus oktatás, az elektronikus egészségügyi szolgáltatások és a dinamikus e-kereskedelmi környezet megvalósításáért.

Könyvtári szempontból ki kell emelni, hogy az eEuropa 2005 stratégiában jelent meg először a direkt e-kormányzati stratégia, és ezen belül is, a könyvtári adatbázisok prezentálása, mint elektronikus közszolgáltatás.

II. i2010, az érvényes európai információs stratégia⁸⁶

2005. június 1-jén adta ki az Európai Bizottság az i2010 programról szóló közleményét: A megújított lisszaboni növekedési és foglalkoztatási partnerségben kulcsszerepet játszó i2010 program az információs társadalomra és az audiovizuális médiára irányuló európai uniós politikák egységes kezelését célozza meg. Az Európai Bizottság három prioritást javasol az információs társadalom és a média területén folytatandó európai politika számára:

---

⁸⁶ Elérhető:

<http://europa.eu/scadplus/leg/en/cha/c11328.htm> (angolul)

<http://www.itforras.hu/engine.aspx?page=i2010> (magyarul)

- a) Az egységes európai információs tér kialakítása, amely az információs társadalom és a média területén előmozdítja a nyitott és versenyképes belső piacot (megfizethető, biztonságos, nagy sávszélességű kommunikációt, gazdag és változatos tartalmat, és digitális szolgáltatásokat kínáló egységes európai információs teret).

A célkitűzések szerint a következő négy kihívásnak kell megfelelni:

- sebesség (szélessávú internet);
- gazdag tartalom;
- interoperabilitás (a rendszerek, alkalmazások együttműködése, átjárhatósága);
- biztonság (a bizalom növelése; az internetes csalások és a káros, illegális tartalom elleni küzdelem).

- b) Befektetések az IKT-kutatásokba, és az innováció megerősítése, amely megalapozza a növekedést, a több és jobb munkahely megteremtését (világszínvonalú kutatás és innováció az IKT területén, felzárkózás Európa vezető versenytársaihoz).

A K+F beruházások növelése, a versenyképesség növelése érdekében a Bizottság többek között:

- 80 százalékkal növelné az IKT kutatások támogatását;
- a kutatások fókuszát a fejlesztés szempontjából szűk keresztmetszetnek számító területekre (interoperabilitás, biztonság, azonosítás, stb.) irányítaná;
- a 7. Keretprogramon belül prioritást biztosítana a stratégiai IKT kutatásoknak; valamint
- e-business szakpolitikák megfogalmazását sürgeti az IKT elterjedésének útjában álló akadályok legyőzése érdekében.

- c) A befogadó európai információs társadalom elérése, amely alapot teremt a növekedésnek és a foglalkoztatásnak, miközben kielégíti a fenntartható fejlődés követelményeit, és előnyben részesíti a jobb közszolgáltatást és az életminőséget.

Mindezek érdekében a Bizottság többek között a következő intézkedéseket tervezi:

- E-kormányzati Akcióterv elfogadása (2006);
- Európai Kezdeményezés az e-Bevonásról (e-Inclusion) (2008);
- Az életminőség javítását célzó kezdeményezések indítása (prioritások: idősödő társadalom, biztonságos közlekedés, kulturális sokszínűség és digitális örökség).

Az Európai Bizottság 2008. áprilisában jelentést adott ki a stratégiában megfogalmazott célok megvalósításáról. A kiadványban⁸⁷összegzik:

Az információs és kommunikációs technológiák (IKT-k) továbbra is a gazdasági és társadalmi modernizáció fontos hajtómotorjai. Jelenleg az EU üzleti vállalkozásai beruházásaik 20%-át fordítják IKT-ra, és az ágazat a kutatásra fordított összkiadásból 26%-kal részesedik. Ezen túlmenően az alapvető közszolgáltatások 60%-a immár teljesen elérhető online, és az Unió lakosságának több mint fele rendszeresen használja az internetet.

A 2005. június 1-jén indított i2010-stratégia volt az első koherens politikai keret a konvergens telekommunikációs és médiaszolgáltatások korában. Az elmúlt három évben jelentős előrehaladás történt. Néhány példán keresztül is jól szemléltethető az elért eredmények széles spektruma: elkészült az audiovizuális médiaszolgáltatások új keretszabályozása; újtárra indítottuk az elektronikus kommunikáció szabályozásának reformjavaslatait; működik a mobiltelefon határokon átnyúló használatának egységes piacát létrehozó szabályozás; elkezdtük a tárgyalásokat az online tartalmak Európán belüli nagymértékű növelésére irányuló kezdeményezésekről; jelentős új K+F és innovációs támogatási kezdeményezéseket indítottunk el és működtetünk (hetedik kutatási keretprogram, valamint a versenyképességi és innovációs program keretében az IKT-politika támogatásának programja); nemrégiben indultak az áttörést jelentő köz- és magánszféra közötti

---

87 Előkészületek Európa digitális jövőjéhez. Az i2010 féldíós értékelése. [Elektronikus dokumentum] Brüsszel, Európai Bizottság, 2008.

partnerségek (közös technológiai kezdeményezések); illetve újabban útjára bocsátottuk az elektronikus társadalmi integrációs kezdeményezéseket.

Eközben Európa világviszonylatban az élmezőnybe tartozik a digitális gazdaság kiépítése terén. A széles sávú szolgáltatások európai piaca – amely mintegy 90 millió vonallal rendelkezik – több előfizetőt foglal magában mint bármely más gazdasági térség, továbbá az európai lakosság fele rendszeresen használja az internetet. Néhány tagállam világviszonylatban is vezető szerepet tölt be a széles sávú szolgáltatások elterjedtségét, a mobilszolgáltatások penetrációját és az adatforgalmat illetően. Mindazonáltal a tagállamok között jelentős szakadék tátong, továbbá Európa a beruházások tekintetében alulteljesít más iparilag fejlett térségekhez viszonyítva, miközben Kína és India részéről egyre nagyobb versennyel kell szembenéznie.

III. i2010 Európai Stratégia e-kormányzati cselekvési terve⁸⁸

Az általános európai informatikai stratégia kiegészítésére külön is készült eGovernment cselekvési terv. A szükségessége mellett az szót, hogy felismerték: elkerülhetetlen az elektronikus kormányzattal együtt járó modernizáció felgyorsítása, mivel a kormányok nagy horderejű és egyre összetettebb kihívások (öregedés, éghajlatváltozás, terrorizmus) előtt állnak, miközben a polgárok jobb szolgáltatásokat, nagyobb biztonságot és hatékonyabb demokráciát, a vállalkozások pedig kisebb bürokráciát és nagyobb hatékonyságot várnak. Az Európai Unió egyre bővül és egyre sokszínűbb; új szükségletek és igények merülnek fel, például a határokon átnyúló zökkenőmentes közszolgáltatások kiépítése, valamint az Európán belüli mobilitási és vállalkozási lehetőségek növelésének biztosítása. Az elektronikus

---

⁸⁸ A bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. i2010 eGovernment cselekvési terv: az elektronikus kormányzat létrehozásának felgyorsítása a társadalom egészének javára. [Elektronikus dokumentum] Brüsszel, Európai Bizottság, 2006.

Elérhetőség: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0173:FIN:HU:DOC>

kormányzat hatékony eszköz lehet a kormányok kezében arra, hogy társadalmi elfogadottság mellett feleljenek meg ezeknek a kihívásoknak és igényeknek.

A cselekvési terv középpontjában öt, az elektronikus kormányzattal összefüggő fő célkitűzés áll, és mindegyikhez 2010-ig elérendő konkrét célok társulnak:

Befogadó e-közigazgatás:

2010-ig az Unió valamennyi állampolgára számára – korra, nemre, nemzetiségre és vagyoni helyzetre való tekintet nélkül – biztosítani kell a lehetőséget, hogy a technológiai platformok (digitális TV, személyi számítógép, mobiltelefon) széles skáláján hozzáférhessen az elektronikus közszolgáltatásokhoz.

Hatékony és eredményes: A közszolgálati tevékenységet ellátó hivatalok bürokratikus elemeitől megfosztott, transzparens, ügyfélközpontú és szolgáltató szemléletű, elszámoltatható közigazgatásra van szükség. A hatékonyság növelésében óriási szerepe lehet az információs és kommunikációs technológiákban rejlő lehetőségek kihasználásának.

Kulcsfontosságú szolgáltatások az állampolgárok és a vállalatok számára:

Azokban a tagállamokban, ahol erre a szabályozási környezet lehetőséget kínál, valamennyi közbeszerzési eljárás elektronikussá tételét és legalább felerészben az interneten keresztül történő lebonyolítását irányozzák elő.

Biztonságos szolgáltatások: Kényelmes, megbízható, könnyen hozzáférhető és egymással együttműködő közszolgáltatásokat kell nyújtani az állampolgároknak, amelyek lehetővé teszik az elektronikus személyazonosítást, hogy tartózkodási helyüktől függetlenül biztonságosan igénybe vehessék az elektronikus közszolgáltatásokat. A Bizottság ezért prioritásként kezeli az elektronikus ID-menedzsment területét és az elektronikus aláírás szabályozásának felülvizsgálatát.

Az állampolgári részvétel és az elektronikus demokrácia erősítése:

A demokratikus deficit leküzdésének hatékony eszköze lehet az állampolgárok bevonása a döntéshozatali folyamatokba. Ezért az akcióterv nagy jelentőséget

tulajdonít az információs és kommunikációs technológiáknak az állam és az állampolgárok közötti viszonyrendszer átalakításában.

Az EU elvárásai szerint a nemzeti közigazgatási rendszerek fejlesztését úgy kell elvégezni, hogy az kielégítse az EU interoperabilitási és páneurópai elvárásait.

Az interoperabilitási⁸⁹ elvárások:

Szervezeti interoperabilitás: Az interoperabilitás ezen aspektusának célja, hogy az együttműködő különböző struktúrájú folyamatok alapján működő adminisztrációk között megteremtse az egységet,

Szemantikai interoperabilitás: Biztosítja, hogy a rendszerek a más rendszerekből származó információkat precízen és értelmesen tudják kezelni.

Technikai interoperabilitás: A számítógépes rendszerek összekötéséből adódó technikai problémákat kezeli, mint pl. adatintegráció, adatprezentáció és csere, biztonság.

Pán-európai horizontális szolgáltatásokhoz kapcsolódás:

- Vállalkozások és állampolgárok számára páneurópai, soknyelvű on-line információs és interaktív szolgáltatásokhoz való hozzáférés,
- egységes hozzáférési lehetőség a szolgáltatásokhoz,
- az érintettek közérdekű kérdésekre és a közösségi politikák működésére vonatkozó vélemények és tapasztalatainak gyűjtésére szolgáló interaktivitás.

-

- Az összegzés még egyszer rögzíti a koncepciót:

---

⁸⁹ Interoperabilitás meghatározása: az információs és kommunikációs technológiai (ICT) rendszerek és az általuk támogatott ügyintézési folyamatok azon képessége, amely lehetővé teszi közöttük az adatcserét és az információk és tudás kölcsönös megosztását.

A hatékony és innovatív közigazgatás alapvető jelentőségű a globális szinten versenyképes Európa számára. Az elektronikus kormányzat a közszférában rejlő lehetőségek kiaknázásának kulcsa. Ez a cselekvési terv, amelyet már az i2010 kezdeményezés meghirdetett, kijelöli az európai elektronikus kormányzat előtt álló utat, a 2006 és 2010 közötti időszakra meghatározza az EK programjainak, kezdeményezéseinek és politikateremtésének gyújtópontjait, és menetrendeken és az elsőbbséget élvező területek stratégiai szempontú figyelemmel kísérésén keresztül gyakorlati síkon is megszabja a követendő irányt. A cselekvési terv sikeres végrehajtása az összes érintett fél együttműködésén múlik.

Vitathatatlan, hogy a stratégia elemei végigvonulnak a magyar stratégiákon, nemcsak hivatkozások szintjén, hanem a prioritások – vagy mint az egyik Kormány-akciótervben⁹⁰ áll – „prioritási tengelyek” meghatározásaiban is. Érdekes itt ismét megemlíteni, hogy az eGovernment alatt összefoglalóan értik a teljes közszféra elektronizációját. Döntő szemléleti újdonság, vezetési innováció, és ebben a magyar anyagok is lépést tartanak, hogy az e-közigazgatásban bármely változást csak akkor lehet elérni, ha azokat egyeztetik a civil szférával, valamint a gazdasági élet szereplőivel.

IV. Miniszteri deklaráció a IV. E-kormányzati Miniszteri Konferencia alkalmából⁹¹

2007. szeptember 19-21. között negyedik alkalommal rendezte meg az Európai Tanács Elnöksége és az Európai Bizottság az E-kormányzati Miniszteri Konferenciát az Európai Unió tagállamainak, a tagjelölt államoknak és az Európai Szabadkereskedelmi Társulás országainak e-kormányzatért felelős minisztereinek részvételével. A találkozó keretében a résztvevők elfogadták azt a miniszteri

---

⁹⁰ Elektronikus közigazgatás operatív program 2007-2008. évi felülvizsgált akcióterve
Elérhetőség: <http://www.nfu.hu/doc/329>

⁹¹ A konferencia honlapja: <http://www.egov2007.gov.pt>

nyilatkozatot⁹², amely az elmúlt időszak e-közigazgatási eredményeit és tapasztalatait figyelembe véve határozza meg a következő évek főbb stratégiai pontjait és az ehhez kapcsolódó cselekvési irányokat.

A nyilatkozat szerint az elmúlt években fejlődés tapasztalható az E-kormányzati Akcióterv céljainak megvalósítása terén. Az európai országok jól haladnak az e-kormányzati kezdeményezéseik megvalósításával, megfelelve a növekedési és munkahely-teremtési lisszaboni célkitűzéseknek. Az országok nagy többsége nemzeti akciótervet dolgozott ki a 2010-re kitűzött célok elérésére. A tagállamok egyetértésével közös munkatervet dolgoztak ki az elektronikus azonosításra (eID), valamint az e-közbeszerzésre és a befogadó e-kormányzatra.

A további fejlődés érdekében meghatároztak négy fő prioritási területet, amelyet az egyes e-kormányzati stratégiák megvalósításánál szem előtt kell tartani.

A közös EU irányvonal célkitűzése a határokon átnyúló interoperabilitás megerősítésére és az adminisztratív korlátok csökkentésére megkívánja, hogy a tagállamok meghatározzák azokat a szolgáltatásokat és tevékenységeket, amelyek egyszerűbbé teszik az állampolgárok számára a közszolgáltatásokhoz történő hozzáférést.

Annak érdekében, hogy minden állampolgár részesülhessen az infokommunikációs technológiára épülő közigazgatás előnyeiből, a befogadó e-kormányzat irányelveknek foglalkozniuk kell azzal, hogy mi a legjobb kombinációja az online szolgáltatásoknak és az egyéb igénybe vehető hálózati csatornáknak.

Az információs és kommunikációs technológiákon alapuló eszközöknek az átláthatósági és demokratikus elkötelezettségi irányelvek részeként való használata sikeres volt sok nemzeti, regionális és helyi kezdeményezés megvalósításában, az ebből származó tapasztalatok és eredmények megfelelő alapot képeznek a további fejlődéshez.

A résztvevők egyetértettek abban, hogy a Lisszaboni Stratégia által megkívánt nemzeti

---

92 A nyilatkozat szövege elérhető:

magyarul: www.telefalu.hu/test/service.php?act=myed_download&did=9&spec=dl&imgid=2550 -

angolul: http://www.megovconf-lisbon.gov.pt/images/stories/ministerial_declaration_final_version_180907.pdf

reformprogramoknak kifejezetten meg kell határozniuk az e-kormányzati kezdeményezések hozzájárulását a növekedéshez és a munkahelyteremtéshez, különös tekintettel a deklarációban kifejtett négy cselekvési irányra.

V. Magyar Általános Informatikai Stratégia: MITS

2003 novemberében a magyar kormány elfogadta a Magyar Információs Társadalom Stratégiát (MITS)⁹³. A MITS a fejlődés kulcsának az információs és kommunikációs technológiák alkalmazásának kiterjesztését tekinti.

A stratégia áttekinti, rendszerbe foglalja és koordinálja az információs társadalom megvalósításával kapcsolatos feladatokat. A stratégiai célok ún. főirányokba (gazdaság; közigazgatás; kultúra; oktatás; egészség; környezetvédelem; szélessávú infrastruktúra; hozzáférés; infrastrukturális szolgáltatások; tudás, ismeret; jogi és társadalmi környezet; kutatás és fejlesztés; esélyegyenlőség) sorolhatók, különböző szintű programokon keresztül valósulnak meg. A stratégia koordinált végrehajtásának szervezeti-pénzügyi feltételeit a MITS végrehajtása során létrejövő szabályozás biztosítja, a koordináció felügyeletét pedig az IHM vezetésével működő Információs Társadalom Koordinációs Tárcaközi Bizottság (ITKTB) látja el.

A 13 főirány között találjuk a Kultúra főirányt, amelynek célkitűzése: A kulturális örökség megőrzése és terjesztése érdekében az info-kommunikáció eszközeivel támogatni a hazai kulturális értékek strukturált összegyűjtését, rendszerezését, többnyelvű digitalizálását, on-line és off-line elérhetővé tételét.

---

93 Közlekedési, Hírközlési és Energiaügyi Minisztérium [Honlap]

A részletes feladatokat így határozza meg a stratégia:

A magyar stratégiai gondolkodásban a kultúra önálló megjelenésének kettős feladata van: az állagmegóvás és a kultúraterjesztés kettős kötelezettsége. Ennek figyelembevételével a hazai kulturális értékek strukturált, jól feltérképezett és elérhetőséget biztosító rendszerének kialakítása felé érdemes haladni. Alapvető cél a kulturális értékek számbavétele, majd a katalógusrendszerek teljessé tétele és összehangolása.

A folyamat fontosabb lépcsőfokai:

- *a Nemzeti AudioVizuális Archívum létrehozása*
- *a kulturális örökség digitalizálása*
- *a Kortárs Képzőművészeti Dokumentumtár létrehozása*
- *országos közös katalógusok építése a könyvtári, múzeumi, levéltári állományokról,*
- *a digitálisan létrejövő dokumentumok összegyűjtése, archiválása és katalógizálása,*
- *illetve ágazati ajánlások és szabványok kidolgozása a digitalizálás, archiválás és szolgáltatás terén.*

A nemzeti digitalizációs program elindítása nagyban hozzájárul a magyarországi internetfelhasználók számának növekedéséhez. A felhasználók, illetve a hasznos tartalmak körének bővülése a versenyképesség fokozásához, a munkapiaci esélyek javulásához segít hozzá, illetve támogatja a közoktatás korszerűsítését, az élethosszig tartó tanulást.

A program jelentős szerepet játszik majd a magyar kulturális értékek nemzetközi ismertségének és elismertségének növelésében.

Ennek a kulturális stratégiának a zászlóshajója az NDA projekt, amelynek hármasszója: esélyteremtés, érték- és hagyományőrzés, új értékek létrehozása. Az NDA azonban nemcsak tartalom-összeszervező és azt egységes technikai platformra helyező „szolgáltatás”, hanem válasz számos társadalompolitikai kihívásra is: az információs írástudás kialakítására, a műveltségi szint megőrzésére és fejlesztésére,

a globalizáció talán kissé eltúlzott félelmeire, a mindennapok kulturális fogyasztási szerkezetének befolyásolására. A kulturális értékek új elérési formája pedig nemcsak a határontúli magyarság, hanem az EU-országok és más nemzetek tagjai számára nyújt felületet a magyar kulturális értékek megismerésére.

Látható, hogy a stratégia kulturális főiránya szinte kizárólag könyvtári fejlesztéseket ölel fel. Még fontosabb, hogy ezek a programok meg is valósultak. Működik, sőt ma már meghatározó intézményként vesz részt a magyar kulturális rendszerben az NDA⁹⁴ és a NAVA⁹⁵ is.

Az NDA, mint működő intézmény napi gyakorlatával világosan szemlélteti azt a felfogást, amelyet értekezésemben az „archívum, mint köztér” fogalommal írtam le. Itt az adatforgalom kezdeményezése nem kiemelt és kijelölt szervezetek monopóliuma, illetve maga a tartalom is többszektorú és nem előre determinált értékeken alapul. A bemutatkozó szövegben ez áll: *„Az NDA az önszerveződés, a közösségi együttműködések, az egyéni és intézményi kooperációk fontosságát hangsúlyozza – mint a hálózati médium történelmileg egyedi és fontos vonását –, és vállalja a nyitottság elvének támogatását, vagyis alulról szerveződő megerősítését.*

Az NDA reményei szerint mind többen lesznek olyanok – nem csupán intézmények, hanem magánszemélyek is –, akik maguktól jelentkeznek azzal, hogy a birtokukban lévő digitális tartalmat szeretnék az NDA-n keresztül is elérhetővé tenni. Az NDA a kulturális tartalmakon túl egyéb irányokban is nyitott. Közigazgatási és üzleti adatvagyon begyűjtésével éppúgy foglalkozik, mint ahogy nyitott a különféle tudományos kutatási eredmények, pályázati produktumok, tanulmányok, piackutatások eredményeinek hozzáférhetővé tételére is. A programnak nem célja megszűnni, hogy ki milyen tartalmat kíván elérhetővé tenni. Bizonyos törvényi és alapvető morális elvek betartása mellett lehetőséget kínál a szokatlan vagy éppen nem a "magas kultúrába" tartozó tartalmak kereshetőségének biztosítására is.”⁹⁶

---

94 Nemzeti Digitális Adattár [Honlap] Elérhetőség: www.nda.hu

95 Nemzeti Audiovizuális Archívum [Honlap] Elérhetőség: www.nava.hu

96 Nemzeti digitális Adattár [Honlap] Elérhetőség: http://www.nda.hu/nda_celja

A MITS számba veszi és meghatározza a további fejlesztéseket az e-kormányzat területén is. Ezeket a megállapításokat azonban a konkrét e-kormányzati stratégiák részben tárgyaljuk.

VI. Új Magyarország fejlesztési terv⁹⁷

Az Új Magyarország Fejlesztési Terv legfontosabb célja a foglalkoztatás bővítése és a tartós növekedés feltételeinek megteremtése. Ennek érdekében hat kiemelt területen indít el összehangolt állami és uniós fejlesztéseket: a gazdaságban, a közlekedésben, a társadalom megújulása érdekében, a környezet és az energetika területén, a területfejlesztésben és az államreform feladataival összefüggésben.

Az államreform referencia-folyamat keretében dolgozták ki az Elektronikus Közigazgatás Operatív Program Akcióterve 2007-2008⁹⁸ dokumentumot. Ebben fogalmazódnak meg olyan kérdéskörök, mint a proaktív ügyfélkiszolgálás, a Közigazgatási Informatikai Közmű. Ezek a témakörök napjainkban a leginkább meghatározzák az e-kormányzat lehetőségeiről folytatott társadalmi, szakmai vitákat.

---

97 Nemzeti Fejlesztési Ügynökség [Honlap] Új Magyarország fejlesztési terv. Magyarország Nemzeti Stratégiai referenciakerete 2007-2013. Foglalkoztatás és növekedés

Elérhetőség: http://www.nfu.hu/uj_magyarország_fejlesztési_terv_2

98 Elérhetőség megegyezik az előző lábjegyzetben megadottal

VII. E-közigazgatás 2010 Stratégia⁹⁹

Az E-közigazgatás 2010 Stratégia célja, hogy olyan e-közigazgatási jövőképet fogalmazzon meg, amely a következő évtized fejlesztéseinek részletes céljaihoz egységes keretet ad, egyben meghatározza a célok elérését befolyásoló legfontosabb stratégiai tényezőket. A dokumentum célja, hogy átfogja az összes olyan lényegi területet, amelyet az intézményeknek saját szolgáltatásaik kialakításánál figyelembe kell venniük, illetve azokat a horizontális és integrációs programokat, amelyek megalapozzák és elősegítik az e-közigazgatás rendszerszerű működését a kormányzat egészére vonatkozóan. A stratégia négy alapeleme:

- a közszolgáltatások átalakítása az állampolgárok, a vállalkozások és a velük közvetlen kapcsolatban dolgozó köztisztviselők érdekében;
- a közigazgatás szervezetei és a közszolgáltatások háttérrendszerei számára integrált szolgáltatások bevezetése a közigazgatás átlátható és hatékony működése érdekében;
- a közszféra szakmai hozzáértésének (technológiai felkészültségének, technológiabefogadó képességének) növelése a vezetés és a megvalósítás szintjein a közszolgáltatások hatékony nyújtása érdekében;
- a vállalkozások, az állampolgárok és kiemelten az információs társadalom szempontjából hátrányos helyzetűek e-közigazgatás alkalmazási képességének fejlesztése.

7. ábra e-kormányzati közmű matrix¹⁰⁰

Technikai feltételek Az közműszolgáltatások technikai és kommunikációs feltételeinek a

99 Elektronikus kormányzat-központ [Honlap]

Elérhetőség: http://www.ekk.hu/hu/ekk/letoltheto/20080707_eksteljes

100 Hazai eKormányzati szabályozási eredmények és további teendők. Elektronikus kormányzat-központ [Honlap]

Elérhetőség: <http://www.logister.hu/letoltesek/konferencia3/eKormanyzat.ppt#275,18,A> közmű építőkövei

biztosítása	megteremtése, a résztvevők és a kommunikáció hitelességének biztosítása az állami, üzleti és magánszféra között (elektronikus aláírás).
Szabályozási feltételek biztosítása	Az államigazgatási és közigazgatási eljárások létrehozása.
Nemzetközi kapcsolatok kiépítése	Nemzetközi elvárásoknak és kötelezettségeinknek való megfelelés biztosítása (EU-kapu, szabvány és törvénytar, nemzetközi csatlakozó felület kiépítése)
Moderátor tevékenység	A szolgáltatások bevezetésével, fejlesztésével és terjesztésével kapcsolatos feladatok ellátása. A meglévő szolgáltatások integrálása, ágazatok közötti koordináció, a humán erőforrások fejlesztése és szemlélet-formálás.
Garanciarendszer létrehozása	Hatósági és felügyeleti funkciók ellátása, melynek célja, hogy megteremtse a felhasználók bizalmát, valamint garantálja, hogy a szolgáltatások a mindenkori törvényeknek megfeleljenek.
Társadalmi kontroll szervezése	Társadalmi ellenőrzés és visszacsatolás lehetőségének a biztosítása. Szakmai, tudományos szervezetek, szolgáltatók és felhasználók érdekképviselői rendszerének a kidolgozása

A stratégia megállapítja: A közigazgatási és a hozzá kapcsolódó önkormányzati reform célja az ügyfélközpontú igazgatási szolgáltatások és a takarékosan és hatékonyan működő állam kialakítása, valamint az igazgatási szolgáltatások ügyfélközpontúvá alakítása és eredményességének javítása a következő részcélok mentén:

- A központi közigazgatás stratégia szerepének erősítése;
- Az önkormányzatok minőségi, szakmai ajánlásokkal történő folyamatos támogatása;
- A szolgáltatások fejlesztésénél – egy egységes megjelenésű közigazgatás megteremtésével – az ügyfelek igényeinek szem előtt tartása;
- Magas minőségű, hatékony és számon kérhető szolgáltatásokat nyújtó eredményorientált közigazgatás létrehozása.

A stratégia-dokumentum tervezetét 2007. július 17-én a Közigazgatási Informatikai Bizottság megvitatta, és a Kormány 2008. július 2-án tudomásul vette az E-közigazgatás 2010 Stratégiáról szóló jelentést.

Értekezésem témája szempontjából megállapítható, hogy a stratégia adatmenedzsment és információmenedzsment szakaszai foglalkoznak az elektronikus közigazgatás tájékoztatási és információ-gazdálkodási vonatkozásaival. A két fejezet abból indul ki, hogy a közszféra a legkiterjedtebb információk birtokosa, a korszerű adatbázis-kezelő funkciók mégsem jellemzőek. A két fejezett pontos szövege:

104. Az adatmenedzsment fő célja:

c) A leggyakrabban keresett szolgáltatások adatháttérének átvizsgálása, és folyamatos korszerűsítése azzal a céllal, hogy megteremtődjön az ágazati rendszerek közti hatékony kommunikáció. Az adatok formai és tartalmi szabványosításának megoldása, valamint az ágazati rendszerek közti, az adatvédelem követelményeivel összhangban álló adatintegrációs lehetőségek felmérése és interoperábilis adatkapcsolatok megteremtése.

105. A hatékonyság kialakításának forrása a standardizálás és az interoperabilitás elemeinek a rendszerbe építése. A terület továbbfejlesztése során alapvető követelmény, hogy kialakuljon az összhang a személyes adatok megfelelő védelme és a magas minőségű, minimális bürokráciával járó, hatékonyabb szolgáltatások nyújtása között.

106. Jelenleg az egyes nyilvántartási rendszerek közti interoperabilitás szintje alacsony. Az állami intézmények közötti adatszolgáltatás lehetősége még a törvényben lehetővé tett esetekben sem biztosított, vagy csak korlátozott mértékben, egyedi és költséges fejlesztések révén. Korszerű adatbázis-kezelő funkciók nem jellemzőek.

107. Az online szolgáltatások fejlesztéséhez, és az egyes hivatalok háttértevékenységének továbbfejlesztéséhez alapvető feltétel, a leggyakrabban keresett szolgáltatások esetében a nyilvántartások között a szükséges interoperábilis adatszolgáltatási lehetőségek kialakítása. A nemzeti nyilvántartások együttműködésére egy olyan modell kidolgozása szükséges, amely alkalmas a páneurópai adatszolgáltatás megvalósítására is.

108. Az információmenedzsment célja:

d) Az informatikai rendszerek közti rendszerszintű együttműködési képesség megteremtése, a leggyakrabban keresett szolgáltatásokat működtető szervezetek között az együttműködés előmozdítása annak érdekében, hogy az információ megosztása és az együttműködés az egész közigazgatáson belül hatékonyabban történjen.

109. A közszféra a legkiterjedtebb információk birtokosa. Az új információs és hírközlési technológiák példátlan lehetőségeket teremtenek a különböző forrásokból származó tartalmak összekapcsolására és kombinálására. A közigazgatásban keletkezett dokumentumok és információk rendszerben történő tárolása és hozzáférhetővé tétele, információs termékek és szolgáltatások formájában hasznos tartalomforrást jelentenek a vállalkozások, az állampolgárok és a közigazgatás számára egyaránt. Ennek a személyes adatok védelmi követelményeivel összhangban álló megoldásait kell kialakítani.

110. Jelenleg a közigazgatás alapinformációit hordozó dokumentumok kezelése, az újrahaznosítható információk kinyerése, tárolása és az információk szolgáltatása ágazati, vagy intézményi koncepciók alapján, eltérő minőségben, vagy egyáltalán nem történik. Így a közigazgatáson belüli információk jelentős része elvesz a közigazgatás többi szereplője, a vállalkozások és az állampolgárok számára. A közigazgatási feladatot ellátó szervek és személyek, valamint ezek változásait bemutató, folyamatosan aktualizált kataszteri rendszerének kialakítását a következő szempontok teszik szükségessé:

- *a közigazgatási szervek összetett rendszerét az állam szolgáltatófunkciójának továbbfejlesztése végett átláthatóbbá kell tenni az állampolgárok és az érintett gazdasági szervezetek számára,*
- *a lényeges információkhoz való hozzáférést mindenki részére szükséges biztosítani,*
- *A közigazgatás modernizációjáért felelős szervek számára többletinformációk keletkeznek, ami hozzásegíthet a modernizációs folyamatok hatékonyabb tervezéséhez.*

111. A közigazgatás egységes alapokon álló információ-menedzsmentjének létrehozása érdekében ki kell alakítani az Egységes Információ Gazdálkodási Szabályozási- és Keretrendszert. Ez a keretrendszer tartalmazza a közszféra információ-gazdálkodási követelményrendszerét, az adatok kapcsolatának leírását szolgáló eszközrendszert (ide értve a logikai összefüggéseket és a térbeli referenciákat), valamint az egységes megvalósításhoz szükséges szabványokat. Az egységes információgazdálkodás kialakítása jelentős mértékben javíthatja a közigazgatási tevékenység hatékonyságát, ugyanakkor komoly kihívást is jelent a személyes adatok megfelelő védelme szempontjából.

A stratégia az ügyfél tájékoztatás elektronikus megszervezését a 141. pontban leírtak szerint kívánja megvalósítani:

141. Stratégiai cél egy olyan integrált közigazgatási ügyfélszolgálati hálózat kiépítése, mely az állampolgárok számára, a különböző élethelyzetekből adódó problémák, ügyek megoldásához a személyes, telefonos és webes ügyfélszolgálatot összehangoltan nyújtja. Az ügyfélszolgálat célja, hogy minden állampolgár, civil szervezet és vállalkozás a létrehozott tudásbázis lehetőségeit kihasználva vehesse igénybe a közigazgatás szolgáltatásait, felkészültségtől, technikai körülményeitől függetlenül. Ezt a lehetőséget az állampolgárok számára az eMagyarország Pontok hálózatán keresztül is lehet biztosítani, mint decentralizált Front Office hálózaton, ahol egységes színvonalon, minőségbiztosítottan elérhetők az e-szolgáltatások, valamint a szakképzett eTanácsadók segítségével biztosított a szolgáltatások egyenlő esélyű használata. Az ügyfélszolgálat az ügyfelek előzetes felkészítésével, a

releváns szolgáltatások kiválasztásával, az ügyindításban, az ügyintézésében nyújtott támogatással javítsa a közigazgatási szolgáltatások hatékonyságát.

Az eMagyarország pontok jelenős része könyvtárakban lett felállítva. Ez már önmagában is figyelemreméltó, ugyanakkor nehezen érthető, hogy ebben – a szövegben jelzett – „tudásbázis” létrehozásában, majd működtetésében az alapvetően információ-gazdálkodásra alapított és fenntartott intézmény, a könyvtár, miért nem kapott stratégiaileg is megerősített, aktív pozíciót. Ezt a kérdést további kutatásoknak kell majd elemeznie, különösen olyan látószögből, hogy a fejlesztések további szakaszába a tudás-archiváló és tudás-szolgáltató intézmények mégis bekapcsolódhassanak.

VIII. A könyvtár: ötödik prioritás

A stratégiák nyomán, és természetesen a fejlődési tendenciák érvényesülése eredményeként a Kormány határozatot¹⁰¹ hozott (1044/2005. (V. 11.) Korm.) az elektronikus szolgáltatások definiálására, igazgatási környezetének megreformálására. A döntés a Kormány, az Európai Bizottság által (COM/2001/0140 final) meghatározott, leggyakrabban keresett 20 (Magyarországon 27) közszolgáltatás elektronizálásának felgyorsítása érdekében teendő prioritásokat határozza meg. Az ötfokú skálán a könyvtári szolgáltatásokat ötödik prioritásnak

---

101 Hatályos Jogszabályok Elektronikus Gyűjteménye [Honlap]

határozza meg. A táblázat értelmezéséhez a szintek leírását lásd az A. fejezet VII. Az *elektronikus közigazgatás szintjei* pontban. Határidőre elvárt szint: 2005 dec. 31.

8. ábra. A könyvtár, mint elektronikus közszolgáltatás teljesítményterve

Szolgáltatás magyar megnevezése	Szolgáltatás angol megnevezése	Szolgáltatás kódja	Felelős	Jelenlegi szint	Határidőre elvárt szint
Közkönyvtári katalógusok hozzáférhetősége, keresési lehetőségek elérése 1954-ig visszamenőleg	Public libraries (availability of catalogues, search tools)	CIT 8	a nemzeti kulturális örökség minisztere	2. szint	3. szint

A szolgáltatás megnevezése kockában nehezen igazolható az 1954-es év-meghatározás. Ráadásul az irányelvekben még 1957. év szerepelt. Nem ismerete, hogy milyen érvrendszer alapján alakult ki ez az évszám. A 3. szint, a tranzakciós szint itt kérdéses terminológia: azt jelenti, hogy az adatbázisokhoz hozzá lehet férni, azokból adatokat lehet kinyerni, de maga a keresett dokumentum hozzáférhető-e? Ez tranzakció, vagy már teljes folyamat, azaz transzformáció, a negyedik szint. De akár lehet targetált szolgáltatás, tehát ötödik szint is. Sajnálatos, hogy nem állnak rendelkezésre háttéranyagok, magyarázatok, erre a néhány elemében nem kellően megvilágított határozathoz.

D. Az e-közigazgatás, e-kormányzat, és az elektronikus közszolgáltatások hazai és európai helyzete általában és a számok tükrében

Az e-közigazgatás helyzetértékelésével, fejlődésének történeti elemzésével foglalkozó tanulmányokat rendszeresen publikálnak hazai kutatóműhelyek, szakmai szervezetek. Ezek közül – költségtérítés nélkül hozzáférhető módon – talán a legismertebbek az ITTK Elektronikus közigazgatás műhely¹⁰² E-közigazgatás éves jelentései, valamint az ehhez a kutatócsoporthoz is köthető, de más közreműködők bevonásával is készülő Kék Notesz¹⁰³, amely az Internethajó éves „vízre szállásához” datált átfogó értékelés. Említeni kell még az IT-Business Source Books rendszeres kiadványát, amely a Bell Research kutatásaiból ad összegzést.¹⁰⁴

Az általános helyzetkép megismerését segítik az e-közigazgatással foglalkozó állami szervezetek tanulmányai, stratégiái. Az Elektronikus kormányzat-központ, az informatikáért felelős minisztérium, valamint az Infokommunikációért és E-közigazgatásért Felelős Szakállamtitkárság is rendszeresen közöl elektronikus formátumú visszatekintő elemzéseket, illetve a helyzetértékelések részei az elfogadott stratégiáknak.

---

102 Információs Társadalom és Trendkutató Központ [Honlap] Elérhetőség: <http://www.ittk.hu/web/egov.html>

103 Diósy Tamás - Enyedi Nagy Mihály – Pintér Róbert: Kék Notesz. A 8. Internethajó helyzetjelentése. [Elektronikus dokumentum] Budapest, közreadja az ENAMIKÉ és a eWorld, 2007. 29 p.

Elérhetőség: http://internethajo.hu/media/Internethajo_Kek_Notesz_2007.pdf

104 Az ICT-piac nagykönyve '08. Főbb szereplők, tények és számok a hazai ICT –piacról. Szerk. Sziebig Andrea. Budapest, IT Business Publishing Kft., 2008. 138 p.

Az alkalmanként megjelenő, többnyire termékbejelentésekhez kapcsolt nagyvállalati kiadványok is bőven szemléznek az egyébként drága, így nehezen elérhető iparági kutatásokból. A Microsoft kiadványait¹⁰⁵ említem, de más nagy multinacionális cégeknek is vannak hasonló köteteik.

I. Az elmúlt tíz év főbb trendjei az elektronikus közigazgatásban

Az Információs Társadalom és Trendkutató központ tízedik éves fenállása alkalmából évtizedes kitekintésű összefoglaló tanulmányt készített a világ – és benne a hazai – társadalmi informatika fejlődéséről. Ebben külön fejezetben mutatják be az elektronikus közigazgatás történetét, három jól elhatárolható szakaszra bontva. A felosztásuk a következő:

- Első korszak: a közigazgatás informatizálása
- Második korszak: az e-közigazgatás alapjainak lerakása
- Harmadik korszak: az e-közigazgatás társadalmasítása¹⁰⁶

A hivatkozott tanulmány alapján az alábbiakban igyekszem összefoglalni a kezdetektől napjainkig tartó fejlődés főbb vonalait.

A közigazgatás válaszúthoz érkezett a 21. század küszöbén, a változás kényszerét a szociális és gazdasági kihívások, az intézményi megújulás, az új technológiák elterjedése, valamint a felhasználói igények változása generálja. Hatékony, produktív és minőségi kormányzati, közigazgatási gyakorlatra van szükség, hiszen a gazdasági-társadalmi versenyképesség meghatározó elemévé vált a modern közigazgatás. Az e-kormányzat maga, pontosan erről szól: hozzon hatékony szervezeti megújulást az

---

105 Versenyképességi évkönyv 2007. Szerk. Viszt Erzsébet. Budapest, GKI Gazdaságkutató Zrt. 2007. 176 p.

106 A világ előrehaladása az információs társadalom terén 1998-2008. World Progress Report [Elektronikus dokumentum] Készítette a BME-UNESCO ITTK kutatócsoportja. Budapest, 2007.

infokommunikációs eszközök segítségével, hogy a magasabb elvárások kezelhetők legyenek, jobbá váljanak a szolgáltatások, több polgár vegyen részt a demokratikus folyamatokban, megerősödjön a politikai intézmények és intézkedések támogatottsága, olcsóbb és gyorsabb közigazgatási szolgáltatások legyenek elérhetők.

Az elmúlt évtized fontos tapasztalata, hogy az e-kormányzat nem a célja a fejlesztéseknek, hanem az eszköze a reformoknak, és hatással van egy ország egész informatikai fejlődésre, akár tartalmi, akár technikai oldalról vizsgáljuk az e-kultúrák evolúcióját.

Az elmúlt egy évtized tehát meglepően nagy, jelentős, ma még szinte felmérhetetlen kisugárzású változásokat hozott az e-közigazgatás terén. A közigazgatás elektronizálása még csak a számítógépek és az internet használatának elterjesztéséről szólt, napjaink elektronikus közigazgatása viszont már a teljes közigazgatási munka és szolgáltató oldali folyamatok modernizálásáról, egyszerűsítéséről, az ügyféloldali szolgáltatások kényelmesebbé, olcsóbbá, átláthatóbbá válásáról, sőt már a demokrácia, az állampolgári részvétel kiterjesztéséről. Míg kezdetben főleg az volt a kérdés, a közigazgatás milyen mértékben használja a modern információs és kommunikációs eszközöket, addig mára inkább az lett, hogy ezen eszközök segítségével mennyire sikerül előmozdítani a társadalom, a gazdaság versenyképességét, az e-közigazgatás milyen mértékben járul hozzá a befogadó – azaz magas mértékben integrált – információs társadalom fejlődéséhez.

Az elmúlt 10 év dinamikus változásának főbb trendjeit a következőkben foglalhatjuk össze:

- **A közigazgatás informatizálásának több évtizedes idejét az e-közigazgatás alapjainak lerakása követte**, azonban az elmúlt 10 évben már ezen a szakaszon is átléptünk, így immár az e-közigazgatás társadalmasításának korszakában élünk. A közigazgatási informatizáció időszakának lezárását az első e-közigazgatási rendszerek kiépítését megcélzó stratégiák megjelenése jelentette az 1990-es évek elején. A napjainkat jellemző korszak – amit az e-közigazgatás társadalmasításának nevezünk – kezdetét pedig a 2005-ös esztendőhöz köthetjük, méghozzá a Manchester-i e-közigazgatási Miniszteri Deklarációban¹⁰⁷,

---

107 Miniszteri e-kormányzati konferencia, Manchester, 2005. november 24-25. [Elektronikus dokumentum] In:

majd ezt követően a Rigai Nyilatkozatban¹⁰⁸ megfogalmazott befogadó e-közigazgatási szolgáltatások kiépítésének szorgalmazásához.

- **Az e-közigazgatás kiépítése nem célja a fejlesztéseknek, hanem pusztán egy nagyon hatékony eszköze annak elérésére,** hogy a közigazgatás hatékonysága növekedjen, a szükségessé váló szervezeti változásokat előmozdítsa, aminek révén az adminisztráció költségei, terhei csökkennek.
- **Megváltozott a felhasználói profil:** Kezdetben főleg a nagyvárosokban lakó fiatalok voltak az e-közigazgatás használói, míg a nekilendülés szakaszában egyértelműen a kisebb településen élő idősebbek az elsődleges felhasználók.
- **A közigazgatási intézmények irányába mutató csökkenő bizalomhiányt nem sikerült megszüntetni.** Ennek érdekében a nyitottság, átláthatóság és a deliberatív demokrácia előmozdítása került előtérbe. Ezt a legújabb trendek szerint a Web 2.0 alkalmazások és az ezek mögött meghúzódó filozófia, viselkedésmód hatékonyan elő tudja segíteni.
- **Többcsatornás szolgáltatások honosodnak meg,** ugyanakkor a felhasználók jelentős része még mindig igényli az azonnali visszajelzést, reakciót, amit még a telefonos ügyfélközpontok ki tudnak elégíteni, de egye-mail már nem biztosan. Az Európai Unió polgárai egyértelműen igénylik az e-kormányzati szolgáltatásokat: az online közszolgáltatásokat igénybe vevő személyek 55 százaléka az Unióban pozitívan nyilatkozott azokról.

Infonia. E-kormányzati hírlevél. 31. szám. 2005. december

Elérhetőség: www.ekk.gov.hu/hu/ekk/Infoniahirlevelek/ekormhirl31.pdf

108 European Commission Information Society and Media [Honlap] Ministerial Declaration. Riga, 11-13 June 2006. Elérhetőség: http://einclusion.hu/wp-content/uploads/2007/09/riga_dec.pdf Magyarul ismerteti az Információs társadalmi befogadás magyar oldala: <http://einclusion.hu/2007-09-14/rigai-nyilatkozat/>

- **A világ pénzügyi kiadásainak 30 százaléka a kormányzati szférában történik¹⁰⁹**, azaz a közigazgatás hatékonyságának néhány százalékpontnyi növelése is igen jelentős megtakarítást jelenthet makroszinten, ugyanakkor a felhasználók oldalán is jelentős mértékű megtakarítás érhető el éves szinten az online szolgáltatások igénybevétele révén.
- **Az e-közigazgatás egy professzionális és politikailag kiemelt jelentőségű szakterületté vált.** Az Európai Bizottság adatai szerint 2004-ben az Unióban közel 12 milliárd eurót költöttek e-közigazgatásra, míg 2007-ben egyedül az Egyesült Királyságban ennél többet, mintegy 18 milliárd eurót költöttek erre a területre.¹¹⁰
- **A nemzeti e-közigazgatási rendszereknek egyre inkább meg kell felelniük a nemzetközi, határokon átnyúló együttműködés képességének**, ami előtérbe helyezi a nyílt szabványok és a szabad szoftverek használatát, valamint az olyan kulcsmegoldások elterjesztését, mint az e-azonosítás és az e-közbeszerzés.
- **Minden fejlett országban kiemelhető egy-egy zászlóshajó projekt, fejlesztés az e-közigazgatás terén.** Ezek a projektek kicsiben mutatják meg az e-közigazgatásban rejlő lehetőségeket. Ilyen például Észtország e-szavazási rendszere, Egyesült Királyság e-petíció projektje vagy a UK Online nyilvános hozzáférési hálózata, Szingapúr egykapus engedély-kiadási rendszere vállalkozásoknak, Magyarországon pedig ilyennek tekinthető az Ügyfélkapu kiépítése, valamint az e-adózás kötelezővé tétele.

---

109 Borovitz Tamás - Csótó Mihály - Molnár Szilárd – et.al.: Elektronikus közigazgatás éves jelentés 2006. Készítette a BME-UNESCO Információs Társadalom és Trendkutató Központjának (ITTK) kutatócsoportja a Tárki és az ITHAKA szakmai partnersége mellett. Budapest, 2007. február. 4. p.
Elérhetőség: http://www.ittk.hu/web/docs/ITTK_EKOZIG_2006.pdf

110 Borovitz Tamás - Csótó Mihály - Molnár Szilárd – et.al.: Elektronikus közigazgatás éves jelentés 2007. Készítette a BME-UNESCO Információs Társadalom és Trendkutató Központjának (ITTK) kutatócsoportja a BellResearch szakmai partnersége mellett. Budapest, 2007 október. 13. p.
Elérhetőség: www.ittk.hu/web/docs/ITTK_EKOZIG_2007.pdf

II. A jelenlegi hazai helyzet néhány jellemzője

„Az elmúlt években Magyarország jelentősen előrelépett az elektronikus kormányzati szolgáltatások bevezetése terén: ma már az Elektronikus Kormányzati Gerinchálózathoz több mint 1200 kormányzati intézmény csatlakozik. Az Ügyfélkapura több mint 595 ezren regisztráltak; a Kormányzati Portál számtalan információs és tájékoztató szolgáltatást nyújt, látogatói az elmúlt évben mintegy 200 millió letöltéssel igazolták a használhatóságát. A Kormányzati Ügyféltájékoztató Központ az elmúlt évben több mint egymillió érdeklődő kérdésére adott választ. Az EU által is leggyakrabban keresettnek ítélt 20 szolgáltatás Magyarországon is elérhető elektronikusan.” – állapítja meg Baja Ferenc szakállamtitkár.¹¹¹

A jelentős eredményekről beszámoló vezetői nyilatkozatot alátámasztják az elérhető közvélemény kutatások, valamint a nyilvános állami adatok. Magyarország e-közigazgatási szolgáltatásainak felkészültségi szintje 2004 és 2006 között elérte az európai országok átlagát, ám idén a teljes mértékben online elérhető szolgáltatási szint esetében újra ezen átlag alá kerültünk a Capgemini¹¹² felmérése szerint. A tavalyi évben mért 50 százalékot idén sem haladtuk meg, míg az európai átlag felkúszott 58 százalékra. Az e-közigazgatás dinamikus fejlődését jelzi, hogy Magyarország elmúlt egy évi megtorpanása a minőségi szolgáltatások fejlesztése terén azonnal visszaesést jelent a nemzetközi összehasonlító statisztikákban.

A hazai e-közigazgatás előtt álló legnagyobb kihívást az 5. szolgáltatási szint elérése jelenti, ugyanis az itt megjelenhető 9 online közszolgáltatás közül mindössze egy érte el 2007-ben a personalizált felkészültségi szintet. Összehasonlításképp, a szomszédos Ausztriában ez a mutatószám eléri a 71 százalékot. A személyre szabott, ügyfélközpontú szolgáltatások kiépítése egyértelműen a szolgáltató-oldali folyamatok

---

111 Elektronikus kormányzat-központ [Honlap] Elérhetőség: <http://www.ekk.hu/hu/ekk/bevezeto>

112 The User Challenge Benchmarking The Supply Of Online Public Services. 7th Measurement. September 2007. Prepared by Capgemini for European Commission Directorate General for Information Society and Media. 51. p. Elérhetőség: (csak regisztráció után a honlapról: www.capgemini.com)
http://www.capgemini.com/resources/thought_leadership/benchmarking_the_supply_of_online_public_services

modernizációját követeli meg, az e-közigazgatás hazai fejlődése egyértelműen ettől fog függeni. Egyelőre lemaradás tapasztalható az európai átlagtól (mintegy 6 százalékponttal) a szolgáltatások felhasználó-központúsága terén is, miközben a magyar kormányportál használhatósága viszont meghaladja az európai országok hasonló mutatóinak átlagát.¹¹³

Magyarország 2004-2006 között közel 13 milliárd forintot költött e-önkormányzati rendszerek kiépítésére, amelyből 29 projekt valósult meg. Ezeknek egyelőre nem ismertek hatékonysági, hatásossági mutatói, így csak közvetett adatokból lehet következtetni ezek eredményességére. Az Ügyfélkapu használati adataiból kitűnik, hogy elsősorban Szeged, Győr és Miskolc járnak az élen az e-közigazgatás alkalmazásában, ugyanakkor a használat egyelőre többnyire az egyszerű időpontfoglalásban merül ki. A projektek többsége a 3. (kétirányú interakció), míg néhány város esetében (Hódmezővásárhely, Budapest XII. kerület) a 4. szolgáltatási szint (teljes mértékben online ügyintézés) elérését tűzte ki célul, ám kutatásunkból kiderül, hogy a megyei jogú városok honlapjainak közel kétharmada eléri a 3. szintet.¹¹⁴

A magyar e-közigazgatás fejlődésének zászlóshajója egyértelműen a kormányportál/ügyfélkapu. Sikerüket jól mutatják a használati adatok – igaz, ügyfél-elégedettségi vizsgálati eredményekről nem tudunk –, ami elsősorban azon szolgáltatások integrációjának köszönhető, amelyek viszonylag kis beruházással sok ügyfelet ki tudnak szolgálni (például adók, regisztrációk). A nemzetközi trendekkel teljes mértékben összecsendve nálunk is lassú azoknak a szolgáltatásoknak az „egykapuba” való integrálása, amelyek nagyfokú szolgáltató-oldali átalakítással járnak. Ilyenek az engedélyek, hiszen például egy építésüggyel kapcsolatos ügyirat tucatnál több különböző közigazgatási intézményben is megfordul. A kormányportál

---

113 U. o. 52. p.

114 Borovitz Tamás - Csótó Mihály - Molnár Szilárd – et.al: Elektronikus közigazgatás éves jelentés 2007. Készítette a BME-UNESCO Információs Társadalom és Trendkutató Központjának (ITTK) kutatócsoportja a BellResearch szakmai partnersége mellett. Budapest, 2007 október. 13. p.
Elérhetőség: www.ittk.hu/web/docs/ITTK_EKOZIG_2007.pdf

és az ügyfélkapu további fejlődését tehát nagymértékben az befolyásolja, hogy miként sikerül új, magas szolgáltató-oldali integráltságon alapuló szolgáltatásokat, illetve ilyen intézményeket csatlakoztatni.

A Kopint-Datorg 2005. év decemberében elvégezte az üzleti (BUS) és állampolgári szolgáltatások (CIT) – ügyféloldali vizsgálatát. Egyértelműen kiderül, hogy a 4. szolgáltatói szintet egyedül az adóbevallással kapcsolatos ügyintézés éri el. A szolgáltatások zöme – így a közkönyvtári katalógusok elektronikus hozzáférése is – csak a harmadik fokozatot valósítja meg. Ebből levonható az a következtetés, hogy az EU új fejlesztési keretrendszerében a hazai szolgáltatások alapvetően csak az ügyféloldali elektronizáltság terén léptek előre. Az EU fejlett országaiban ma már általában nem az a kérdés, hogy teljes körű elektronizáció megvalósul-e az ügyféloldalon, hanem az, hogy a nyújtott szolgáltatás tartalmában is mennyire idomul a felhasználói igényekhez, mennyire szofisztikált. Ezen a területen még nincs látható előrelépés a hazai szolgáltatásoknál. A kormányzati hatékonyság és az ügyintézési idő alapvetően függ a szolgáltatásba bevont háttérintézmények elektronizáltságától, erre az aspektusra az elmúlt évek fejlesztései nem koncentráltak.¹¹⁵

Magyarországon e-közigazgatás fejlesztésekre a becslések szerint körülbelül 25-55 milliárd forintot költöttek az elmúlt néhány évben, míg 2007 - 2013-ig terjedő időszakra a Nemzeti fejlesztési Terv, rövidítve NFT (más néven Új Magyarország Fejlesztési Terv; rövidítve: ÚMFT) keretében közel 100 - 140 milliárd forint uniós forrást terveznek elkölteni erre a területre.¹¹⁶

III. Az elektronikus közigazgatás a számok tükrében

---

115 E-közigazgatási fejlesztési koncepció 2007. [Elektronikus dokumentum] 50. p.

Elérhetőség: <http://www.ekk.hu/hu/umft/binarisok/20071207a>

116 U. o.: 68. p.

Az elektronikus közigazgatás szolgáltatásaihoz minden magyar internetező, azaz lakosság nagyjából kétötöde férhet hozzá, azonban természetesen az elektronikus ügyintézés iránt érdeklődők ennél jóval kevesebben vannak. A BellResearch adatai szerint az internetet használók alig negyede (23%) szokta személyes ügyeit intézni az interneten, míg a kormányzati, államigazgatási, önkormányzati honlapokat az internetezők valamivel több, mint negyede (27%) látogatja, a többség inkább alkalmyszerűen. A fontosabb szociodemográfiai jellemzők szerint kisebb-nagyobb különbségeket figyelhetünk meg az elektronikus ügyintézés gyakorlatában és a hozzá kapcsolódó attitűdökben. Az életkor alapján megfigyelhető, hogy az internetezők közül a középkorúak (negyvenesek) a leginkább fogékonyak a kormányzati, államigazgatási, önkormányzati honlapok szolgáltatásaira.

9. ábra. A közigazgatási ügyintézés szokásrendszere

A kapcsolat típusa	Európai minta átlaga	Magyar minta átlaga
Személyes	80,9	89
Telefonos kapcsolat	42,4	36,5
Posta	39,1	22,5
Internet vagy e-mail	17,1	7,9
Fax	5,1	3,6
SMS	2,6	0,7

Forrás: eUSER, 2006, idézi ITTK jelentés

Az eUSER kutatása megállapítja, hogy a kormányzati szolgáltatások igénybevevői még mindig előnyben részesítik a személyes ügyintézacst, habár jelentős különbségek vannak az egyes országok között. Továbbá megfigyelhető, hogy a kormányzati szolgáltatásokat igénybevevő nem internetezők leginkább egyféle módon, azaz személyesen kerülnek kapcsolatba kormányzati szolgáltatásokkal, míg az e-közigazgatás felhasználói az internet mellett más módokon is (személyesen, postán, telefonon, SMS-ben) intézik az ügyeiket.

Milyen rendszerességgel szokott kormányzati, államigazgatási, önkormányzati honlapokat látogatni? - kor szerinti bontás szerint [%]

10. ábra.

	15-18 év	19-24 év	25-29 év	30-39 év	40-49 év	50-59 év	60 év vagy több
Rendszeresen	0,0	2,9	6,1	4,0	2,5	4,5	17,1
Ritkán, alkalmanként	11,7	9,3	18,9	30,8	42,1	27,8	17,3
Soha	88,3	86,6	73,7	61,3	53,1	65,0	65,5
NT/NV	0,0	1,3	1,3	3,9	2,3	2,7	0,0
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Forrás: BellResearch, 2007 idézi ITTK a 2007-es jelentésében

Ezzel, és a következő táblázattal szembeállítható egy 2005-ös kormányzati felmérés¹¹⁷. Itt a Marketing Centrum vizsgálata megállapítja, hogy a férfiak, a városiak, a fiatalabbak és az iskolázottabbak – tehát ugyanazok a csoportok, amelyek nagyobb valószínűséggel rendelkeznek internet-hozzáféréssel - nyitottabbak az e-ügyintézés irányába. Ma úgy látjuk, és ezt támasztják alá a kutatások is, hogy éppen az idősebb korosztály keresi az e-közigazgatás lehetőségeit, szemben a fiatalokkal. Ez következhet abból, hogy nyilván a harmincadik életév után vannak inkább elintézendő ügyek, illetve tapasztalat, hogy a fiatalok hivatali dolgait is inkább az idősebb családtagok vállalják. A nők nyitottsága is nőtt az e-hivatalok iránt az évek folyamán, sőt, a férfiaknál – egyes ügýtípusoknál – nagyobb arányban vállalkoznak e-ügyintézésre.

Az e-ügyintéssel kapcsolatos nyitottság (átlagok százalékban)

11. ábra

¹¹⁷ A közigazgatási ügyintézés társadalmi megítélése. [Elektronikus dokumentum] Budapest, Országos Piackutató Intézet Marketing Centrum, 2005. 42. p. Elérhetőség: http://misc.meh.hu/binary/7806_lakossagi_felmeres_2005.pdf

NEME	
Férfi	26
Nő	20

KOR	
18-29 éves	41
30-44 éves	30
45-59 éves	19
60 év felett	4

TELEPÜLÉSTÍPUS	
Budapest	31
Nagyobb város	29
Kisebb város	17
Kistelepülés	19

ISKOLAI VÉGZETTSÉG	
Szakképzetlen	6
Szakképzett	17
Érettségi	37
Diploma	52

Milyen rendszerességgel szokott kormányzati, államigazgatási, önkormányzati honlapokat látogatni? - iskolai végzettség szerinti bontás [%]

12. ábra

	Általános iskola vagy kevesebb	Középiskola érettségi nélkül	Középisk. érettségivel	Felsőfokú képesítést nyújtó tanfolyam	Főiskola, egyetem
Rendszeresen	0,0	3,6	2,8	1,9	8,8
Ritkán, alkalmanként	10,3	21,0	23,6	38,0	33,7
Soha	89,7	74,8	72,2	60,1	52,2
NT/NV	0,0	0,6	1,4	0,0	5,4
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Forrás: BellResearch, 2007 idézi ITTK a 2007-es jelentésében

Iskolai végzettség szerint vizsgálódva megállapítható, hogy míg a diplomások négytizede (42%) látogat ilyen oldalakat, addig az alacsonyabb végzettségűek legfeljebb negyede.

Az internetezők több mint fele rövid időn belül elképzelhető lehetőségnek tartja, hogy a személyes okmányok ügyintézését (igazolvány, útlevél, jogosítvány, anyakönyvi bizonylatok, lakcím változás bejelentése stb.) és az egészségügyi szolgáltatásokat (bejelentkezés vizsgálatra, orvosi tanácsok stb.) online módon is végezzék.

A fiatalokat (15-24) az oktatási intézményekkel (59%), a munkaügyi intézményekkel (48%) kapcsolatos ügyintézés, a középkorúakat a befizetések, bevallások érdeklik leginkább. Érdekes megfigyelni, hogy általában a nők nyitottabbak az elektronikus ügyintézés felé, egyes esetekben erősen különböznek a férfiaktól, így az adóbevallást (45%), az egészségügyi (59%), illetve a könyvtári szolgáltatásokat (36%) sokkal inkább relevánsnak érzik, mint a férfiak (a férfiaknál ez csak 32 %).

Érdekes, hogy az internethasználat gyakorisága kevésbé magyaráz különbségeket. Az elektronikus ügyintézés az internetezők több mint felének (55%) vonzó alternatíva és viszonylag kevesek (16%) utasítanak el ezt a lehetőséget. Mindez mutatja, hogy az internetezők társadalma nyitott az elektronikus ügyintézés formáira.

Az elektronikus ügyintézésről idegenkedők legfontosabb és leggyakrabban említett indokai közé tartozik, hogy jobban szeretik emberekkel intézni az ügyeiket, mint számítógépekkel (59%), az adataival való visszaéléstől több mint kétötödük (43%) tart. Szerepet játszik még a bonyolult technológia (21%), a technológiával szembeni bizalmatlanság (12%), emellett a tartózkodók háromtizede (29%) úgy érzi, hogy nem járna előnnyel számára az elektronikus ügyintézés, azaz nincs rá szüksége.¹¹⁸

2006-ban egy kutatás igyekezett felmérni az elektronikus közigazgatás lakossági fogadtatását. Az eredmények alapján megállapítható: ötfokú skálán ábrázolva a megkérdezettek közel kétharmada tartozik a két alsó kategóriába, míg a két felsőbe egynegyed részük sorolható.¹¹⁹

13. ábra: E-közigazgatásban való jártasság

Nem is hallott internetes ügyintézésről	30 %
Csak hallott róla, de nem ismer honlapokat	31 %
Ismer is ilyen honlapot, de az Ügyfélkaput nem	16 %
Ismeri az Ügyfélkaput, de nem próbálta ki	16%
Ki is próbálta az Ügyfélkaput	7%

E-government usage by individuals. Percentage of individuals aged 16 to 74 using the Internet for interaction with public authorities¹²⁰

14. ábra

---

¹¹⁸ Forrás: BellResearch – Magyar Infokommunikációs Jelentés 2007. Idézi ITTK éves jelentés. (a forrás adatai a102. lányszámjegyzetben.)

¹¹⁹ Csüllög Krisztina - Varga Anikó: Felmérés a hazai e-közigazgatás lakossági fogadtatásáról. In: Információs társadalom. 2007. 7. évf. 1. sz. 91. p.

¹²⁰ Eurostat. Information Society Statistics [Honlap] Elérhetőség:

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?>

[_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=REF_TB_information_society&root=REF_TB_information_society/t_isoc/t_isoc_si/tsiir130](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=REF_TB_information_society&root=REF_TB_information_society/t_isoc/t_isoc_si/tsiir130)

Évszám	2002	2003	2004	2005	2006	2007
EU (27 countries)	:	:	:	23	24	30
EU (25 countries)	:	:	:	23	26	32
EU (15 countries)	:	:	:	26	:	34
Euro area	:	:	:	25	27	33
Belgium	:	:	:	18	30	23
Bulgaria	:	:	5	:	8	6
Czech Republic	:	:	7	5	17	16
Denmark	37	40	44	:	43	58
Germany	17	26	33	:	32	43
Estonia	:	:	20	31	29	30
Ireland	:	:	14	18	26	32
Greece	:	:	8	7	9	12
Spain	:	:	:	:	25	26
France	:	:	:	:	26	41
Italy	:	:	:	14	16	17
Cyprus	:	:	11	11	13	20
Latvia	:	:	13	13	25	18
Lithuania	:	7	10	12	13	18
Luxembourg	16	28	45	46	46	52
Hungary	:	:	16	18	17	25
Malta	:	:	:	19	17	25
Netherlands	:	:	:	46	52	55
Austria	11	20	21	29	33	27
Poland	:	:	13	13	:	15
Portugal	:	:	13	14	17	19
Romania	:	:	:	:	3	5
Slovenia	:	:	13	19	30	30
Slovakia	:	:	25	27	32	24
Finland	34	40	45	47	47	50
Sweden	42	44	39	52	:	53
United Kingdom	:	21	22	24	:	38
Croatia	:	:	:	:	:	:
Macedonia, the former Yugoslav Republic of	:	:	:	:	15	:
Turkey	:	:	6	6	:	:
Iceland	:	56	58	55	61	59
Norway	:	43	37	52	57	60
Switzerland	:	:	:	:	:	:
United States	:	23	:	:	:	:
Japan	:	18	:	:	:	:

A táblázathoz hozzáfűzik, hogy olyan 16-74 év közötti emberekről van szó, akik az utóbbi három hónapban használták az Internetet az alábbi tevékenységre: információk letöltése, úrlapok letöltése és visszaküldése). A táblázat tovább bontja férfiakra és nőkre a használatot: Magyarországon alig van különbség, viszont európai szinten 5-7 százalékkal nagyobb a férfiak aránya.

E-government on-line availability

Percentage of online availability of 20 basic public services

---

The indicator shows the percentage of the 20 basic services which are fully available online i.e. for which it is possible to carry out full electronic case handling. For example if in a country 13 of the 20 services were measured as being 100% available on-line and one service was not relevant (e.g. does not exist), the indicator is 13/19 which is 68.4%. Measurement is based on a sample of URLs of public web sites agreed with Member States as relevant for each service.

A számok alapján látható (2005-ről nincs adat), hogy Magyarország tartósan 50 százalékos teljesítményt nyújt a felmérés metodikája szerint. Ez azt jelenti, hogy nagyságrendileg 10 százalékkal vagyunk elmaradva az EU 27 átlagától, viszont a fejlett országoktól jelentősebben, legalább húsz százalékkal.

Meglepő és elismerésre méltó Ausztria (100 %) és Szlovénia (90 %) teljesítménye. Ezek az országok, közvetlen szomszédaink, s lemaradásunk hozzájuk képest nagyon jelentős.¹²¹

Megjegyzés: A táblázat szerinti, az EU által elismert és szabványosított 20 elektronikus szolgáltatást ismertetem a 14. oldalon.

**E-government on-line availability
Percentage of online availability of 20 basic public services**

15. ábra

Évszám	2002	2003	2004	2006	2007
EU (27 countries)	:	:	:	:	59
EU (25 countries)	:	:	41	51	:
EU (15 countries)	36	47	49	56	:
Belgium	25	35	35	47	60

121 Eurostat. Information Society Statistics [Honlap]

Bulgaria	:	:	:	:	15
Czech Republic	:	:	30	30	55
Denmark	61	72	58	63	63
Germany	35	40	47	47	74
Estonia	:	:	63	79	70
Ireland	50	56	50	50	50
Greece	32	32	32	30	45
Spain	40	50	55	55	70
France	35	45	50	65	70
Italy	35	45	53	58	70
Cyprus	:	:	25	35	45
Latvia	:	:	5	10	30
Lithuania	:	:	40	40	35
Luxembourg	5	15	20	25	40
Hungary	:	:	15	50	50
Malta	:	:	40	75	95
Netherlands	21	26	32	53	63
Austria	20	68	72	83	100
Poland	:	:	10	20	25
Portugal	32	37	40	60	90
Romania	:	:	:	:	35
Slovenia	:	:	45	65	90
Slovakia	:	:	15	20	35
Finland	50	61	67	61	67
Sweden	67	67	74	74	75
United Kingdom	33	50	59	71	89
Croatia	:	:	:	:	:
Macedonia, the former Yugoslav Republic	:	:	:	:	:
Turkey	:	:	:	:	55

Iceland	28	28	50	47	50
Norway	35	47	56	72	78
Switzerland	:	:	6	11	21
United States	:	:	:	:	:
Japan	:	:	:	:	:

Az Elektronikus közigazgatás operatív program¹²² rendelkezésére álló teljes összeg (folyó áron, a 15%-os magyar társfinanszírozással együtt) 421 700 133 euró.

A program pénzügyi szerkezete táblázatba rendezve¹²³

16. ábra

Prioritási tengelyek	Támogatási összeg (euróban)	Százalékos megoszlás
1. prioritás: a közigazgatás és a közigazgatási szolgáltatások belső folyamatainak megújítása	150 665 925	35,7%
2. prioritás: a közigazgatási szolgáltatásokhoz történő hozzáférést támogató fejlesztések (szolgáltatások eljuttatása az ügyfelekhez)	175 153 079	41,5%
3. prioritás: kiemelt fejlesztések	88 290 526	20,9%
4-5. prioritás: technikai segítségnyújtás (konvergencia és KMR együttesen)	7 590 603	1,9%
Mindösszesen:	421 700 133	100%

122 Nemzeti Fejlesztési Ügynökség [Honlap] Elektronikus Közigazgatás Operatív Program

Elérhetőség: http://www.nfu.hu/dokumentumtar_kozig_ih

E. Az e-kormányzathoz kapcsolódó, de önálló működtetésű elektronikus szolgáltató szervezetek, kezdeményezések; könyvtári vonatkozások

I. Teleház¹²⁴

Gáspár Mátyás, a teleház hálózat megalapítója és azóta is folytonos szervezője szerint a hazai teleház mozgalom alapvető küldetése: a kistelepüléseken, kisközösségekben élő emberek helyi életminőségének, esélyegyenlőségének, közösségi öngazgató és önfejlesztő képességének javítása a legkorszerűbb infotechnológiák, hálózati szolgáltatások közösségi elérése és a felhasználás sokoldalú segítése, a „digitális írástudás” terjesztése révén, az ország egész területén.

A Magyar Teleház Szövetség küldetése a mozgalmon belül az, hogy a teleházak a lehető legjobb feltételek mellett jöjjenek létre, működjenek, és váljanak hosszú távon fenntarthatóvá, a mozgalom közös értékei, emberi, technikai és anyagi erőforrásai a lehető legjobban szolgálják az egyes teleházak helyi és hálózati tevékenységének sikerességét, fejlődését, a mozgalom egészében hatékonyan segítse a hálózati gazdaság, a szolgáltató állam és a közösségi társadalom kibontakozását.¹²⁵

A teleházak feladatköre, tevékenységi területe:¹²⁶

---

124 Honlapok: www.telehaz.hu; www.telefalu.hu

125 Gáspár Mátyás: Kisközösségek hálózati szolgálata – partnerségben. A Magyar Teleház Szövetség 2002-2006 évekre szóló stratégiáját megalapozó tervzet [Elektronikus dokumentum] Elérhetőség: <http://telefalu.hu/test/service.php?act=irattar&did=8>

126 Átjáró. A Magyar teleház szövetség Stratégiája. [Elektronikus dokumentum] Elérhetőség: http://telefalu.hu/test/service.php?act=myed_download&did=8&spec=dl&imgid=222

- 1.** A teleház-mozgalom a kibontakozó információs társadalom kisközösségi „*lelkiismerete*”. A legkorszerűbb információs és kommunikációs technológiák lehetőségeit kihasználva „jótékony találkozási felületet” teremt a globális és lokális érdekek egyeztetéséhez, a hátrányos helyzetek felszámolásához, a lemaradó, leszakadó térségek és társadalmi csoportok felzárkóztatásához.
- 2.** A települési kisközösségek, kistérségek rendelkeznek az információs társadalom kihívásaira választ adó programmal, amely a közösség kontrollja mellett építi be a kínálkozó lehetőségeket a helyi gazdaság, társadalom fejlődési folyamatába, kihasználva a globalitás előnyeit és megőrizve, erősítve a lokális kultúra értékeit. A teleházak a helyi gazdaság és társadalomfejlesztés „motorjai”, szervező, kiszolgáló központjai.
- 3.** A rövid sétával minden lakóközvetben elérhető teleházak, telekunyhók megteremtik az információs társadalom által kínált új lehetőségekhez való általános és nyilvános közösségi hozzáférést a közösség egésze és valamennyi tagja számára – kedvező, megfizethető módon, alkalmazkodva a helyi társadalom, kultúra és gazdaság sajátosságaihoz.
- 4.** Az általános, közösségi hozzáférést a legkülönbözőbb szolgáltató-rendszerekbe való bekapcsolódás biztosítja. Az elektronikus – számítógépes és Internetes – tanulás, munka, távmunka, vállalkozás, kereskedelem, ügyintézés, véleménynyilvánítás és szórakozás új lehetőségeket kínál minden korosztály, társadalmi ill. kisebbségi csoport számára.
- 5.** Minden települési kisközösség elérhető, tartalomszolgáltatással megjelenik az Interneten, ami lehetőséget biztosít a helyi kulturális és gazdasági értékek felmutatására, a hálózati kapcsolatok létesítésére és kiszélesítésére, a település virtuális kiterjesztésére. Demokratikus közösségi „felületek” születnek a település belső és külső nyilvánossága, a közügyekkel kapcsolatos vélemények kifejezése számára.
- 6.** A közösségi teleshizgalati központok elősegítik a közösségi memória- média- és nyilvánosság időbeli és tartalmi kiterjedését, erősödését, színesedését, a közösség

minden tagjának interaktív részvételi lehetőségét, különös tekintettel a kábelhálózatok kiszolgálására és lehetőségeinek kihasználására. A teleházak új lendületet adnak az egészséges kisközösségek újjáéledésének, kibontakozásának és megerősödésének.

7. A teleházak és telekunyhók a kedvezőtlen természeti adottságú térségek lakói és más szempontból hátrányos helyzetű társadalmi csoportok tagjai számára teremtenek lehetőséget az informatikai, programozói munka, sőt új webszakmák végzésére, a kis- és középvállalkozói e-business széles körű, módszeres elterjesztésére, elsajátítására és gyakorlására. Magyarország a teleházak révén a nemzetközi informatikai munkaerőpiac fontos tényezőjévé fejlődhet.

8. A teleházak, telekunyhók bázisán végezhető, a közfeladatok ellátásához, a helyi közösség kiszolgálásához kapcsolódó információs tevékenység, mint magas presztízsű közhasznú szellemi munka (részben távmunka) prioritást kap a közmunkák szervezésében, új munkalehetőségeket teremt a munkanélküliek, a mozgásukban korlátozott emberek és különösen a pályakezdő fiatalok számára.

9. Minden közszolgáltató és közhivatal biztosítja annak a lehetőségét, hogy a polgárokat széles körben érintő ügyintézési szolgáltatásait igénybe vehesse a teleház-hálózaton és egyéb nyilvános hozzáférési pontokon keresztül. A digitális aláírás és más további feltételek biztosításával az ügyfeleknek nem kell személyesen megjelenniük, utazniuk, sorban állniuk a hivataloknál.

A disszertációnak – tekintve, hogy nem ez a témája – nem célja a több mint tízéves múltra visszatekintő teleház-mozgalom történetének és jelenlegi helyzetének bemutatása. Témánk szempontjából a Teleház azért érdekes, mert az elektronikus közszolgáltatások megszervezésének egy nem kormányzati kezdeményezésű, de a kormányzattal kapcsolatban álló, működő és folyamatosan fejlődő közösségi rendszeréről van szó. Nemzetközi szinteken is, de itthon is gyakran felmerül: legyen-e az egész országra kiterjedő közösségi hozzáférési hálózat civil kontroll alatt, átvállalva közfeladatok sorát, vagy az állam – felismerve a feladat jelentőségét – saját intézményrendszereit (könyvtár, iskola, művelődési ház) erősítve oldja meg ezt a feladatot. Harmadik opcióként merül fel még az üzleti alapra helyezett nyilvános

hozzáférés megszervezése, háttérbe szorítva a közösségi jelleget, a helyi társadalmi beágyazódást: afféle informatikai Mc Donald's – ok globalitása lépne a helyi színterekre. Az Internet kávézók üzleti sikereinek elmaradása alapján nem várható ez a megoldás.

A teleházak és a könyvtárak, mint információs forrásintézmények kapcsolatát még nem vizsgálták megalapozó kutatások. Iskolák mellett – kezdetben – nagyon sok helyen a könyvtár adott otthont az új intézménynek. Ez a szervezeti kapcsolat tartalmi kapcsolattá alakult számos helyen, de ellentétes példák is akadnak. A teleház szolgáltatásai felölelik a közigazgatást és a könyvtári tevékenységet is, ami új benne, az valójában az informatikai platform megteremtése, használatának oktatása. De ezekkel a technikai képességekkel mára már rendelkeznek a közintézmények is, sőt gyakran tetemesebb tartalmi háttérhez nyújtott hálózattal is.

II. E-Magyarország pontok¹²⁷

Az eMagyarország Program a magyar információs társadalom fejlesztésének stratégiai fontosságú programjaként indult 2003-ban. A 2004-06 időszakban az IHM programjaként működött, fő célul a közösségi internet hozzáférési helyek létrehozását tűzve ki célul országszerte. Ebben az időszakban közel 3000 eMagyarország Pont kezdte el működését.

A közösségi hozzáférési pontok országos hálózatának megteremtése azt jelentette, hogy létrejött egy olyan – valós társadalmi igényre épülő, az Internet demokratizmusából is következő – informatikai hálózat, amely tisztán piaci viszonyok alapján nem születhetett volna meg, vagy csak jóval később bontakozhatott volna ki. A hosszú távú célként a megteremtésében és működtetésében támogatott IKT infrastruktúra kiépítését határozták meg, abban bízva, hogy az eMagyarország

---

127 Az eMagyarország pontok elérhetősége saját honlapjukon keresztül:

<http://www.emagyarorszag.hu/object.1d538bfd-5f73-49cb-af5d-0e5c1c8f5905.ivy>

Pontok szolgáltatásain keresztül javítható az esélyegyenlőség az elmaradott térségekben. Az elemzések és a gyakorlati tapasztalatok végül azt mutatták, hogy ez a célkitűzés nem valósult meg teljes mértékben. Annyi rögzíthető, hogy bekötöttek az eMagyarország Pontok hálózatába összesen 3053 hozzáférési pontot, túlnyomóan közintézményekben (nyilvános könyvtárak, közművelődési intézmények, önkormányzatok, kórházak, alapítványok, közalapítványok stb.).¹²⁸

A program viszonylagos sikertelensége ellenére mindenképpen lényeges eredmény, hogy kiépült maga a színvonalasnak mondható hálózat, létrejöttek a korábban ismeretlen fogalomnak számító közösségi eMagyarország Pontok. A program leginkább hasznosítható következménye, hogy a sok támogatott szervezet közül kiválasztódtak az aktív e-közösségek, ahol rendszeresen használják ezt a szolgáltatást.

A politikai és szakmai kifogások alapvetően három fő probléma köré csoportosultak: a szolgáltatási szint folyamatos leromlása (sok esetben leállás), az eMagyarország Pontokon a felelős szakértő hiánya és az egész programot kézben tartó központi felügyelet kialakulatlansága.

2006-ban az IHM megszűntével a program átkerült a GKM felügyelete alá. 2006 december 31-én a támogatási szerződések lejártak – a program folytatása döntésre várt. 2007 márciusában megszületett a döntés a GKM-ben, és elindult a program teljes körű szakmai felülvizsgálata. A 2007-es év első negyedében a támogatás megszűntével is működött körülbelül 1500 pont – az égető lakossági igény hatására, de jelentős fenntartási problémákkal küzdve. A további elemzések és számítások ezt vették alapul, amikor felállították az új modellt, eMagyarország Pontok 2.0, azaz eMOP 2.0. néven. Létrejött egy új szervezet is, az eMagyarország centrum.¹²⁹

¹²⁸ Az eMagyarország Program 2.0 koncepciója és akcióterve. Koordináció – kommunikáció – kooperáció. [Elektronikus dokumentum] Budapest, eMagyarország Centrum, 2007.

Elérhetőség: http://www.emagyarorszag.hu//kepek/upload/2008-07/emo2_program.doc

¹²⁹ Az eMagyarország program koncepcióhoz működési modell és pályázati dokumentáció kidolgozása

Az EMO2 koncepciója és alappillérei

Az eMagyarország 2.0 program koncepciója alapvetően eltér az eMagyarország 1.0 programétól. Bár a távlatilag kitűzött cél továbbra is az információs társadalomtól elzárt rétegek esélyegyenlőségének megteremtése. Okulva múlt hibáiból, az új koncepció már nem a technikai eszközök kihelyezését tekinti a legfontosabb támogatási területnek, hanem a **szolgáltatásokat megvalósító** környezetnek és a feltételi rendszernek az egységes és központi támogatott felépítését. Ennek megfelelően a megvalósítás is jelentősen eltér a program elődjétől. A program főbb funkcionális elemei az alábbiak:

- eTanácsadó jelenléte
- Ingyenes e-kormányzati szolgáltatások megjelenése
- Közösségformáló funkció
- Üzleti szolgáltatások megjelenése
- Központi monitoring és szakmai felügyelet
- Tárcaközi együttműködés
-

A távolabbi jövőkép

A várhatóan főleg vidékre, és egyes hátrányos helyzetű településcsoportokra jellemző alacsony internet penetráció miatt távlatilag, 2015-ig biztosan, szükség lesz a többfunkciós közösségi hozzáférési helyekre. Az eMO2 következetes végrehajtása lehetővé teheti, hogy 2008-ra a közösségi hozzáférési hálózat **integrálódjon az elektronikus közigazgatás kialakuló szervezeteibe**, a gazdasági és a társadalmi környezet hálózati iniciatíváiba.

A program egyik alapeleme az eTanácsadók, más néven IT-mentorok jelenléte. Ma már ezt a hívatást akkreditált képzési formában lehet elsajátítani.

Új fejlemény, hogy 2008. május 17.-én megtartott közgyűlésén a Magyar Teleház Szövetség átalakult a Magyar Teleházak és eMagyarország Pontok Szövetségévé.

Természetes következménye az átalakulásnak az, hogy a közösségi hozzáférés civil, társadalmi kontrollja ezáltal kiszélesedik, s a kormányzat által létrehozott párhuzamos intézményrendszer fokozatosan szervesülhet egy egységes közösségi hozzáférési hálózatban, amennyiben kialakul a valós kormányzati és civil együttműködés e téren. Ez feltétele lehet annak is, hogy az üzleti szféra is hatékonyan bekapcsolódjon a digitális szolidaritás alapintézményi rendszerének ilyen módon kialakuló rendszerébe.¹³⁰

III. E-Befogadás (eInclusion)¹³¹

A modern információs és kommunikációs technológiai (IKT) eszközök elterjedése – a nyilvánvaló előnyök mellett – komoly társadalompolitikai kérdéseket is felvet. Az e-befogadás iniciatíva magyarországi inspirálói a digitális szakadék kialakulásának veszélyeire figyelmeztetnek.

A számítógépek, mobiltelefonok, az internet társadalmi méretű felhasználása az élet olyan fontos területein idéz elő változásokat, mint például az oktatás, a munka, az egészségügy, a kommunikáció, a mindennapi ügyintézés. Egyre inkább az online

---

130 Gáspár Mátyás: Közösségi hozzáférés civil kontroll alatt. In: Telefaló [Honlap] 2008. 08.20.

Elérhetőség: <http://www.telefalu.hu/test/service.php?spec=&act=irattar&did=9>

131 Honlap elérhetősége: <http://www.einclusion.hu/>

alkalmazások válnak uralkodóvá, ezeken keresztül válik lehetővé a gyors információszerzés, kapcsolatfelvétel ügyintézőkkel, nyomtatványok beszerzése, kitöltése, adóbevallás, banki műveletek, tanulás, munka, és még hosszan lehetne folytatni. Éppen ezért komoly hátrányba kerül az, aki nem képes, nem tud, vagy nem akar hozzáférni az IKT eszközökhöz, aki nem rendelkezik azzal a digitális írástudással, amely lehetővé teszi az internet és a mobilkommunikáció rutinszerű kezelését. Az IKT eszközök használatának elterjedése természetesen nem egyformán gyors a társadalom minden rétegében. Fontos kérdéssé vált, hogy kik számára biztosított érvényesülési minimumot az IKT eszközök elérése és használata, és kik azok, akik egyelőre ki vannak zárva az informatizálódás előnyeiből. Mindezt a digitális megosztottság fogalmával írják le, amely *„annak mértékét fejezi ki, hogy az eltérő társadalmi-gazdasági szintek, adottságok mentén mekkora távolság alakul ki az egyének, háztartások, piaci szereplők, intézmények, földrajzi területek között, különös tekintettel arra, hogy milyen lehetőségeik vannak az információs és kommunikációs technológiai eszközök elérésére és az internet minél szélesebb körű alkalmazásainak használatára”*.¹³²

A definícióból kitűnik: az új információs és kommunikációs technológiai eszközök birtoklása és használata a társadalmi távolság és megosztottság kifejezésének egyik fontos indikátorává vált napjainkban. Az információs és kommunikációs technológiai eszközök társadalom-(át)alakító szerepének korai felismerésével párhuzamosan megjelentek a veszélyekre, kockázatokra figyelmeztető gondolatok is, így a számítógépek és az információ hozzáférési esélyéből fakadó bizonytalan kérdéseket és duális (információ-szegények és gazdagok) társadalomképet a '90-es végén felváltja a digitális megosztottság árnyaltabb fogalma. A kifejezés alatt általában azt értik, hogy az IKT eszközökhöz való hozzáférésben és a tényleges használatban jelentős különbségek figyelhetők meg földrészek, országok, régiók, intézmények, szervezetek, háztartások és egyének között. A fogalom egyik legfőbb érdeme, hogy a jelenség egyre pontosabb leírása mellett szociológiai magyarázatokkal és gyakorlati megoldási javaslatokkal is képes elősegíteni az információs társadalom fejlődését.

---

132 Dombi Gábor – Kollányi Bence – Molnár Szilárd: Befogadást az Információs Társadalomba most. Az életminőség, digitális esélyegyenlőség, és a társadalmi megújulás Magyarországa. Helyzetkép, legjobb gyakorlatok, és akcióterv [Elektronikus dokumentum] Budapest, Informatikai Érdekegyeztető Fórum, 2007. 12. p. Elérhetőség: http://einclusion.hu/wp-content/uploads/2007/09/einclusion_inforum.pdf

Az Európai Unió több ízben felhívta a figyelmet arra, hogy a digitális szakadék(ok) csökkentése nem lehetőség, hanem kötelező feladat.

2006-ban a Rigai Miniszteri Deklarációban¹³³ harminckét ország vezetői foglaltak állást a digitális szakadék csökkentésének szükségessége mellett. Eszerint meg kell felelni azt a nagyságrendet, amely a leszakadással fenyegetett csoportok (idősek, munkanélküliek, fogyatékkal élők) és a többségi társadalom között feszül. A további célok a szélessávú lefedettség növelése – alapvető cél a hátrányos helyzetű régiókban élő emberek információs társadalommal kapcsolatos esélyegyenlőségének megteremtéséhez – és a kormányzati weboldalak W3C által elfogadott teljes mértékű akadálymentesítésének elérése.

E deklaráció 2008-ig adott határidőt a tagállamoknak, hogy a digitális írástudás és társadalmi befogadás érdekében akciókat indítsanak. Ezen túl meghirdette az ún. társadalmi befogadási kezdeményezést 2008-ra.¹³⁴ Ennek nyomán Magyarországon is kezdeményezte több szakmai és társadalmi szervezet, hogy 2008. évet nyilvánítsák az "E-befogadás 2008" évének, így csatlakozva az EU „e-Integráció: Te is légy benne!” (eredetiben: eInclusion. Be part of it!) kezdeményezéshez.

Magyarországon valamennyi parlamenti párt szakpolitikusainak aláírásával fogadták el az e-Befogadás nyilatkozatot¹³⁵, amely rögzíti a digitális megosztottság gondolkörére vonatkozó megállapításokat és tennivalókat.

A bevezetőben rögzítik: Az információs társadalom fejlődése eljutott a szintre, amely fölött az emberek ügyes-bajos dolgaikat már nem képesek minimális informatikai tudás nélkül intézni. A magyar társadalom többsége nem rendelkezik azon képességgel, lehetőséggel és eszközökkel, amelyekkel életminőségét, a

---

133 Ministerial Declaration 11 June, 2006, Riga, Latvia. [Elektronikus dokumentum]

Elérhetőség: http://ec.europa.eu/information_society/events/ict_riga_2006/doc/declaration_riga.pdf

134 http://ec.europa.eu/information_society/activities/einclusion/docs/bepartofit/contributions_booklet.doc

135 Elérhetőség: http://einclusion.hu/wp-content/uploads/2008/01/5parti_vegso.pdf

munkaerőpiacon történő megmaradását nehezedő gazdasági helyzet idején is fenn tudná tartani. Az e-befogadás előnyeinek megismertetése és oktatása társadalmi igény, közszükséglet, kielégítése pedig közfeladat.

Az Országgyűlésben képvisellel rendelkező pártok megállapítják:

- *Az e-Befogadás megvalósítása és ennek segítségével a társadalom életminőségének emelése közös stratégiai feladat.*
- *A digitális szakadék megfelelése 2010-ig nem csupán Uniós vállalás, hanem hazai célkitűzés is, hiszen Magyarországon az Uniós átlagot meghaladó mértékű a digitális szakadék. Ennek orvoslása közérdek és közfeladat.*
- *Fontosnak tartják az társadalmi önszerveződések kezdeményezését és így támogatják az Inforum és más civil szervezetek, vállalkozások e-Befogadást célzó mozgalmát. Segítik a civil szervezetek és vállalkozások, illetve a közszféra tevékenysége lehetőség szerint feszültségektől mentes legyen.*
- *Egyetértenek és támogatják az Inforum azon kezdeményezését, hogy jöjjön létre egy civilközigazgatási- vállalkozói-politikai fórum. A civil szervezetek, a vállalkozások, a közigazgatás és a politikai élet szereplői közösen abból a célból hozzák létre a fenti szervezetet, hogy az információs társadalom és az e-Befogadás akciói lehetőség szerint összehangolva, közvetlen társadalmi kontroll mellett valósulhassanak meg.*
- *Szükségesnek látják megvizsgálni azt, hogy melyek azok a feladatok, amelyek az államigazgatás eszközrendszerével oldhatók meg, s melyek azok, amelyeket a civil szervezetek és a gazdasági vállalkozások hatékonyabban végezhetnek el a probléma megoldása érdekében, és milyen állami támogatás biztosítható számukra e kezdeményezés kiszélesítése érdekében.*
- *Közös megállapodásra jutottak abban, hogy, a legtöbb eszközzel és lehetőséggel a kormány rendelkezik át kívánják tekinteni, hogy a különböző tárcák és kormányzati hivatalok tevékenységében miképpen jelenik meg az e-Befogadás és a digitális esélyegyenlőség kérdése. Mit tettek ennek érdekében az elmúlt időszakban, és milyen terveik vannak, különösen a Gazdasági és Közlekedési, Szociális és Munkaügyi, Oktatási és Kulturális, Földművelésügyi és Vidékfejlesztési, Önkormányzati és Területfejlesztési,*

Egészségügyi Minisztériumnak, illetve az Elektronikus Kormányzat Központnak.

- *Át kívánják tekinteni a civil szervezetek és a vállalkozások e-Befogadás tevékenységeit is.*
- *Komplex módon kívánják vizsgálni, hogy az Új Magyarország Fejlesztési Tervben milyen lehetőség van az e-Befogadás kiemelt és összehangolt fejlesztési programba illesztésére.*
- *Szükségesnek látják egy eseti parlamenti bizottság felállítását az e-Befogadási mozgalom és tevékenységek támogatására, ellenőrzésére, szervezésére, és az 2010-i határdátumú EU irányelvekből adódó feladatok koordinálására.*
- *Kezdeményezik, hogy az Európai Unióhoz hasonlóan 2008 Magyarországon is legyen az e Befogadás éve.*
- *Kezdeményezik, hogy a fenti pontok alapján Országgyűlési Határozat szülessék.*

A nyilatkozatból és az európai elkötelezettségeket tükröző állásfoglalásokból kiderül, hogy az e-befogadás program társadalmi egyetértésen alapuló info-kulturális, közszolgálati feladatsort jelent. A munkához a humán erőforrást a szociális és a könyvtári területen dolgozók képzésével, az it-mentor hivatás felépítésével és szofisztikációjával kívánják megoldani az informatikáért központi intézmények.

IV. TSR (Többcélú Szektorközi Rendszer) modell¹³⁶

A széles körű hozzáférés az e-kormányzati szolgáltatásokhoz, társadalmi szükséglet. A digitális korszak közigazgatása azonban csak az ügyintézési szolgáltatások komfortjának, elérhetőségének egyidejű javításával valósítható meg. Az

---

¹³⁶ Honlap elérhetősége: <http://www.tsrmodel.com/model/>

elektronizáció azonban nem jelentheti a hozzá nem férő tömegek kirekesztését a hálózati közigazgatási szolgáltatásokból. A megoldás – társadalomkutatói inspirációk és info-gazdász tanulmányok szerint – a közösségi hozzáférés lehet. Ez a forma hazánkban elsősorban a civil társadalomnak köszönhetően szerveződik és működik. Kézenfekvőnek és korszerűnek tűnik, hogy a Magyarországon civil hálózatként létrejött és kiszélesedő közösségi hozzáférés egyben társadalmi kontroll alatt működő közigazgatási hálózati közönségszolgálatként is működhessen.

Egy részben civil kontroll alá helyezett hálózati közigazgatási közönségszolgálat alapfunkciója az, hogy minden meglévő és létrejövő közszolgáltatást elérhetővé tegyen a hálózaton, és ehhez – a géppel, internettel és felkészültséggel nem rendelkezők számára – megadjon minden szükséges segítséget, egyszerre végezve a helyi, kistérségi, regionális és országos közigazgatási, közszolgáltatási feladatok helyi kiszolgálását. A folyamatos társadalmi közreműködés és ellenőrzés a biztosítéka annak, hogy a fokozatosan elektronizálódó és hálózatra terelődő közigazgatás meg tudja felelni a szolgáltató állam követelményeinek. A feladatokhoz speciálisan felkészített munkatársakra van szükség – távmunkás ügysegédek, IT-mentorok, közösségi informatikusok –, akik szerződéssel, minőségbiztosított háttérrel és folyamatokkal látják el a feladatukat. A befogadó közösségi hozzáférési hely emellett egyéb közszolgáltatásoknak – például a kisposták átvett feladatainak – is a helyszíne lehet. A funkció a teleházak gyakorlatában kezdetlegesen már működik, de intézményes háttér, támogatás nélkül.

Magyarországon Gáspár András és munkacsoportja dolgozta ki a TSR modell-nek nevezett hálózati mintát.¹³⁷ Elképzeléseiket az alábbiakban összegezték:

A TSR modell tudományosan közgazdasági és üzleti modellszámításokkal alátámasztott, gyakorlatilag azonnal bevezethető,

- forrásokat szabadít fel, integrál és újakat generál,

---

137 Gáspár András: A TSR modell lényege a gyakorlatban. In: Csányi Vilmos - Gáspár András - Hablicsek László – et. al.: Katakizmak csapdája. Budapest, TSR Model Kft., 2008. 357 – 361. p.

- nem igényel állami normatívát, az Ügysegédi tevékenység teljesítményelvű.
- Alkalmazásához a politikai és jogi feltételek adottak. A Közigazgatási Eljárási Törvény és az azt kiegészítő 2007. július 10.-i Kormányrendelet az ügysegédi tevékenységre, biztosítja a jogi kereteket.

Fejlesztői oldalon elkészült és rendelkezésre áll:

- a társadalom- és gazdaságtudományos háttérelmézés,
- szervezeti és üzleti modell leírásai és tervei,
- az üzemeltetés információ technológiai támogatása, szoftverrendszere,
- a rendszer szabványa, működési leírásai, adminisztrátori és felhasználói kézikönyve,
- az üzemeltetésre létrehozott részvénytársaság és annak menedzsmentje,
- szervezési tapasztalat,
- EU tagállamok területén védett brand, és a kapcsolódó web felületek.

Szolgáltatói (beszállítói) oldalon rendelkezésre áll:

- kritikus tömegű, „termékesíthető” és elektronikusan feldolgozott áru, ill. szolgáltatás,
- egymással párhuzamosan, gazdaságtalanul működő hálózatok és humán erőforrás.

Hozzáférési helyek

- fenntartási gondokkal küszködő teleházak, eMagyarország pontok, kiskönyvtárak, művelődési házak, kisposták (különösen a frissen leadottak), önkormányzati és más kiskereskedelmi helységek, vasútállomások és számos más közösségi tér. Csekély ráfordítással számos alkalmassá válhat a multifunkciós feladatellátásra.

A rendszer lényege a gyakorlatban

Egységes, a párhuzamosságokat megszüntető országos franchise hálózattal olyan – jellemzően meglévő feltételekre épülő – helyi szolgáltató központok, találkozási pontok létrejöttének generálása, ahol a lakosság intézheti államigazgatási,

közszolgáltatási ügyeiket, kielégítheti kereskedelmi, kulturális és szórakozási szükségletei egy részét, erősítve ezzel a helyi közösség kohézióját.

A helyi szereplőkre (profit- és non-profit orientált vállalkozásokra) épülő TSR modell alkalmazása lehetőséget nyújt arra, hogy rövid időn belül az ország teljes népességét alternatív, interaktív ügyfélszolgálati, értékesítési, inkubációs és kommunikációs csatorna érje el saját lakókörnyezetében.

A helyi közösségi és szolgáltató központ képzett személyzettel, üzleti alapon és méretgazdaságosan működő vállalkozás, helyi intézmény, ami betölti az agora funkciót is.

A TSR franchise alkalmazásával az ország lakossága, a helyi vállalkozók lakhelyüktől néhány perces sétával elérhetnek egy TSR Pontot, ahol önállóan, vagy megfelelő alapképesítéssel és jogosultsággal rendelkező, Ügysegéd, (a volt köztisztviselő, pedagógus, postás, boltos stb.) közreműködésével intézhetik

- egyes állampolgári típusos, és más napi ügyeiket,
- részt vehetnek távmunkában, távoktatásban,
- vállalkozói mikro-hitelekhez valamint pályázatokkal kapcsolatos pontos és napra kész információhoz jutnak,
- vállalkozói inkubációs, banki, távközlési szolgáltatásokat vehetnek igénybe,
- vásárolhatnak árukat és egyéb szolgáltatásokat,
- tájékozódhatnak általános és konkrét kérdésekről.¹³⁸

Magyarországon az elektronikus közigazgatás centrális orientációjú, felülről lefelé szervezett irányítású rendszer. A következő időszak nagy kérdése, hogy változik-e ez a hagyományos kondíció. Normatív támogatási forrásokon és intézményesített szakemberképzésen (az úgynevezett mentorprogramon) át vezet-e az út egy egységes, a jelenlegi párhuzamosságokat megszüntető, országos hálózathoz, vagy van, lehet-e esélye a civil oldali javaslatoknak. Ilyen lehet például a piac felhajtóerejét

---

138 Kiss Endre: A TSR modell. A rendszer lényege a gyakorlatban. [Elektronikus dokumentum] In: Stratégiai Kutatóintézet honlapja. Elérhetőség:

<http://www.pointernet.pds.hu/kissendre/tudastarsadalom/20080627202502893000000457.html>

és a mérethatékonyt kihasználni kívánó TSRmodell (Többcélú Szektorközi Rendszer), amellyel az ország teljes népességét alternatív, interaktív ügyfélszolgálati, értékesítési és kommunikációs informatikai hálózat éri el saját lakókörnyezetében. Ezeken a hálózati pontokon az érintettek államigazgatási, közszolgáltatási és kereskedelmi ügyeiket intézhetik, és ahol egyben kulturális és szórakozási igényeiket is kielégíthetik.

F. Az elektronikus kormányzás jövőképe; tudástárak csatasorban

Az értekezésem adatgyűjtése során lassan megbarátkoztam azzal a helyzettel, hogy az e-közzolgáltatások jövőjével néha többen foglalkoznak, mint a jelenével. Munkám sokéves tapasztalata is ez a gyakorlati életből, döntéshozói és végrehajtói oldalról egyaránt. A „futurizmus” elkerülése érdekében tehát csak néhány trendre, körvonalazódó folyamatra hívom fel a figyelmet: ezt is döntően olyan szempontból vizsgálva, hol lehet – kényszerítő módon vagy innovatív alapon – jövőbeni szerepe az elektronikus tudástáraknak. A jövőkép fő elemeinek bemutatásához Z. Karvalics László tanulmányát¹³⁹ használtam fel, mint olyan publikációt, amely összesíti a megalapozott kutatásokra épülő e- prognosztizációkat.

Jeleznem kell, hogy a Kormány benyújtotta ez év júniusában a 2008. év őszi törvényalkotói programját. Ebben szerepel a már többször kilátásba helyezett előterjesztés: az elektronikus közzolgáltatásokról szóló törvényjavaslat.¹⁴⁰ A várt anyag kapcsán ismét felerősödhet a kérdés: vajon megvalósítja-e a törvényhozási akarat azt a konszenzusos politikai és adminisztratív struktúrát, elektronikus közigazgatási modellt, amelyet csak az informatikai forradalom hozhatott létre, és amely egyszerre lehetne hordozója e funkción kívül még az információs- és tudástársadalomnak is, benne a tudástárakkal és adattárházakkal, ismeret-szervezési intézményekkel.

---

139 Z. Karvalics László: Úton a digitális kori kormányzás felé. Budapest, Demos Magyarország Alapítvány, 2008. Elektronikus elérhetőség: <http://www.demos.hu/index.php?name=OE-DocManager&file=download&id=211&keret=N&showheader>

140 Az Országgyűlés 2008. évi őszi ülészakára vonatkozó törvényalkotási program [Honlap]
Elérhetőség: <http://www.parlament.hu/efutar/tvalkprog/jog2008osz.pdf>

I. Igény alapú holisztikus megközelítés

Mint az értekezésem több pontján utaltam rá: ma már a döntéshozók is elfogadják, hogy az IKT nem egyszerűen a kormányzati munka egy eleme, hanem egyenesen annak szemléleti és operatív fundamentuma. Mivel a technológia révén megváltoznak a viselkedések és a struktúrák, gyorsan kultúraváltás érhető el, annál is inkább, mert pont ugyanez a kultúraváltás zajlik le a társadalom és a gazdaság más területein is. A működésmódokat, a szervezeteket ehhez az átalakuló társadalmi és technológiai közeghez kell igazítani.

Jó példa erre a folyamatra a könyvtári világból az online katalógusok felállítása és elérhetővé tétele. Ugyan maga a könyvtári törvény is rögzíti, hogy a könyvtári szolgáltatásokat nem egy könyvtár, hanem az egész könyvtári rendszer nyújtja, ennek a megvalósítása – bár off line is lehetséges természetesen – nyilvánvalóan sokkal nehezebb, mint a digitális hálózatiság korában. A közszolgáltatások területére is igaz: ugyan a teljes közigazgatás áll rendelkezésére az állampolgárnak, a papír- és perszonalizációs ügyintézés világában ez a paradigma ritkán működőképes. Az elektronikus közigazgatás azonban – mint az elektronikus könyvtárak – képes valóban az egész rendszert rendelkezésre bocsátani. Holisztikus megközelítésnek is mondható ez a szemlélet és ügyintézés. Az állampolgár egy ügy kapcsán nem egy alacsony szintű hivattal, hanem magával az egységes (teljes) kormányzati gépezettel találkozik, érzéketlenül arra, hogy egyébként milyen belső munkamegosztással jut el az ügy a megoldásig. A „végpont” tehát egyúttal maga a tranzakciós színtér is. Ez a „kimenetorientáltság” a holizmus másik jellemzője: a felelősségek és az érdekek hálójában nem „horgonyozza le” a folyamatokat valamely szervezeti egységnél, hanem a rendszer egésze kíván minél rövidebb idejű reakciót adni a kihívásra.

A holizmussal jár – a sokszor jósolt és várt integráció helyett – a szolgáltatások reintegrációja. Ez éppen nem egyfajta új centralizációt jelent, hanem azt, hogy nem csak a közigazgatási online felületeken lehet az ügyintézéseket elindítani. Hanem pl. közösségi web-lapokon – vagy, hogy éppen mást ne javasoljunk – egy közkönyvtári honlapon. Ott, azon a honlapon, ahol előzőleg könyvtári szintű tájékozódásra volt

mód, hivatali nyelvű megfogalmazások helyett. Így persze már a digitalizáció alatt sem egyszerűen a korábbi informatikai fejlesztések folytatását kell értenünk. Az „adminisztratív műveletek extenzív digitalizációja” és maradéktalan bevitele az online térbe nem a hagyományos csatornák és felületek digitális megoldásokkal történő „kiegészítését” jelentik, hanem a hálózati tér válik minden kormányzati tevékenység alapfelületévé.

II. Közszolgáltatások 2.0.

A közszféra reformjának korábbi vitáiban és modelljeiben az állampolgároknak nyújtott „szolgáltatás” mindig valahogy úgy jelent meg, mint ahogy a csomagküldők eljuttatják a feladott küldeményeket a fogyasztókhöz. Minél összetettebb azonban a „közjavak” világa, minél változatosabbak az élethelyzetek, annál kevésbé működik a „kínálati modell”. A „2.0.” logika a konstrukciók közös megteremtése felé visz. A fogyasztóból résztvevőt formál, a passzív felhasználóból a viszonyokat alakítani képes partner lesz. Az általuk előállított, tömeges és élő tartalom egyenesen a „felhasználók által mozgásban tartott állam” víziója felé mutat. Ez az önszervező és participatív világ egyáltalán nem áll távol mindattól, amit a legfiatalabb állampolgárok olyannyira megszoktak mindennapi online-tevékenységeik során. Emiatt a „2.0.” közszférája hamarosan talán leírható lesz az egyéni viselkedésekben tetten érhető, kumulatív változásokkal is. Ez a részvétel, ez a participáció valami egészen más, mint ami korábban a politikai szótárakban szerepelt. Kiindulópontja az individuális igény, amely testreszabott megoldásokig kívánja eljuttatni a közszférát – de amelynek érdekében az egyének felelősséget is vállalnak, és ha módjukban áll, saját hozzájárulásukkal, erőfeszítésükkel is segítik a legjobb „kimenet” megtalálását. A kapcsolati teret torzító függőségi viszonyok legjobb ellenszere, ha az intézményi megoldások és „szolgáltatások” helyett az önsegítés és a saját kézben tartott problémamenedzsment válik jellemzővé – szoros „szövetségben” az önértékeléssel, ami az alapja lehet annak, hogy a magunk számára határozzunk meg célfüggvényeket. Mindez azokon a területeken működhet leginkább, ahol az állampolgárok igen „involváltak” (egészségügy, oktatásügy, adófizetés, környezet,

közbiztonság). A „2.0”. közigazgatása tehát az alábbi szempontok szerint szerveződik:

- Az állampolgár nem fogyasztó vagy felhasználó, hanem résztvevő.
- A pénzügyi–költségvetési keretek újragondolásának–újrarendezésének a részvétel növekvő arányának megteremtése érdekében kell megtörténnie.
- A participatív rendszerben a szakemberek szerepe is átalakul. A szakértelmüket gúzsba kötő, bürokratikus és felelősségi kötelemektől szabadulva kreatív munkára nyílhat módjuk, mint az öntudatos állampolgárok tanácsadói, navigátorai, megoldás-közvetítői (brókerei), közvetlen szolgáltatásnyújtói, kockázatelemzői és auditorai.
- A szolgáltatásoknak az eddiginél sokkal szélesebb piaca épülhet ki a rugalmasság, a személyesség, az integráltság, a nagyobb változatosság és a megnövelt innovativitás gyakorlata mentén.
- A szolgáltatások értékelésének új elvei és módszerei alakulnak ki. A valódi teljesítményt és hasznosságot a számoszlopok vagy fals szempontok miatt valójában nem is tükröző makroszintű értékelés helyett személyközpontú, individualizált megoldások kerülnek előtérbe. A felhasználók nagyobb választási szabadságán keresztül kirajzolódó direkt értékelési módok vagy a szolgáltatás helyett „személyre szabott költségvetések” találkoznak a kereskedelmi weboldalakon megszokott, azonnali és közvetlen visszajelzések kultúrájával.

17. ábra. E-közigazgatás jövőkép kormányzati szemszögből

Stratégiai paradigmaváltás Transzformáció

Elektronikus közszolgáltatások jellegének átalakítása	Állam szolgáltató intézményrendszerének átalakítása
	e-közszolgáltatási törvény
• Személyre szabható	Egységes szabályozás
	Állami és politikai koordináció
• automatizált	Egységes stratégiai irányítás
	Közös osztott alpinfrastruktúra
• megosztott	Mindenkire kiterjedő elérhetőség
	Hitelesítő és minősítő hatósági jogkör
• 7*24 órás non-stop	Nyilvánosság
	Társadalmi kontroll
• Egységes, szabványos felület	Ügyfélkapu (egy belépés a teljes rendszerbe)

A társadalmisított közigazgatás előidézője, a kényszerű változások kiváltója lehet a teljesen átalakult, többszörösére növekedett információ-hozzáférési potenciál. Igencsak elgondolkodtató, hogy egyes kormányzatoknak már olyan állampolgárokkal kell számolniuk, akiknek a háttérismeretei és az adatokhoz való hozzáférési lehetőségei jócskán meghaladják azt a szintet, amellyel bármelyik tisztviselő rendelkezett alig néhány évvel ezelőtt.

Az intelligens közigazgatási terek létrehozásának, működtetésének természetes közege lehet a funkcionálisan jól működő, tudásmenedzselő könyvtár, ahol egy helyen egyaránt adott a művelődés, rekreációt, tanulást, humán minőséget megalapozó ismeretanyag, valamint az internet-erőforrások igénybevételének teljes technikai bázisa.

G. Megállapítások

1. Az e-közigazgatás az elektronizációból következő társadalmi átalakulások egyik fő területe, az állampolgárok életét meghatározó sokirányú változások inicializálója, egyben végrehajtója is. Az itt zajló folyamatokat a teljes közszférára kell értelmezni, ilyen értelemben a könyvtár, a könyvtári rendszer viszonyát folyamatosan vizsgálni szükséges az e-kormányzat, az e-demokrácia kezdeményezések viszonyrendszerében.
2. Az Európai Unió a könyvtári adatbázisok, elektronikus katalógusok online elérhetőségének biztosítását a tizenkét legfontosabb állampolgári közszolgáltatások egyikének – azonos szinten egy ember életének legfontosabb közjogi aktusaival – definiálja. Ez a szemléletmód még nem tapasztalható a kulturális irányítás, az országos- és helyi döntéshozók részéről, talán maga a könyvtári menedzsment oldaláról sem érzékelhető elég határozottan.
3. Az e-közigazgatás működési módszertanának, gyakorlati alapstandard-jeinek megismerése a közszférában dolgozók, így a könyvtárosok számára is szükségesnek látszik. Az elektronizáció nyomán az állampolgár és hivatalainak viszonya átfarmálódik. A változások követése nélkül pedig maga a könyvtár is egy adott környezetben – tekintettel az átalakuló közszolgáltatásokra – önmeghatározási pánik-helyzetbe kerülhet, illetve nehézségekbe ütközhet maga a tájékoztatás is, hiszen teljesen új kérdéskörök, új magatartások merülhetnek fel.
4. A disszertációban bőven idézett tanulmányok és helyzetjelentések egyértelműen prognosztizálják – a WEB 2.0 mintájára, de említhetjük a Könyvtár 2.0 analógiáját is – az E-kormányzat 2.0 folyamatos térhódítását. Ez

a paradigma-váltás, amely döntően az állampolgárok által használt felületekre, nem pedig saját kormányzati oldalaira kívánja helyezni az elektronikus hivatali tranzakciókat, új lehetőségeket kínál a könyvtári elektronikus felületeknek is. A könyvtári gyűjtőoldalak, adattárak ma is több tudatos, határozott célú látogatót kezelnek, mint egyes hivatalok összes online-jai. Ez az előnyhelyzet a könyvtári rendszer számára azt jelentheti, hogy a kormányzati digitalizáció egy új szakaszában ismeretszervezési, tudás-ellátói innovációkkal bekapcsolódhat a közszolgáltatások megújításába.

5. Az e-közigazgatás, de talán a teljes digitális átalakulás egyik legjellegzetesebb virtuális intézménye a kormányzati portál, a Magyarország pont hu, népszerű rövidített nevén a MAHU. Az oldal Ügyfélkapu pultja az elektronikus hivatal hazai szinonim fogalmává vált. Hatszázezret is megközelítő,¹⁴¹ okmányokkal igazolt személyazonosságú, azaz ügyintézésre feljogosító digitális identitással rendelkező felhasználója számszerűen is jelzi a tartósan növekvő igényeket. A portál hivatása a – tranzakciós feladatok mellett – hazánk történelmének, jelenlegi államstruktúrájának, európai státuszának bemutatása, dokumentálása. Könyvtári térvésztesnek, működtetői oldalról informatikai gondatlanságnak, felhasználói szempontból pedig információs veszteségnek tekinthető, hogy a portálon a nagy nemzeti könyvtári adatbázisokhoz, sőt az elektronikus archívumokhoz sincs közvetlen elérés. Ezen a hibás információs rendszer-installáción változtatni a legsürgősebb kötelezettség.
6. Az elektronikus közigazgatás új paradigmái csak professzionális információ- és tudásmenedzsment komplexumok rendszerbe állításával működőképesek. Az értekezésben bemutatott e-kormányzati stratégiákban és cselekvési tervekben meg is jelenik ez az alapgondolat, kiemelt feladatként fogalmazódik meg az ismeret-gazdálkodás hálózati módszereinek és technikáinak

---

141 Az Elektronikus kormányzat-központ 2008. febr. 11-diki adata alapján.

alkalmazása. A kormányzati adatvagyon kezelése, kiaknázása és a tudásfolyamatok magas szintű szervezése információs szakembereket, új – és részben átalakuló – hagyományos ismerettár intézményeket feltételez: azaz a könyvtári kompetenciák kibővülése prognosztizálható az e-ügygondozás (e-ügyvitel helyett) kifejlődése során a nyitottság és áttekinthetőség, és nem utolsóként, a hatékonyság követelményrendszerében.

7. Az internetezők döntő többsége, nyolcvanhárom százaléka információszerzésre, tájékozódásra használja a világhálót. Nagyon magas (74 %) a szórakozási, kikapcsolódási célból szörfölők aránya is, valamint közel ugyanennyien (70 %) tanulási, tudásszerzési céllal böngészik a netet. Az elmúlt években látványosan bővült a kapcsolattartást szolgáló oldalak, alkalmazások (blogok, fórumok, chat- és közösségi oldalak) száma is, mindehhez pedig megfelelő tömegbázist jelentenek a hazai internetezők: közel háromnegyedük használja a világhálót a családjával, ismerőseivel történő érintkezésre is.

Az e-kormányzati szolgáltatások használatának aránya – a többi említett területhez képest – viszonylag alacsonynak számít, az internetező sokaságon belül huszonkét százalékra tehető. A hasznosság megítélése ugyanakkor meglehetősen pozitív, 5-ös skálán a legtöbb e-kormányzati lehetőséget 4-es, vagy magasabb átlagpontszámmal értékelték a rendszeresen internetező válaszadók.¹⁴² Ezek az adatok is rámutatnak arra, hogy az elektronikus közszolgáltatások iránt nagy a bizalom, az e-közigazgatás platformjainak tudatos használata a net-intelligencia részévé vált. Ugyanakkor még mindig kevesen lépnek be az e-hivatal virtuális irodáiba, és ami könyvtári szempontból különösen érdekes, a rendelkezésre álló közadattárak igénybe vétele is ritkább a vártnál, függetlenül a tudásbázisok vitathatatlan magas színvonalától. Könyvtári szerepvállalás az állami, önkormányzati szektor adatbázisainak népszerűsítésében, használatra oktatásában bizonyára

---

¹⁴²Az ICT-piac nagykönyve '08. Főbb szereplők, tények és számok a hazai ICT –piacról. Szerk. Sziebig Andrea. Budapest, IT Business Publishing Kft., 2008. 70. p.

elősegítené az e-ügygondozás egyébként bizalommal várt és igényelt meghonosodását.

H. Mellékletek

I. Irodalom

1. Publikációk

1. Bevezetés az elektronikus közigazgatás ismereteibe. Tankönyv a köztisztviselők továbbképzéséhez. [Elektronikus dokumentum] Szerk. Köteles Bernadett. Budapest, Kormányzati Személyügyi Szolgáltató és Közigazgatási Képzési Központ, 2007. 95 p. Elérhetőség: http://www.kszk.gov.hu/data/cms19112/ekozig_tankonyv.pdf

2. Billédiné Holló Ibolya: Az európai könyvtárpolitika új irányai: a PULMAN Network of Excellence projekt. In: Tudományos és Műszaki Tájékoztatás. 50. évf. 2003. 1. sz. 14-17. p.

3. Bíró Szabolcs: Az e-könyvek titkai, avagy amit a LIT-ről tudni érdemes. In: Tudományos és Műszaki Tájékoztatás. **52. évf. 2005. 4. sz. 170-180 p.**

4. Borovitz Tamás - Csótó Mihály - Molnár Szilárd et al.: Elektronikus közigazgatás éves jelentés 2006. Készítette a BME-UNESCO Információs Társadalom és Trendkutató Központjának (ITTK) kutatócsoportja a Tárki és az ITHAKA szakmai partnersége mellett. Budapest, 2007. február. 31 p.
Elérhetőség: http://www.ittk.hu/web/docs/ITTK_EKOZIG_2006.pdf

5. Budai Balázs Benjámín: E-Government, avagy kormányzati és önkormányzati kihívások az online demokrácia korában. Budapest, Aula Kiadó. 2002. 366 p.

6. Budai Balázs Benjámín - Sükösd Miklós: M-kormányzat - m-demokrácia. Mobilkommunikáció a közigazgatásban, a politikában és a nonprofit szektorban. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2005. 427 p.

7. Budai Balázs Benjámin - Szentkirályi-Holota Szabolcs: Az elektronikus közigazgatás jogi környezete. E-Government tanulmányok. Budapest, E-Government Alapítvány, 2005. 154. p.
8. Budai Balázs Benjámin - Szakonyi András: Interaktív önkormányzat. Budapest, Mediprint, 2005. 207 p.
9. Bujdosóné Dani Erzsébet: Helyi testületi anyagok leírásának bibliográfiai problémái. In: Tudományos és Műszaki Tájékoztatás. 54. évf. 2007. 11-12. sz. 531-538. p.
10. Burszán Judit: Ügyintézés elektronikus úton. Ket a gyakorlatban. Budapest, [kiad.] Fővárosi Közigazgatási Hivatal, Fővárosi Önkormányzat, Fővárosi Jegyzők Egyesülete, 2005. 30 p.
11. Csepeli György – Dessewffy Tibor – Hammer Ferenc – Kitzinger Dávid – Magyar Gábor – Monory Mész András – Rozgonyi Krisztina: Közszolgálat a digitális korban. In: Médiakutató. 5. évf. 2007. 2. sz. 7-23. old. Elektronikus elérhetőség: http://www.mediakutato.hu/cikk/2007_02_nyar/01_kozszolgalat_digitalis_korban/01.html
12. Csepeli György: Kreatív társadalom
In: Kritika. 2007. 36. évf. 12. sz. 2-4. old.
13. Csepeli György: Wikitudás. In: Kritika. 2008. 37. évf. 4. sz. 2-4. old.
14. Csüllög Krisztina - Varga Anikó: Felmérés a hazai e-közigazgatás lakossági fogadtatásáról. In: Információs társadalom. 2007. 7. évf. 1. sz. 86-96. old.

15. A digitális jövő térképe. A magyar társadalom és az Internet. Gyorsjelentés a World Internet Projekt 2006. évi magyarországi kutatásainak eredményeiről. Szerk. Galács Anna. [Elektronikus dokumentum] Budapest, Ithaka Kht., 2006. 84 p.

16. Dombi Gábor – Kollányi Bence – Molnár Szilárd: Befogadást az Információs Társadalomba most. Az életminőség, digitális esélyegyenlőség, és a társadalmi megújulás Magyarországa. Helyzetkép, legjobb gyakorlatok, és akcióterv. [Elektronikus dok.] Budapest, Informatikai Érdekegyeztető Fórum, 2007. 56 p.
Elérhetőség: http://einclusion.hu/wp-content/uploads/2007/09/einclusion_inforum.pdf

17. Diósy Tamás - Enyedi Nagy Mihály – Pintér Róbert: Kék Notesz. A 8. Internethajó helyzetjelentése. [Elektronikus dokumentum] Budapest, közreadja az ENAMIKÉ és a eWorld, 2007. 29 p.

Elérhetőség: http://internethajo.hu/media/Internethajo_Kek_Notesz_2007.pdf

18. Egységesítés? Átalakulóban a kormányzati weboldalak. [Elektronikus dokumentum] In: Figyelő Trend. 4. évf. 2004. 4. sz. 43-45. p.

19. Farkas János: Információs- vagy tudástársadalom? Budapest, Aula Kiadó. 2002. 184 p. (Infonia szakkönyvek. Információs társadalom szakkönyvtára.)

20. Fekete Gizella: Intelligens város. [elektronikus dokumentum.] In: Prím Online. 2006. szept. 25.

Elérhetőség: <http://hirek.prim.hu/cikk/54919/>

21. Fodor János: Trendek és tendenciák, kialakult modellek és lehetséges stratégiák az internetes közművelődési tájékoztatásban. Doktori disszertáció. Budapest, ELTE

Könyvtártudományi Tanszék, 2007. 179. p.

22. F. Tóth Krisztina: Könyv, szöveg, dokumentum, e-könyv. Az elektronikus könyv helye a digitális kultúrában. [Elektronikus dokumentum] In: Médiakutató, 2002, Tél. Elérhetőség: http://www.mediakutato.hu/cikk/2002_04_tel/09_konyv_szoveg/01.html

23. Futó Iván: Elektronikus adóhivatal. In: eVilág. 4. évf. 2005. 1. sz. 22-26. p.

24. Fülöp Hajnalka: E-ügyintézés: a balkánról Európába? [Elektronikus dokumentum.] In: Prim Online, 2004. július 26. A hozzáférés módja: <http://hirek.prim.hu/cikk/40954>

25. Galvács László: Elektronikusan a közhivatalokban is. **Mikor jön el az e-kormányzat korszaka?** [Elektronikus dokumentum] In: Prim Online, 2003. dec. 14. A hozzáférés módja: <http://hirek.prim.hu/cikk/36839>

26. Galvács László: Magyarország és a befogadó információs társadalom. Interjú Molnár Szilárd szociológussal. In: Business Online. 6. évf. 2006. 8-9. sz. 15-22. p.

27. Gáspár András: A TSR modell lényege a gyakorlatban. In: Csányi Vilmos - Gáspár András - Hablicsek László et al.: Katakлизмák csapdája. Budapest, TSR Model Kft., 2008. 357 – 361. p.

28. Gáspár Mátyás: Kisközösségek hálózati szolgálata – partnerségben. A Magyar Teleház Szövetség 2002-2006 évekre szóló stratégiáját megalapozó tervezet [Elektronikus dokumentum] Elérhetőség: <http://tefefalu.hu/test/service.php?act=irattar&did=8>

29. Gergó András: Egy községi önkormányzat az e-közigazgatás tükrében [Elektronikus dokumentum] In: INCO, 11. sz. Elérhetőség:

<http://www.inco.hu/inco11/ekozig/cikk1h.htm>

30. Az információs társadalom. Összeáll. Demetrovics János – Keviczky László. Budapest, Magyar Tudományos Akadémia. 2000. 235 p. (Magyarország az ezredfordulón. 6. A közlekedés, hírközlés, az informatika fejlesztése)
31. Az információs társadalom felé. Tanulmányok és hozzászólások. Szerkesztette: Dombi Gábor és Lafferton Emese. Budapest, replika Kör, 2001. 271. p.
32. Juhász Lilla: Magyary Zoltán, ez elektronikus közigazgatás előfutára In: Világosság. 47. évf. 2006. 1. sz. 21-28. p
33. Karoliny Eszter: Teljes szövegű jogszabályok az interneten – Elektronikus információszabadság és következményei a könyvtárak számára. In: Tudományos és Műszaki Tájékoztatás. 53. évf. 2006. 5. sz. 238-241. p.
34. Kerekes Pál: Lenni vagy nem lenni? – online. In: PR Herald. 5. évf. 1999. 11. sz. 56-58. p.
35. Kerekes Pál: Nyomon a web-kopó. Sajtófigyelés az Interneten. In: PR Herald. 6. évf. 2000. 2. sz. 10-12. sz.
36. Kerekes Pál: Az első e-Government konferencia. Elektronizálódó kormányzat. [Elektronikus dokumentum] In: Prim Online, 2001. III. 11. Elérhetőség: http://hirek.prim.hu/cikk_print/15022
37. Kerekes Pál: BOL – a Budapest On-Line projekt. Információgazdálkodási koncepció a fővárosban. In: VGA Monitor. 11. évf. 2001. 11. sz. 8-9. p.
38. Kerekes Pál: Vízió vagy stratégia? Információs társadalom 1.0. In: VGA Monitor. 11. évf. 14. sz. 8-9. p.
39. Kerekes Pál: Nettörvénykezés. In: VGA Monitor. 11. évf. 2001. 22. sz. 9. p.

Kerekes Pál: Kormányzati portálok a nagyvilágban. In: VGA Monitor. 11. évf. 2001. 23. sz. 12. p.

40. Kerekes Pál: Portától portálig. In: VGA Monitor. 2001. 11. évf. 24. sz. 9. p.

41. Kerekes Pál: Az e-Public Relations formái, területei. In: Kommunikáció Menedzsment. 1. évf. 2003. 2. sz. 39-44. p.

42. Kerekes Pál: Információbróker? IT mentor könyvtárak. [Elektronikus dokumentum] In: Prim Online, 2005. ápr. 13. Elérhetőség: <http://hirek.prim.hu/cikk/45504/>

43. Kerekes Pál: Az elektronikus kormányzat felépítése és rendszere. Kormányzati portál és a közhasznú online szolgáltató-tájékoztató adatbázisok. Szakdolgozat. Budapest, 2005, ELTE BTK Könyvtártudományi és Informatikai Tanszék. 77 p.

44. Kerekes Pál: Ket, mint Net. In: Népszava. 2005. nov. 11. 132. évf. 272. sz. 7.p.

45. Kerekes Pál: Online közigazgatás. In: Magyar Nemzet. 2005. december. 16. 68. évf. 343. sz. 6. p.

46. Kerekes Pál: A média-közszolgálatosság európai példái. In: Magyar Nemzet. 2006. január 18. 69. évf. 17. sz. 6. p.

47. Kerekes Pál: Digitális televízió: mi lesz belőle? In: Magyar Hírlap. 2006. november 30. 39. évf. 280. sz. 17. p.

48. Kerekes Pál: Szabadidő? Könyvtáridő! In: Józsefvárosi Kalauz. 2007. I. negyedév. 2. évf. 1. sz. 4. p.

49. Kerekes Pál: Kormányzati adatbázisok, elektronikus hivatalok tájékoztatási felületei, nemzeti hálózati nagyprojektek. In: Információból üzleti érték - az információbróker környezete és munkája. Szerk. Mikulás Gábor. Budapest, MIBE. 2006. 211-219. p.

50. Kerekes Pál: Gutenberg: csak tér, galaxis nélkül? In: Józsefváros. 2007. április 6. 15. évf. 7. sz. 4. p.
51. Kerekes Pál: Kulturális futóhomok? In: Magyar Hírlap. 2007. április 27. 40. évf. 98. sz. 12. p.
52. Kerekes Pál: Kereskedjünk elektronikusan? In: Magyar Hírlap. 2007. július 14. 40. évf. 163. sz. 25. p.
53. Kerekes Pál – Mártonffy Attila: Hasznosul-e az adatvagyon? In: IT-Business, 2007. szeptember 18. 5. évf. 37. sz. 22 p.
54. Kerekes Pál: Egy tudós professzor töprengései a Kutatók Éjszakáján. [Elektronikus dokumentum] In: Prím Online, 2007. szeptember 30. Elérhetőség: <http://hirek.prim.hu/cikk/63381/>
55. Kerekes Pál: Kiegészítő karakterek, csillagszóró betűk. [Elektronikus dokumentum] In: Prím Online, 2007. december 24. Elérhetőség: <http://hirek.prim.hu/cikk/64937/>
56. Király Ferenc: A varázslat a rácson túl él. Az e-közigazgatás Európában, a magyarországi elektronikus közigazgatás fő irányai. Új tudások és új tudatok a tudástársadalom korszakában nemzetközi konferencia bevezető előadás [Elektronikus dokumentum] Budapest – Székesfehérvár, 2002. Elérhetőség: http://www.strategiakutato.hu/doc/kutatocsoportok/az_elektronikus_kozigazgatas_fo_iranyai.doc
57. Kiss Balázs-Berta Kata-Boda Zsolt: Elektronikus kormányzás és elektronikus demokrácia. Lehetőségek és valóságok. In: Politikatudományi Szemle, 12. évf. 2004. 1-2. sz. 256. p.
58. Kiss Endre: Megérteni a tudástársadalmat. In: eVilág. 1. évf. 2002. 8. sz. 8-9. p.

59. Kiss Endre: Tudástársadalom, globalizáció, aktorok. Az aktoriális oldal elmélete. [Elektronikus dokumentum] In: Kiss Endre honlap, Tudástársadalom rovat, 2004. Elérhetőség: <http://www.pointernet.pds.hu/kissendre/tudastarsadalom/20051012112636520000000664.html>
60. Kiszl Péter: Business: informatikus könyvtáros hallgatóknak - A vállalkozói, üzleti információ oktatása a felsőfokú könyvtárosképzésben. In: Tudományos és Műszaki Tájékoztatás. 51. évf. 2004. 11. sz. 484-494 p.
61. Kiszl Péter: Üzleti információ, céginformáció és a könyvtárak [Közread. Eötvös Lóránd Tudományegyetem] Budapest, [Traudirex]. 2005. 235p.
62. Magyar információs társadalom jelentés 1998-2008. [Elektronikus dokumentum] Budapest, BME-UNESCO Információs Társadalom- és Trendkutató Központ, GKleNET, MTA Infokommunikációs Jogi Centrum, 2007. 131 p. Elérhetőség: http://www.ittk.hu/web/docs/ITTK_MITJ_1998-2008.pdf
63. Mikulás Gábor: Haszon, nyereség és hozam a könyvtárban. In: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros. 16. évf. 2007. 6. sz. 16-23. old. Elektronikus elérhetőség: http://www.ki.oszk.hu/3k/e107_plugins/content/content.php?content.68
64. Molnár Szilárd - Borovitz Tamás - Csótó Mihály et al.: Elektronikus közigazgatás éves jelentés 2007. [Elektronikus dokumentum] Budapest, BME ITTK Kutatócsoport, a Bell Research Kutatócsoport szakmai partnerségével, 2007. 49 p. Elérhetőség: http://www.ittk.hu/web/docs/ITTK_EKOZIG_2007.pdf
65. Molnár Szilárd - Z. Karvalics László: Közigazgatás az Internet korában – az e-kormányzat kutatói szemmel. In: Információs Társadalom. 3. évf. 2004. 2. sz. 5-23. p.
66. Mozsik Tibor: E-Kormányzat – államigazgatási álom? [Elektronikus dokumentum] In: FigyelőNet, 2003 nov. 20. A hozzáférés módja: <http://www.fn.hu/cikk.php?id=28&cid=70444>

67. Papp Zsigmond: Az e-government ismeret- és rendszerelméleti alapjai. Budapest, E-Government Alapítvány, 2006. 327 p
68. Paszternák Ádám - Takács Dániel - Mikulás Gábor: Könyvtár 2.0, avagy közösen vagyunk tudásbirtokosok. In: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros. **16. évf. 2007. 9. sz. 10-23 p. Elektronikus elérhetőség: http://www.ki.oszk.hu/3k/e107_plugins/content/content.php?content.83**
69. Sajó Andrea: Az információs központok szerepe az információ- és tudásmenedzsmentben, különös tekintettel az infókommunikációs szektor igényeire. Doktori disszertáció. Budapest, ELTE BTK. 2003. 299. p.
70. Sajó Andrea: Hogyan váljunk vállalati könyvtárból információ- és tudásközponttá? Információ- és tudásmenedzsment elemek integrálása a könyvtári munkába In: Tudományos és Műszaki Tájékoztatás 50. évf. 2003.12. sz. 491-506. old.
71. Sebestyén György: A Gutenberg-galaxis és a digitális kultúra szintézise: Az elektronikus-virtuális könyvtár. [Elektronikus dokumentum] In: Írás tegnap és holnap. 1998. 1. sz. www.oszk.hu/kiadvany/iras/iras_1
- 72. Sebestyén György:** Könyvtártudományi és informatikai PhD-képzés az Eötvös Loránd Tudományegyetem könyvtártudományi-informatikai tanszékén - Múlt és jelen. In: Tudományos és Műszaki Tájékoztatás. **51. évf. 2004.11. sz. 475-483 p.**
73. Sebestyén György: Légy az információs társadalom polgára! Budapest, ELTE Eötvös Kiadó, cop. 2002. 366 p.
74. Solymár Károly - Sylvester Nóra: Az elektronikus iratarchiválás szabályozásának koncepciója. [Elektronikus dokumentum] Budapest, a Nemzeti Hírközlési és Informatikai Tanács megbízásából Eötvös Károly Intézet, 2008. 70 p. Elérhetőség: http://www.ekint.org/ekint_files/File/tanulmanyok/az_elektronikus_irat_0528_final.pdf

75. Széll András: magyarország.hu. In:Business Online. 10. évf. 2004. 9. sz. 19-23. p.

76. Szigeti Tamás - Szoboszlai Judit - Vissy Beatrix: Megfelelés az elektronikus információszabadság törvény követelményeinek 2007-2008. [Elektronikus dokumentum] Budapest, Eötvös Károly Közpolitikai Intézet, 2008. augusztus. 41 p.

Elérhetőség:

http://www.ekint.org/ekint_files/File/tanulmányok/az_e_infoszabadsag_tv_hatalyosulasanak_vizsgalata.pdf

77. Szittner Károly: Az elektronikus közigazgatás kezdetei Magyarországon

In: Magyar közigazgatás 56. évf. 2006. 3-4. sz. 186-202. old

78. T-government, avagy Digitális interaktív televíziózás a közigazgatásban. E-Government tanulmányok. Szerk. Tózsza István. Budapest, E-Government Alapítvány, 2005.157 p.

79. Tózsza István: E-Government – elektronikus közigazgatás [Elektronikus dokumentum] In: Magyar Tudomány. 169. évf. 2008. 7. sz. 833-843. p.

80. Z. Karvalics László: Fogpiszkáló a hálózaton. Írások az Internetről. Budapest, Prím Kiadó, 2000. 296 p.

81. Z. Karvalics László: Úton a digitális kori kormányzás felé. Budapest, Demos Magyarország, 2008. 82 p.

2, Kormányzati honlapok

82. Elektronikus kormányzat-központ [Honlap.] Elérhetőség:

<http://www.meh.hu/szervezet/hivatalok/ekk>

83. Nemzeti Hírközlési Hatóság [Honlap] Elérhetőség: <http://www.nhh.hu/>

84. Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala [Honlap]

Elérhetőség: <http://www.nyilvantarto.hu/kekkh/kozos/index.php>

85. Közlekedési, Hírközlési és Energiaügyi Minisztérium [Honlap] Elérhetőség: <http://www.khem.gov.hu/>

86. Nemzeti Fejlesztési Ügynökség Elektronikus Közigazgatás Operatív Program (EKOP) [Honlap] Elérhetőség: <http://www.nfu.hu/doc/690>

3. E-közigazgatás kutatói portálok

87. BME-UNESCO Információs Társadalom és Trendkutató Központ (ITTK) e-kormányzat Műhely [Honlap] A hozzáférés módja: <http://www.ittk.hu/web/egov.html>

88. Corvinus Egyetem Közigazgatás-szervezési és Urbanisztikai Tanszék [Honlap] A hozzáférés módja: <http://www.e-government.hu/digitalcity/domainstart/egov.jsp?dom=AAAAGCAI>

89. Corvinus Egyetem Mobile Government Study Group (MGSG) [Honlap] Elérhetőség: <http://www.mgsg.org/digitalcity/userhomepage.jsp?dom=AAAALQYV&prt=AAAALQVW&fmn=AAAALRAR&men=AAAALRAQ>

90. Elektronikus Kormányzati Kutató Központ [Honlap] Elérhetőség: <http://ekmk.sztaki.hu/>

91. Eötvös Károly Intézet [Honlap] Elérhetőség: <http://www.ekint.org/ekint/ekint.head.page?nodeid=17>

92. Információs Társadalom- és hálózatkutató Központ (ITHAKA) [Honlap] Elérhetőség: <http://www.ithaka.hu/Kezdolap>

93. Magyar Zoltán E-közigazgatástudományi Egyesület [Honlap] Elérhetőség: <http://magyary.hu/>

94. Siemens E-government Akadémia [Honlap] Elérhetőség: <http://www.siemens.hu/index.php?n=167>

95. Stratégiakutató Intézet Kht. [Honlap] Elérhetőség: <http://www.strategiakutato.hu/1024/flash.htm>

4. Hírlevelek

96. E-kormányzat Hírlevél. Az Elektronikus kormányzat-központ megbízásából kiadja az Infonia Alapítvány. [Honlap] Elérhetőség:

<http://www.ekk.hu/hu/ekk/Infoniahirlevelek>

97. INFINIT Hírlevél archív. ITTK 1999-2007 között kiadott hírlevele [Honlap]

Elérhetőség: <http://archive.infinit.hu/>

98. IT-Business Government. Az IT-business folyóirat heti rendszerességű kiadványa

Elérhetőség: <http://www.it-business.hu/hirleveleink>

99. Könyvtár - Információ - Társadalom (KIT). Kiadja a GM Consulting Kft.

Elérhetőség: <http://www.kithirlevel.hu/>

5. Szakmai és civil szervezetek oldalai

100. Informatikai Érdekegyeztető Fórum [Honlap] Elérhetőség:

<http://www.inforum.org.hu/>

101. Informatikai Vállalkozások Szövetsége [Honlap] Elérhetőség: <http://www.ivsz.hu/>

[Engine.aspx](#)

102. Magyar Információbróker Egyesület (MIBE) [Honlap] Elérhetőség:

<http://www.mibe.info>

103. Magyar Tartalomipari Szövetség [Honlap] Elérhetőség: <http://www.matisz.hu/>

104. Magyarországi Tartalomszolgáltatók Egyesülete [Honlap] Elérhetőség:

<http://www.mte.hu/mss01/alpha>

105. Neumann János Számítógép-tudományi Társaság [Honlap] Elérhetőség: [http://](http://www.njszt.hu/neumann/neumann.main.page)

www.njszt.hu/neumann/neumann.main.page

6. Oktatói-kutatói gyűjteményes honlapok

106. Csepeli György [Honlap] Elérhetőség: [http:// www.csepeli.hu](http://www.csepeli.hu)
107. Kiss Endre [Honlap] Elérhetőség: <http://www.pointernet.pds.hu/kissendre/>
108. Varga Csaba [Honlap] Elérhetőség: <http://www.vargacsaba.hu>
109. Sebestyén György [Honlap] Elérhetőség:
<http://konyvtartudomany.elte.hu/sebestyen/index.html>

7. Európai eGovernment honlapok

110. Elektronikus közigazgatás online forrásai (angol nyelvű). eGovernment Online Resources. [Honlap] Elérhetőség: <http://www.egov4dev.org/links/index.shtml>
111. Az elektronikus kormányzat jövője: eGov 2020 program. eGovernment RTD 2020. Visions and Conceptions of European Citizens [Honlap] Elérhetőség:
<http://www.egovrtd2020.org/navigation/home>
112. Európai Bizottság angol nyelvű eGovernment oldala [Honlap] Elérhetőség:
http://ec.europa.eu/information_society/tl/soccul/egov/index_en.htm
113. Európai e-közigazgatás videók és animációk. [Honlap] Elérhetőség:
http://ec.europa.eu/information_society/activities/egovernment/implementation/index_en.htm
114. Közigazgatási információvagyon hasznosítása üzleti területen (angol nyelvű). Public Sector Information in Europe (ePSIplus) [Honlap] Elérhetőség:
<http://www.epsiplus.net/>
115. Negyedik eGovernment Miniszteri Konferencia Lisszabon 2007. 4th Ministerial eGovernment Conference Lisbon. [Honlap] Elérhetőség: <http://www.egov2007.gov.pt/>

8. E-közigazgatási periodikák, különszámok, tájékoztatási felületek

116. Computerworld Számítástechnika hetilap E-Government melléklete.
Elérhetőség: <http://computerworld.hu/e-government>

117. E-Government tanulmányok. Kiadványsorozat az elektronikus eszközök közigazgatási alkalmazásának témakörében. Budapest, E-Government Alapítvány a Közigazgatás Modernizációjáért 2004-2006. Elérhetőség: <http://www.e-government.hu/digitalcity/news.jsp?dom=AAAAGCAI&prt=AAAAFZMK&fmn=AAAAFZMP&men=AAAAFZML&bem=AAAAPVSB>
118. Információs társadalom. Az ITTK Infonia Alapítvány havi folyóirata. 2004/2 e-kormányzat, és 2007/1 e-közigazgatás tematikus különszámai. Elérhetőség: <http://www.infonia.hu>
119. Localinfo. Önkormányzati Információs Központ. [Honlap] Elérhetőség: <http://www.localinfo.hu/>
120. Prím online számítástechnikai elektronikus hírlap e-közig rovata. Elérhetőség: <http://hirek.prim.hu/ekozig/>

II. Az elektronikus közigazgatás jogszabályai

1. Törvények

2001. évi XXXV. Törvény az elektronikus aláírásról

2001. évi CVIII. Törvény az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről

2003. évi C. törvény az elektronikus hírközlésről

2004. évi CXXXVIII. Törvény a Nemzeti Audiovizuális Archívumról

[2004. évi CXL. törvény](#) a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól

[2005. évi XC. törvény](#) az elektronikus információszabadságról

[2007. évi LXXIV. törvény](#) a műsorterjesztés és a digitális átállás szabályairól

[2008. évi XXV. törvény](#) az elektronikus információszabadságról szóló 2005. évi XC. törvény módosításáról

2. Rendeletek, utasítások

[1126/2003. \(XII. 12.\) Korm. határozat](#) a Magyar Információs Társadalom Stratégiáról és annak végrehajtásáról

167/2004. (V. 25.) Kormányrendelet a közbeszerzési eljárásokban elektronikusan gyakorolható eljárási cselekmények szabályairól és az Elektronikus Közbeszerzési Rendszerről

184/2004. (VI. 3.) Kormányrendelet az elektronikus közigazgatási ügyintézésről és a kapcsolódó szolgáltatásokról

[1101/2005. \(X. 25.\) Korm. határozat](#) a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. Törvény hatálybalépésével kapcsolatos, a közigazgatási tevékenység színvonalának javításához, a közigazgatási szervek szolgáltatásainak egységesítéséhez, együttműködésének javításához szükséges feladatokról

[1044/2005. \(V. 11.\) Korm. határozat](#) a közigazgatás korszerűsítését szolgáló aktuális e-kormányzati feladatokról

[182/2007. \(VII. 10.\) Korm. rendelet](#) a központi elektronikus szolgáltató rendszerről

[257/2007. \(X. 4.\) Korm. rendelet](#) a közbeszerzési eljárásokban elektronikusan gyakorolható eljárási cselekmények szabályairól, valamint az elektronikus árlejtés alkalmazásáról

[81/2008. \(IV. 4.\) Korm. rendelet](#) a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala létrehozásáról, feladatairól és hatásköréről szóló 276/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet módosításáról

[1026/2008. \(IV. 29.\) Korm. határozat](#) az informatikáért felelős kormánybiztos kinevezéséről és feladatairól

III. Az értekezés ábráinak jegyzéke

1. ábra	Az elektronikus szolgáltatások szintjei	20. old.
2. ábra	Az e-társadalmasítás fogalmainak összefüggésrendszere	33. old
3. ábra.	Szabályozási és eljárási helyzetkép	37. old
4. ábra.	Kultúra és képességek koordináta	38. old.
5. ábra.	Az e-kormányzat építőkövei sémája	39. old.
6. ábra	A találati lista részletező táblázata	67. old
7. ábra	e-kormányzati közmű mátrix	90. old.
8. ábra.	A könyvtár, mint elektronikus közszolgáltatás teljesítményterve	95. old.
9. ábra	A közigazgatási ügyintézés szokásrendszere	104. old
10. ábra	Honlaplátogatási adatok korcsoport bontásban	105. old.
11. ábra	e-ügyintézással kapcsolatos nyitottság	106. old.
12. ábra	Honlaplátogatási adatok iskolai végzettség szerinti bont.	107. old.
13. ábra	E-közigazgatásban való jártasság	108. old
14. ábra	Európai kormányzati oldalak használata (életkor szerint)	109. old
15. ábra	Elektronikus szolgáltatások elérhetősége Európában	111. old.
16. ábra	Elektronikus Közigazgatási Operatív program költségterve	112. old.
17. ábra.	E-közigazgatás jövőkép kormányzati szemszögből	131. old.